

WSPÓLNOTA

Ranking

Wydatki na ochronę powietrza i klimatu 2018–2021

Fot. Pixabay

„Pracownik Samorządowy”
w nowej szacie graficznej
z jeszcze większą dawką
praktycznej wiedzy

KUPUJĄC W PAKIĘCIE OSZCZĘDZASZ

Pakiet prenumeraty rocznej
WSPÓLNOTA

+

**PRACOWNIK
SAMORZĄDOWY**

~~2140 zł~~

1760 zł

**DOŁĄCZ DO GRONA
PRENUMERATORÓW
JUŻ DZIŚ!**

- za pomocą formularza przesłanego na adres:
MUNICIPIUM SA, ul. Marynarska 19A, 02-674 Warszawa
- e-mailowo: handlowy@municipium.com.pl
- w księgarni: www.wspolnota.org.pl/ksiegarnia

Wydatki na ochronę powietrza i klimatu

Po raz pierwszy w serii naszych rankingów zajęliśmy się wydatkami odgrywającymi stosunkowo niewielką rolę w budżetach JST. W 2021 r. kwoty w rozdziale 90005 – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu – stanowiły mniej niż pół procent całych budżetów, a jeśli wziąć pod uwagę tylko wydatki inwestycyjne – niespełna 3 proc. całości wydatków. Temat podejmujemy jednak nie ze względu na wielkość środków, ale społeczną wagę problemu, jakim jest smog. Samorządy mają tu poważną rolę do odegrania.

Autorzy: Paweł Swianiewicz, Julita Łukomska*

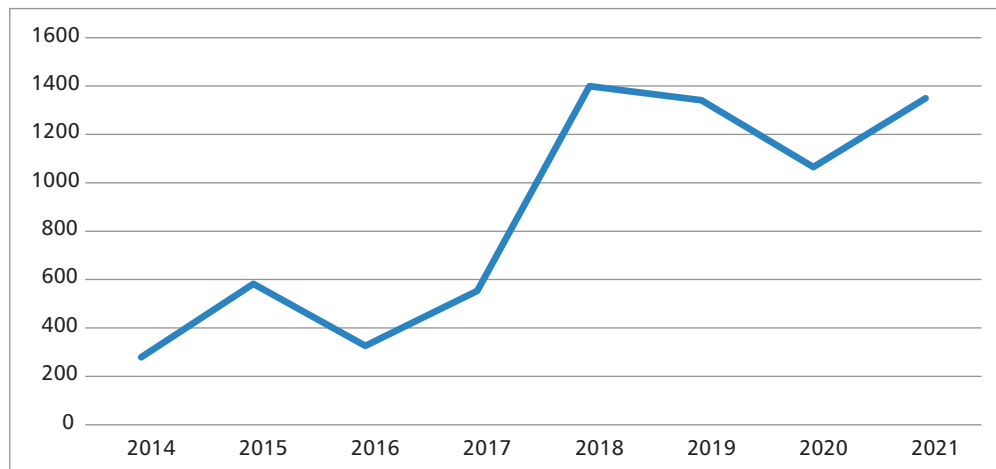
OCHRONA POWIETRZA

Trzeba pamiętać, że nasz ranking, jak to bywa w przypadku niektórych innych zestawień, ma formę przybliżenia. Klasyfikacja budżetowa nie jest wystarczająco precyzyjna i interesujące nas kwoty mogą być sporadycznie księgowane w innych miejscach. Ale wielkość wydatków w rozdziale 90005 wydaje się dobrym obrazowaniem badanego zagadnienia. Jak pokazuje rysunek 1, w ostatniej dekadzie dynamika wydatków w tym zakresie była znaczna. Jeszcze w 2014 r. wynosiły one zaledwie 0,28 mld zł, zatem w ciągu czterech lat wzrosły prawie czterokrotnie i od 2018 r. utrzymują się na poziomie ponad miliarda rocznie. Ich udział w całości wydatków majątkowych gmin wzrósł z 0,7 proc. w 2014 r. do 3,1 proc. w 2019 r. Mimo wszystko rozczarowujący może być fakt, że od roku 2018 sumaryczna kwota w rozdziale 90005 utrzymuje się mniej więcej na zbliżonym poziomie. A biorąc pod uwagę rosnącą inflację można wręcz mówić o lekkim regresie. My spodziewaliśmy się ich wzrostu.

Zapowiadany kilka lat temu rządowy program „Stop smog” nie przyniósł oczekiwanego przełomu. Znając jednak priorytety polityki Unii Europejskiej na kolejną perspektywę budżetową i rolę funduszy unijnych w kształtowaniu struktury wydatków (zwłaszcza inwestycyjnych) samorządów spodziewamy się mimo wszystko wzrostu wydatków w tym obszarze.

Jeśli chodzi jednak o fundusze strukturalne to – nie wchodząc w szczegóły ani oceny związane z tym zagadnieniem – pojawia się, jak wiemy, znak zapytania związany z konfliktem mię-

Rys. 1. Wydatki na ochronę powietrza i klimatu (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

dzy polskim rządem a Komisją Europejską, który może doprowadzić do znacznego opóźnienia w napływie nowych funduszy do samorządów. Sytuacja nie jest więc jasna, ale można oczekiwać, że wydatki samorządowe na ochronę powietrza – czy to pochodzące ze środków krajowych, czy z programów operacyjnych UE – wcześniej czy później będą znacząco rosły. Zdecydowana większość (ponad 90 proc.) tych wydatków ponoszonych jest przez budżety gminne (wliczając miasta na prawach powiatu), a ponad 90 proc. ma charakter majątkowy. W latach 2018–2021 nieco ponad 50 proc. wszystkich wydatków na ochronę powietrza i klimatu ponoszonych przez samorządy w Polsce stanowiły środki unijne (tabela 1), a licząc z wkładem własnym samorządów było to nawet ponad 70 proc. W największym stopniu korzystały z nich gmi-

ny wiejskie oraz małe miasta i gminy miejsko-wiejskie (w tych kategoriach stanowiły ponad połowę poniesionych wydatków). Duże i średnie miasta w dużo większym stopniu ochronę powietrza i klimatu finansowały środkami własnymi.

Nakłady na środki trwałe, czyli inwestycje w obszarze ochrony powietrza i klimatu poniesione przez różne podmioty (przedsiębiorstwa – w tym spółki samorządowe, budżety samorządowe, budżet państwa) w latach 2018–2021 GUS oszacował łącznie na 15,1 mld zł: 2018 r. – 2,9 mld zł; 2019 – 4,1 mld; 2020 – 3,7 mld; 2021 – 4,4 mld („Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska”, raport przygotowany przez GUS, Warszawa; raporty dla poszczególnych lat 2018–2021 dostępne są na stronie www.stat.gov.pl). Oznacza to, że ponad jedna trzecia tych wydatków przypadła na budżety samorządowe. Największą część z nich stanowiły wydatki na urządzenia do redukcji zanieczyszczeń oraz na urządzenia do zapobiegania zanieczyszczeniom, w tym nowe techniki i technologie spalania paliw wraz z modernizacją kotłowni i ciepłowni oraz niekonwencjonalne źródła energii. W przypadku inwestycji w analizowanym w rankingu sektorze, ale ponoszonych przez wszystkie podmioty na terenie poszczególnych województw, pod względem ich wysokości dominuje województwo mazowieckie (a nie województwo śląskie, jak byśmy się spodziewali; śląskie zajmuje drugą pozycję). Co więcej, mazowieckie wyprzedza śląskie

Tabela 1. Udział środków z programów operacyjnych Unii Europejskiej w wydatkach samorządowych na ochronę powietrza i klimatu

Kategoria	% środków unijnych w wydatkach samorządów na ochronę powietrza i klimatu (łącznie w latach 2018–2021)
województwa	21,6
miasta wojewódzkie	22,7
inne miasta na prawach powiatu	39,0
powiaty ziemskie	41,0
miasta powiatowe	45,8
inne miasta (gminy miejsko-wiejskie i małe miasta)	54,7
gminy wiejskie	60,6
Ogółem	50,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

nie tylko w ujęciu bezwzględnym, ale także dla wartości przeliczonych na mieszkańca.

Metoda i wyniki rankingu

W naszym zestawieniu bierzemy pod uwagę wszystkie wydatki w rozdziale 90005 poniesione w ostatnich czterech latach (2018–2021) podzielone przez liczbę mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego.

Wydatki na ochronę powietrza ponoszą głównie samorządy gminne. Wprawdzie w minionych czterech latach pojawiły się one także w budżetach 14 województw, ale ich wielkość była minimalna. Zajmujące pierwsze miejsce w zestawieniu woj. śląskie przeznaczyło na ten cel zaledwie kilkanaście złotych na mieszkańca.

Jak wspominaliśmy, wydatki na ochronę powietrza ponoszą głównie samorządy gminne. Wprawdzie w minionych czterech latach pojawiły się one także w budżetach 14 województw, ale w porównaniu z gminami wielkość tych nakładów była minimalna. Zajmujące pierwsze miejsce w zestawieniu woj. śląskie przeznaczyło na ten cel zaledwie kilkanaście złotych na mieszkańca, zdecydowanie mniej niż ponad połowa wszystkich gmin. W przypadku powiatów takie wydatki pojawiają się w mniej niż co czwartym samorządzie.

Jeśli chodzi o gminy to wydatki na ochronę powietrza i klimatu występują w ponad 2200 jednostkach. Są bar-

dzo zróżnicowane. W prawie 1200 gminach w ciągu czterech lat nie przekroczyły 50 zł na jednego mieszkańca, były więc niemal symboliczne, nie pozwalając na realizowanie większych programów. Na przeciwnym biegunie mamy 96 gmin, w których przekroczyły 1000 zł na mieszkańca. Interesujący – i nieco zaskakujący – jest rozkład przestrzenny tych JST. Znajdują się one przede wszystkim w Polsce Wschodniej. W tej liczącej niespełna sto jednostek grupie są 33 gminy z woj. lubelskiego, 20 gmin podlaskich i 17 mazowieckich. Nie ma natomiast ani jednej z województw kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego. Wśród miast na prawach powiatu rozkład jest już nieco bardziej zbliżony do oczekiwanego. Najwyższe wydatki w przeliczeniu na liczbę mieszkańców ponosił Rybnik, w pierwszej piątce są trzy, a w pierwszej piętnastce aż siedem miast z województwa śląskiego. Dopiero piąty wśród miast wojewódzkich, a czternasty wśród wszystkich miast na prawach powiatu, jest Kraków – miasto, o którego programach antysmogowych chyba najwięcej mówiono w ostatnich latach w środkach masowego przekazu. Tylko w 2018 roku na program antysmogowy wydano

tam ponad 50 mln, w 2019 r. – ponad 45 mln zł, jednak w kolejnych latach objętych naszymi obliczeniami nie udało się tego tempa utrzymać. W latach 2020 i 2021 nie przekroczyły one 15 milionów.

Patrząc na liczby bezwzględne, w czterech miastach w ostatnich czterech latach na ochronę powietrza wydano ponad 100 mln zł. Były to: Bydgoszcz (133 miliony), Kraków, Rybnik i Szczecin. Ale bardzo wysokie były też wydatki na ten cel w niektórych gminach podmiejskich. W podwarszawskiej Wiązownie przekroczyły 41 mln zł, zaś w Kocmyrzowie-Luborzycy (koło Krakowa) wyniosły 33 mln zł. Warto obserwować, co dalej będzie się działo z omawianymi w naszym rankingu wydatkami. Od nich bowiem zależy jakość powietrza, jakim oddychamy, a zatem nasze zdrowie i jakość życia. ■

**Paweł Swianiewicz jest profesorem ekonomii, kierownikiem Zakładu Studiów Społeczno-Ekonomicznych w Instytucie Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu; Julita Łukomska jest adiunktem w Katedrze Rozwoju i Polityki Lokalnej na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego*

Musimy spowolnić kryzys klimatyczny

Olsztyn zajął 3. miejsce w rankingu wydatków na ochronę powietrza w latach 2018–2021 w kategorii miast wojewódzkich.

Rozmawiamy z Piotrem Grzymowiczem, prezydentem tego miasta.

Jakie są główne źródła zanieczyszczeń powietrza w Olsztynie? Jak monitorujecie ich poziom?

Miasta wydają się szczególnie wrażliwe na zmiany klimatyczne. Dziś mamy pewność, że kryzys klimatyczny jest właściwie nieunikniony, możemy jednak znacząco spowolnić ten proces. Według najnowszych danych to miasta stanowią tzw. gorące punkty na mapie emisji gazów cieplarnianych. Jednym z największych problemów jest duży udział lokalnych systemów grzewczych – indywidualnych, osiedlowych, miejskich – opartych na spalaniu węgla, ale nie tylko. Ważne jest więc kompleksowe zarządzanie energią oraz mobilnością, np. tworzenie stref bez samochodów, ograniczanie ich ruchu w centrum czy nadawanie priorytetu transportowi zbiorowemu. W Olsztynie mamy pełną świadomość tych zagrożeń i wynikających z nich potrzeb. Każdy mieszkaniec może sprawdzić aktualny stan powietrza na swoim osiedlu za sprawą czujników, które zostały zamontowane na 25 osiedlach. Detektory mierzą stężenie pyłów PM2.5, PM10, wilgotność powietrza, ciśnienie atmosferyczne oraz temperaturę, czyli to wszystko, co wpływa na tworzenie się smogu. Aktualne wyniki pomiarów można znaleźć na stronie Olsztyn.eu. Straż Miejska dysponuje także własnym, mobilnym sprzętem do pomiarów czystości powietrza. To daje możliwość kontroli stężenia pyłów i gazów w czasie rzeczywistym, w wybranej lokalizacji, co pozwala szybko i skutecznie wykrywać wszystkich, którzy palą w piecach odpadami lub innymi niedozwolonymi rzeczami. Na szczęście, na przestrzeni kilku ostatnich lat obserwujemy znaczący postęp, jeśli chodzi o świadomość społeczną. Nie ma zgody współmieszkańców na spalanie odpadów w domowych piecach. To budujące!

Proszę opowiedzieć o założeniach polityki miasta w zakresie długofalowych działań związanych z walką z zanieczyszczeniem powietrza.

Od wielu lat mamy świadomość konieczności prowadzenia takich działań. Stąd opracowa-

nie planu gospodarki niskoemisyjnej (PGN). To strategiczny dokument wyznaczający kierunki rozwoju gospodarki niskoemisyjnej dla Olsztyna. Mówimy tu o zakresie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w takich obszarach jak: transport publiczny i prywatny, budownictwo i mieszkalnictwo, gospodarka przestrzenna, energetyka i oświetlenie, gospodarka odpadami, gospodarka wodno-ściekowa oraz informacja i edukacja. Wszystko ma służyć poprawie jakości powietrza na terenie Olsztyna, przede wszystkim poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (CO₂) i niskiej emisji, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcję zużycia energii finalnej i poprawę efektywności energetycznej. Rozwój gospodarki niskoemisyjnej jest bardzo ważnym aspektem polityki miasta, bo przyczynia się do zwiększenia

komfortu życia mieszkańców. Do głównych zadań w zakresie ograniczenia niskiej emisji zaliczyliśmy także budowę nowego, kogeneracyjnego źródła zasilanego odpadami komunalnymi. Ten projekt jest na ukończeniu. Realizacja tej inwestycji to ważny element procesu odchodzenia od węgla i przejścia na miks paliwowy, w którym Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów będzie odgrywała bardzo dużą rolę. Zadanie jest kluczowe dla całego regionu, gdyż poza dostawami ciepła spowoduje domknięcie systemu gospodarki odpadami komunalnymi.

Ale działania miasta w tym zakresie to także dofinansowania do wymiany kotłów na paliwo stałe, wzmocnienie roli transportu publicznego, ograniczanie wjazdu samochodów do ścisłego centrum, programy zazieleniania miasta, edukacja ekologiczna etc.

Tak i mamy tego świadomość. Nasz „Program ograniczenia niskiej emisji dla miasta Olsztyna” określa środki zaradcze, mające na celu poprawę jakości powietrza. W latach 2018–2021 nasze wydatki na ochronę powietrza wyniosły prawie 32 mln zł. Wykonaliśmy ogromną pracę w zakresie termizacji budynków użyteczności publicznej, przede wszystkim szkół i innych placówek oświatowych, znacznie poprawiając ich efektywność energetyczną. W ramach wspomnianego programu uruchomiliśmy dotacje dla mieszkańców na wymianę źródeł ogrzewania. Łącznie w okresie 2017–2021 dofinansowaliśmy wymianę ogrzewania w 32 budynkach wielorodzinnych i 21 jednorodzinnych za prawie 1,5 mln zł. Udało się dzięki temu zlikwidować 204 kotły i piece na paliwo stałe. Do tego jako jedyni w Polsce, po 50-letniej nieobecności, zdecydowaliśmy się na przywrócenie komunikacji tramwajowej. Rewolucyjne podejście dało początek zmianom na ulicach i ograniczeniu przestrzeni dla samochodów na rzecz pieszych i komunikacji miejskiej. Olsztyn jest absolutnie wyjątkowym miastem pod względem walorów naturalnych. Wszystkim nam zależy, by cieszyć się nimi jak najdłużej. ■

Trzeba działać na wielu frontach

Spośród województw tylko śląskie wydaje znaczące kwoty na ochronę środowiska (rozmowę z marszałkiem Jakubem Chełstowskim publikujemy w tym numerze „Wspólnoty”), dlatego w rankingu przyglądamy się miastom wojewódzkich. Tutaj prym w zakresie wydatków na czyste powietrze wiezie Bydgoszcz, która przeznaczą na ten cel ponad 392 zł na mieszkańca. Drugi w zestawieniu jest Szczecin – 268 zł, a trzeci Olsztyn – 186 zł.

W Szczecinie realizowanych jest wiele inicjatyw, które wpływają pozytywnie na jakość powietrza: począwszy od planowania przestrzennego i dbałości o zieleń, skończywszy na wylapywaniu „trucieleli” z użyciem drona. Specjalistyczny dron w tym sezonie wyleciał już pięć razy nad miasto, aby sprawdzić, czym palą w piecach mieszkańcy. Wyposażony jest w czujniki mierzące poziom stężenia szkodliwych

substancji: formaldehydu, chlorowodoru, lotnych związków organicznych oraz pyłu zawieszanego PM10 i PM2,5, które wytwarzane są podczas spalania niedozwolonych materiałów. Maszyna potrafi precyzyjnie namierzyć źródło zanieczyszczeń i skierować tam patrol straży miejskiej, który może nałożyć mandat.

Działania z wykorzystaniem drona realizowane są przez firmę zewnętrzną i straż

miejską, a rejonu do kontroli typowane są m.in. na podstawie zgłoszeń mieszkańców. Kontrole odbywają się zarówno w godzinach porannych, jak i wieczornych. Szczecin od wielu lat realizuje programy dofinansowania do wymiany pieców. Szczególnie dużym zainteresowaniem cieszył się – finansowany w całości z budżetu miasta – program MEWA. W latach 2018–2021 przeznaczono na niego 5 mln zł. W 2020 r.

Marcin Krupa,
prezydent Katowic

Źródłem zanieczyszczeń u nas są kotły węglowe

Walka o czyste powietrze to jedno z największych wyzwań naszych czasów. Głównym źródłem emisji niskiej wcale nie jest węgiel spalany w elektrowniach, bo one spełniają restrykcyjne normy. Podstawowe źródła zanieczyszczeń to stare kotły węglowe w indywidualnych gospodarstwach domowych, w których spalane są paliwa niskiej jakości, a czasem odpady. Transport w naszym regionie przyczynia się do tworzenia smogu zaledwie w ponad 10 proc. Dlatego skupiamy się na wymianie źródeł ciepła. W latach 2015–2021 dzięki miejskiemu programowi dofinansowano wymianę ponad 6,2 tys. źródeł ciepła kosztem ponad 53,5 mln zł. Dotacje mogą otrzymać osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, osoby prawne i przedsiębiorcy. Nie mamy limitów – każdy złożony i pozytywnie zweryfikowany wniosek otrzymuje wsparcie. Tutaj nie oszczędzamy. Inwestujemy setki milionów w wymianę starych kotłów, termomodernizację budynków, nowoczesne autobusy, prowadzimy działania edukacyjne, dofinansowujemy zakup opału dobrej jakości dla najmniej zamożnych, a straż miejska surowo karze osoby spalające śmieci. Widzimy efekty naszych działań, bo przez ostatnie 10 lat znacząco spadły wskaźniki pyłów PM2,5 i PM10. Jednak przed nami wciąż ogrom pracy – wiemy to i będziemy te działania kontynuować.

WOJEWÓDZTWA I MIASTA WOJEWÓDZKIE

Miejsce	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	śląskie	15,847
2	małopolskie	7,068
3	opolskie	2,237
4	mazowieckie	0,618
5	łódzkie	0,587
6	dolnośląskie	0,575
7	lubuskie	0,565
8	podlaskie	0,541
9	wielkopolskie	0,453
10	podkarpackie	0,385

Miejsce	Miasto	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Bydgoszcz	392,998
2	Szczecin	268,456
3	Olsztyn	186,701
4	Katowice	165,847
5	Kraków	164,952
6	Opole	92,344
7	Poznań	56,641
8	Wrocław	56,163
9	Białystok	25,717
10	Kielce	18,792

miasto pozyskało z funduszy europejskich kolejne 2,2 mln zł na program Zefirek. Likwidacja pieców odbywa się również w ramach wielomilionowych programów modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkaniowych należących do miasta.

W ślad za tym idą programy związane z energią odnawialną. W latach 2014–2020 miasto zrealizowało dwa etapy programu pn. „Rozwój i zwiększenie wykorzystania

energii słonecznej w miejskich jednostkach organizacyjnych w Szczecinie”. Obecnie ok. 40 miejskich jednostek pozyskuje energię ze słońca dzięki ponad 4200 panelom fotowoltaicznym, co ma bezpośredni wpływ na redukcję emisji CO₂.

Walka o czyste powietrze w Szczecinie przejawia się także ograniczaniem ruchu samochodowego w centrum – w zamian rozwijana jest komunikacja miejska. Od

2017 r. trwa tzw. torowa rewolucja. Głównym celem projektu „Przebudowa torowisk tramwajowych w Szczecinie – etap II” jest zwiększenie wykorzystania niskoemisyjnego transportu na terenie Szczecina poprzez poprawę stanu technicznego tras tramwajowych. Całkowita długość zmodernizowanych linii tramwajowych wyniesie 8,7 km, planowany koszt inwestycji to 233,7 mln zł. ■

Basen na Miedzyniu w Bydgoszczy.
Fot. UM Bydgoszcz

Rafał Bruski,
prezydent Bydgoszczy

Starania o lepszą jakość życia

Jednym z głównych założeń przy podejmowaniu decyzji o nowych inwestycjach jest ochrona środowiska. Mieszkańcy oddychający czystym powietrzem to mieszkańcy zdrowsi. Aby poprawić jakość powietrza w mieście, w którym mamy zainwentaryzowanych ok. 20 tys. pieców węglowych, a po ulicach jeździ niemal 300 tys. aut, musimy działać na wielu frontach. Po pierwsze, inwestujemy w rozwój infrastruktury tramwajowej. Kupujemy niskoemisyjne tramwaje, po ulicach Bydgoszczy jeżdżą autobusy spełniające najwyższe normy emisji spalin. Autobusom i tramwajom nadajemy priorytet w ruchu. W neuralgicznych punktach budujemy buspasy. Nowością są parkingi Park&Ride. Celem tych wszystkich działań jest zmniejszenie liczby samochodów na ulicach, a więc i emisji spalin.

Drugim problemem, z którymi musimy sobie poradzić, są kopciuchy. Realizacja rządowego programu „Czyste powietrze” jest niezadowalająca. W Bydgoszczy mamy

miejski program wymiany pieców. W 2019 roku zwiększyliśmy wysokość dotacji – do 8 tys. zł. Duży nacisk kładziemy także na termomodernizację budynków miejskich. Na liście kompleksowo zmodernizowanych jest ok. 30 szkół i przedszkoli. Kolejną imponującą listę tworzą budynki, na których zamontowaliśmy panele fotowoltaiczne. W Bydgoszczy przekroczyliśmy właśnie barierę miliona watów z energii słonecznej.

Trzecim aspektem jest edukacja. Realizujemy szereg projektów zarówno miejskich, ogólnopolskich, jak i międzynarodowych, które skupiają się na kampaniach informacyjnych. Mieszkańcy od kilku lat mogą korzystać z dedykowanych aplikacji, z których dowiedzą się, jaka jest jakość powietrza w ich najbliższym otoczeniu.

Ranking, jak wszystkie tego typu zestawienia, nie do końca obrazuje wszystkie podejmowane w Bydgoszczy działania na rzecz ochrony powietrza. Niemniej jednak pokazuje, że konsekwentnie podejmujemy starania o lepszą jakość życia. Ekologiczny transport, termomodernizacja budynków, wsparcie w zakresie wymiany pieców, a także udział w międzynarodowych projektach, które nierzadko stają się dla nas i naszych mieszkańców inspiracją, to ważne kierunki, z których nie zamierzamy rezygnować.

Potężne nakłady na wymianę źródeł ciepła

Dotacje do wymiany pieców, ale także termomodernizacja budynków pozwalają ograniczyć emisję zanieczyszczeń. Miasta z pierwszej dziesiątki rankingu podjęły szeroko zakrojone działania, których celem jest zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza.

Piekary Śląskie w 2003 roku opracowały „Program ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy”. W nawiązaniu do niego, przy współudziale środków z WFOŚiGW w Katowicach, od 2004 roku realizują „Obszarowy program likwidacji niskiej emisji na terenie gminy Piekary Śląskie”, zwany dalej PONE. W jego ramach prowadzą działania polegające na wymianie źródła ciepła, termoizolacji budynków i montażu kolektorów słonecznych. Program adresowany jest do właścicieli jednorodzinnych budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Edycja w 2022 roku została rozszerzona o budynki wielorodzinne. Miasto dofinansowuje ok. 60 proc. kosztów kwalifikowanych zadań związanych z termomodernizacją polegających na wymianie starego pieca węglowego na ekologiczny kocioł retortowy lub gazowy lub zamontowaniu kolektora słonecznego do podgrzewania ciepłej wody użytkowej.

W latach 2004–2021 wymieniono w Piekarach 988 źródeł ciepła na ekologiczne ekogroszkowe, gazowe, opalane biomasą; ocieplono 598 budynków mieszkalnych jednorodzinnych; zamontowano 363 kolektory słoneczne.

Piekary otrzymały też ponad 4 mln zł dofinansowania na projekt partnerski „Łączy nas energia”, zakładający montaż instalacji OZE w budynkach mieszkalnych. Realizowany był w partnerstwie z gminami Kornowac, Lubomia i Gorzyce. Wartość zadania w Piekarach Śląskich wyniosła 4,5 mln zł, z czego blisko 3,5 mln to dofinansowanie

Michał Litwiniuk,
prezydent Białej Podlaskiej

Ponad tysiąc instalacji OZE

Zrealizowaliśmy dwie inwestycje ze wsparciem środków UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 pod nazwą „Włączamy dobrą energię! Budowa małych instalacji OZE w mieście Biała Podlaska” – etap I i etap II. W ramach projektu wykonano w jednorodzinnych budynkach mieszkalnych 1149 instalacji, które produ-

kują energię ze źródeł odnawialnych, w tym 378 zestawów kolektorów słonecznych, 447 instalacji fotowoltaicznych, 228 powietrznych pomp ciepła, 96 kotłów na pellet drzewny. Całkowita moc urządzeń dostarczających energię ciepłą (kolektory, pompy i kotły na biomasę) wynosi 3,3 MW. Szacunkowo mogą wyprodukować 4445 MWh rocznie. Na terenie miasta zamontowano instalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy 1,6 MW, szacunkowa produkcja energii elektrycznej z tych instalacji wynosi 735 MWh na rok. Według obliczeń dzięki realizacji obu projektów nastąpiła redukcja emisji gazów cieplarnianych o około 3210 ton rocznie.

w ramach RPO Woj. Śląskiego na lata 2014–2020. W mieście kupiono i zamontowano łącznie: 199 kompletów instalacji fotowoltaicznych o mocy 3,33 kWp, 65 pomp ciepła do ciepłej wody użytkowej, 103 komplety instalacji kolektorów słonecznych, 45 kotłów na biomasę.

Miasto realizowało również działania związane z ograniczeniem emisji oraz zmniejszeniem zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej. Polegały na kompleksowej termomodernizacji i pozwoliły na znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz ograniczenie kosztów ogrzewania. Termomodernizacji poddano miejskie przedszkole nr 7, 13 oraz 5, a także Szkołę Podstawową nr 2.

W Piekarach Śląskich od 2017 roku działa lokalny system monitoringu jakości powietrza pod kątem zanieczyszczeń pyłowych „Nochal”. Tworzy go 11 urządzeń monitorujących. Uruchomiona została strona internetowa, na której można sprawdzać bieżące wskazania wszystkich urządzeń: www.zielonepiekary.pl. Dzięki temu mieszkańcy mają stały dostęp do informacji o jakości powietrza. Archiwizacja danych pozwala na zobrazowanie tendencji w lokalnym środowisku. Dodatkowo informacje zawarte na stronie internetowej pozwalają pogłębić wiedzę na temat notowanych warunków atmosferycznych, a także ich oddziaływaniu na człowieka.

Warto także zauważyć, że Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Piekarach Śląskich w 2022 r.

zakończył ostatni etap dużego przedsięwzięcia zmierzającego do likwidacji niskiej emisji na terenie osiedla Wieczorka. Inwestycja rozpoczęła się w 2017 r., objęła kompleksową termomodernizację 79 budynków wielorodzinnych i polegała na dociepleniu budynków oraz podłączeniu ich do miejskiej sieci ciepłowniczej. Dodatkowo w budynkach, których dachy były w bardzo złym stanie, wykonano ich remonty. W efekcie osiedle Wieczorka stało się bardziej atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Warto wreszcie zwrócić uwagę na wzrost komfortu życia w budynkach poddanych termomodernizacji, ponieważ dzięki przyłączeniu mieszkań do sieci mieszkańcy nie muszą we własnym zakresie obsługiwać źródeł ciepła, co w wielu przypadkach, przy opalaniu mieszkań węglem, wiązało się z nozeniem węgla na wszystkie kondygnacje budynków.

Łomża zinwentaryzowała systemy grzewcze

W Łomży źródłem niskiej emisji są niewielkie kotłownie, indywidualne paleniska domowe i mniejsze zakłady. Miasto przeprowadziło inwentaryzację systemów grzewczych od sierpnia 2020 r. do lutego 2021 r. Objęła ona 4051 punktach adresowych. Wynika z niej, że najwięcej jest w mieście budynków z ogrzewaniem gazowym (2068 budynków), następnie z ogrzewaniem na paliwo stałe (1965) oraz z ogrzewaniem olejowym (227). W 62 budynkach w ogóle nie

Miejsce	Miasto	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Rybnik	828,772
2	Krosno	514,344
3	Piekary Śląskie	396,033
4	Tychy	246,848
5	Łomża	210,713
6	Kalisz	203,088
7	Biała Podlaska	188,176
8	Jastrzębie-Zdrój	185,635
9	Dąbrowa Górnicza	174,304
10	Sosnowiec	158,798

▲ Panorama Łomży. Fot. UM Łomża

Mariusz Chrzanowski,
prezydent Łomży

Ciesz nas, że nasze działania zostają zauważone

Łomża leży na unikatowych terenach przyrodniczych Zielonych Płuc Polski. Wiemy, że mamy wokół piękną przyrodę, co nie zwalnia nas z dbania o nią. Prowadzimy szereg inwestycji, które nie tylko pozytywnie wpływają na środowisko, ale mają też wymiar ekonomiczny. Najlepszym przykładem są przedsięwzięcia spółki MPEC prowadzone w ciepłowni miejskiej, dzięki czemu odbiorcy nie mieli tak drastycznych podwyżek opłat za ciepło. Ważnym zadaniem jest też kierowany do mieszkańców program wymiany starych pieców, tzw. kopciuchów. Ale to niejedyne działania, gdyż cały czas prowadzimy termomoderni-

ma ogrzewania. W znacznej części budynków stosowane są dwa lub więcej rodzajów źródeł ogrzewania (na paliwo stałe wraz z ogrzewaniem gazowym lub olejowym). Mieszkańcy, którzy w swoich budynkach wykorzystują paliwa stałe, najczęściej korzystają z pieców centralnego ogrzewania (1653 szt.) Znaczny udział urządzeń na paliwa stałe stanowią piece kaflowe (229), również kominki (185) oraz trzony kuchenne (172). Warto tutaj zaznaczyć, że komin-

zacje naszych placówek, wymieniamy tabor komunikacji miejskiej na ekologiczny, dzięki czemu niebawem po naszym mieście pasażerów będzie woziło 12 elektryków. Planujemy również budowę tzw. zielonych przystanków. Remontujemy ulice i budujemy nowe drogi, aby przekładało się to na bardziej ekonomiczną jazdę, a przez to spadek emisji spalin do atmosfery. Nasze placówki oświatowe biorą udział w różnorodnych akcjach ekologicznych, aby już najmłodszych uczyć proekologicznych zachowań. Kilka lat temu podjąłem decyzję o budowie parku pomiędzy trzema dużymi osiedłami mieszkaniowymi, który stał się wizytówką naszego miasta. Sadzimy łąki kwiatne i drzewa tlenowe, budujemy całoroczne domki dla jerzyków i domki na zimę dla jeży. Robimy to nie dla miejsc w rankingach, ale oczywiście cieszy nas każde docenienie podejmowanych przez nas proekologicznych działań.

ki często stosowane są jako dodatkowe źródło ciepła. Jednym z działań podjętych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza jest Program Ograniczenia Niskiej Emisji. Trwa on nieprzerwanie od 2018 roku i ma na celu wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne. Ponadto Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej prowadzi inwestycje mające na celu zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wytwarzanie

Sława Umińska-Duraj,
prezydent Piekar Śląskich

Miasto bardzo mocno się zmienia

Piekary Śląskie jako jedna z pierwszych gmin w Polsce rozpoczęły realizację Programu Likwidacji Niskiej Emisji. Podstawowym celem jest oczywiście systemowe ograniczenie emisji substancji szkodliwych do powietrza atmosferycznego oraz poprawa efektywności energetycznej budynków. Od 2014 roku wydaliśmy na te cele ponad 27,5 mln zł. Dodatkowo największa inwestycja proekologiczna, czyli termomodernizacja osiedla Wieczorka, pochłonęła ponad 70 mln zł i objęła 79 budynków. Ciesz nas zajęcie trzeciego miejsca w rankingu „Wspólnoty”, to znak, jak bardzo w ostatnich latach zmieniliśmy Piekary Śląskie i jak bardzo kładziemy nacisk na ochronę środowiska i walkę o czyste powietrze.

i dystrybucję energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Są to projekty „Rozbudowa instalacji energetycznego spalania paliw w Ciepłowni Miejskiej w Łomży o wysokosprawnny układ kogeneracyjny oparty o kocioł biomasowy” i „Rozbudowa Ciepłowni Miejskiej w Łomży o kocioł wodny o mocy 12,50 MW z wykorzystaniem biomasy jako paliwa” współfinansowane ze środków unijnych i łącznie opiewające na kwotę 85 mln zł. ■

Piotr Kuczera: Mieszkańcy potrzebowali wstrząsu

Rybnik

Prezydent Rybnika opowiada o długofalowych, pozytywnych skutkach decyzji o zawieszeniu zajęć w szkołach z powodu smogu.

W styczniu 2017 r. podjął pan radykalną decyzję o zawieszeniu zajęć w rybnickich szkołach z powodu smogu, gdy normy szkodliwych pyłów przekroczone były o ponad 1000 procent. Czy to wówczas przelała się czara goryczy i zapadła decyzja, że walka ze smogiem będzie jednym z priorytetów pana prezydentury?

Te sygnały były już wcześniej, w 2014 r. temat smogu pojawił się w kampanii wyborczej. Od dawna była we mnie wewnętrzna niezgoda na to, że nie możemy wychodzić w zimie na zewnątrz. Dlatego w 2015 i 2016 roku wdrożyliśmy pierwsze działania edukacyjne i dotacje do wymiany pieców, a 2017 r. dał nam pewność, że idziemy w dobrą stronę. Zamknięcie szkół na kilka dni spowodowało wstrząs wśród rybniczian i stało się punktem wyjścia do głębszej refleksji nad tym, czym oddychamy. Dotąd słysząc o smogu bardzo łatwo przechodziliśmy nad nim do porządku

ku dziennego, stwierdzając, że kiedyś było gorzej. Ten wstrząs był nam potrzebny do zmiany mentalności.

Rybnik zajął pierwsze miejsce w rankingu wydatków na ochronę powietrza w latach 2018–2021. Przeznaczając w tym czasie ponad 126 mln zł na walkę ze smogiem pewnie trzeba było zrezygnować z innych inwestycji?

Owszem, mogliśmy wydać przynajmniej część tych pieniędzy na rozwój innej infrastruktury, ale podstawowym problemem społecznym Rybnika – i upieram się przy tym od 2014 czy 2015 r. – jest właśnie zanieczyszczenie powietrza. Niechlubna opinia o mieście szła w świat, w związku z czym wiele osób nie decydowało się na zamieszkanie w Rybniku czy otwarcie tu swoich biznesów, bo nie chciały być kojarzone z miejscem, w którym nie da się oddychać. Dłate-

go zaczęliśmy zmiany od naszej infrastruktury – z jednej strony to budynki użyteczności publicznej, takie jak szkoły, z drugiej budynki mieszkalne należące do ZGM. Przygotowaliśmy konkretny plan inwestycji, który konsekwentnie realizujemy i dziś widać tego efekty – na 187 budynków administracyjno-użytkowych zaledwie 8 posiada jeszcze ogrzewanie węglowe.

Podobno Rybnik potrzebuje mniej węgla niż czasem małe gminy wiejskie?

Szacujemy, że dla miasta liczącego 136 tys. mieszkańców zapotrzebowanie na węgiel wynosi ok. 60 ton. W porównaniu do mniejszych miejscowości to ilość śladowe. W Zakładzie Gospodarki Mieszkaniowej proces związany z wymianą ciepła i termomodernizacją będzie trwał jeszcze przez kolejne dwa lata, przynajmniej tysiąc mieszkań przygotowywanych jest do wymiany źródła ciepła. Ale oczywiście te operacje nie dotyczą tylko zasobu miejskiego, ale też prywatnych posesji.

Swego czasu mówiliście mieszkańcom, że to gańba mieć stary piec. W kampanii pomagał nawet żuźlowiec Kacper Woryna, ale to nie były popularne decyzje, prawda?

Owszem, nie wszystkim się to podobało. Niektórzy zarzucali mi, że jestem fundamentalistą antysmogowym. Bo gdy długo tkwimy w jakimś problemie to przyzwyczajamy się i wydaje nam się nie do zmiany. Czasem ktoś musi nami potrząsnąć, a coś co początkowo budzi gniew, w perspektywie czasu wchodzi nam na ambicje. Było nam gańba, czyli wstyd, że żyjemy w takich warunkach, ale w tej kampanii pokazywaliśmy też, co można zrobić, aby to zmienić. To był element edukacyjny – pierwszy, a być może najważniejszy, bo zmieniający światopogląd, z trzech etapów, które założyłem. Najpierw był czas na edukację, potem dotacje, a na końcu sankcje. I konsekwentnie to realizujemy. Nie ma co chować głowy w piasek, uchwała antysmogowa, której projekt jako przedstawiciel samorządów gminnych i powiatowych miałem okazję rekomendować Sejmikowi Województwa Śląskiego, dała mieszkańcom 4 lata na ekoinwestycje. Niektórzy wykorzystali go dobrze, inni nie zrobili nic. Trzeba pokazywać tych, którzy podjęli wysiłek, a piętnować drugich.

Chyba coraz mniejsza gańba, bo w rankingach Polskiego Alarmu Smogowego Rybnik zajmuje pierwsze miejsce jeśli chodzi o liczbę złożonych wniosków do programu „Czyste powietrze”.

Bardzo się cieszę, że rybniczanie masowo składają wnioski do tego programu. Bardzo się cieszę, że podjęli ten wysiłek. To mechanizm, który wiele ułatwia i pomaga przekładać akcenty w domowych wydatkach. Jeden z psychologów tłumaczył mi, dlaczego tak niechętnie sięgamy do kieszeni, jeżeli chodzi o wymianę pieca – bo kto sprowadza znajomych do piwnicy? Ale jeśli stać nas na zakup telewizora czy samochodu na raty to możemy to samo uczynić w przypadku zakupu nowego źródła ciepła.

Nie obawia się pan, że proces wymiany pieców w związku z kryzysem i tym, co mówią politycy na szczytach władzy, wyhamuje?

Rzeczywiście, hasła, że można palić byle czym, nie pomagają. Tym bardziej trzeba głośno mówić, że za chwilę węgiel może być najdroższym paliwem i nie dokonując zmian w kotłowni sprawimy, że nasze rachunki będą najwyższe. Obawiam się jednak, że inflacja, brak materiałów i rosnące koszty wpłyną niekorzystnie na ten trend.

Na szczęście zdążono dużo zrobić, co widać gołym okiem. Nie trzeba iść do skarbnika, wystarczy obejrzeć zdjęcia z drona, aby zobaczyć całe np. boguszowickie osiedla z nowymi elewacjami...

Estetyka to efekt pośredni walki o czyste powietrze. Awans cywilizacyjny polega na tym, że mamy prawo do czystego powietrza, czystej wody i do estetycznej przestrzeni miejskiej. Odczarowaliśmy pewne miejsca. Boguszowice Osiedle, duża rybnicka dzielnica, jest dziś tego znakomitą przykładem.

- 10 lat temu w Rybniku było ponad 140 dni z przekroczeniem pyłu PM10, w zeszłym roku o połowę mniej.
- Rybnik wymienił 3,5 tysiąca kopciuchów w mieszkaniach komunalnych. Do wymiany pozostał tysiąc.
- Do 2025 roku Rybnik pozbędzie się ogrzewania na węgiel w budynkach miejskich.

Bez pieniędzy z Unii by się nie udało?

Bez pieniędzy unijnych tego procesu by nie było. Nie jesteśmy w stanie wypracować takiego dochodu własnego, który pozwoliłby nam efektywnie walczyć z niską emisją. W latach 2018–2021 na kompleksowe działania obejmujące termomodernizację i wymianę źródeł ciepła otrzymaliśmy 57 mln zł z Unii Europejskiej.

Idą chude lata. W przyszłorocznym budżecie Rybnik musi szukać oszczędności także w kwestii walki z niską emisją?

Nie będziemy oszczędzać w tej kwestii. Dziś realizujemy program, który został rozpisany 5 lat temu, jeszcze w oparciu o część środków unijnych, ale też będziemy inwestować w tę dziedzinę ponosząc większe wydatki własne. Mamy ambicje, aby nasze zasoby były nie tylko „czyste”, ale też świeciły przykładem dla mieszkańców prywatnych posesji, których w mieście jest 18 tysięcy. Nasze rachunki pokazują, że inwestycje, które poczyniliśmy, były opłacalne. Po prostu są niższe i mamy spokojniejszą głowę, bo pompy ciepła uniezależniają nas od źródeł zewnętrznych, co od lutego nabrało szczególnego znaczenia.

W rankingach zanieczyszczenia powietrza nazwa miasta wciąż się przewija, ale Rybnik spadł w końcu z pierwszych miejsc. Miasto zniknęło kiedyś z map PAS?

Taki jest cel, którego niestety Rybnik samodzielnie nie osiągnie. To też pytanie o politykę gmin ościennych, politykę państwa w tym zakresie. W rankingach zanieczyszczonego powietrza nie jesteśmy już na podium, co cieszy. Jesteśmy na początku drugiej czy końca pierwszej dziesiątki i to już coś. Złośliwa teoria mówi o tym, że gdyby stacje pomiarowe były w każdej gminie, to być może nie byłibyśmy nawet w pierwszej setce. Życzę wszystkim gminom, aby problem smogu był rozwiązywany konsekwentnie i systemowo. My robimy swoje – walczymy o dobre imię miasta, ale przede wszystkim zdrowie mieszkańców. Trzeba w końcu dostrzec związek między apertką, szpitalem i własną kotłownią. ■

Rozmawiał Aleksander Król

W Małopolsce chcą oddychać

Cieszy, że liderem w tej kategorii jest powiat suski. W najnowszym rankingu Polskiego Alarmu Smogowego Sucha Beskidzka znalazła się bowiem w gronie miejscowości z największą liczbą dni smogowych w roku. Działania na rzecz poprawy jakości powietrza wydają się tu niezbędne.

Wśród zadań powiatu zapisanych w „Programie ochrony środowiska dla powiatu suskiego na lata 2021–2024” z perspektywą na lata 2025–2028 znalazły się m.in. kontrole interwencyjne u podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, kontrole stacji diagnostycznych pojazdów co najmniej raz w roku oraz inicjowanie we współpracy z policją weryfikacji pojazdów poruszających się po drogach (co najmniej 4 razy w roku); ale także zatrudnienie ekodoradcy ds. klimatu, którego zadaniem będzie koordynacja działań gmin w zakresie wykorzystania

Wśród zadań zapisanych w „Programie ochrony środowiska dla powiatu suskiego na lata 2021–2024” z perspektywą na lata 2025–2028 znalazła się m.in. rekomendacja dotycząca przeznaczania co najmniej 0,5 proc. dochodów własnych powiatu na działania związane z ochroną powietrza.

odnawialnych źródeł energii i budownictwa energooszczędnego, prowadzenie akcji informacyjnych o wymaganiach uchwały antysmogowej wśród przedsiębiorców i w ramach wydawania pozwoleń na budowę, obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej powiatu informacji o jakości powietrza i możliwości zgłoszenia ekointerwencji oraz rekomendacja dotycząca przeznaczania co najmniej 0,5 proc. dochodów własnych powiatu na działania związane z ochroną powietrza.

Na drugim miejscu w naszej klasyfikacji znalazł się powiat międzyrzecki. Okazuje się, że wysoka pozycja jest tu wynikiem standardowych działań na rzecz poprawy jakości powietrza – wymiany niskosprawnych kotłów węglowych, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz udziału mieszkańców w rządowym programie „Czyste po-

Dariusz Czechowski,
starosta włoszczowski

Największym zadaniem była termomodernizacja

Powiat włoszczowski od lat konsekwentnie przeznacza środki na przedsięwzięcia służące ochronie środowiska, ze szczególnym naciskiem na dwie dziedziny: wspieranie gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz realizacja zadań służących ochronie powietrza i oszczędności energii. W tej drugiej dziedzinie skupiamy się w pierwszej kolejności na obiektach jednostek organizacyjnych powiatu – administracyjnych i szkolnych. Realizujemy w szczególności termomodernizację budynków, wymieniamy systemy grzewcze na ekologiczne, a oświetlenie na energooszczędne. W okresie objętym ran-

kingiem „Wspólnoty” zadaniem o największej skali i zakresie finansowym był, realizowany w latach 2017–2018, projekt pn. „Głęboka termomodernizacja budynków Zespołów Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 i nr 3 we Włoszczowie służąca poprawie ich efektywności energetycznej z zastosowaniem OZE”. Jego całkowita wartość wyniosła ponad 5,2 mln zł, z czego 75,9 proc. wydatków kwalifikowalnych stanowiło dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020. Wykonano docieplenia ścian i dachów, wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, zmodernizowano instalację CO i CWU oraz kotłownię – stare kotły węglowe zastąpiono gazowymi pompami ciepła z kotłami kondensacyjnymi i kolektorami słonecznymi. Realizacja inwestycji oprócz wymiernych korzyści środowiskowych wpłynęła także na poprawę warunków pracy i nauki.

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	suski	małopolskie	357,720
2	międzyrzecki	lubuskie	155,558
3	strzelecki	opolskie	154,151
4	średzki	wielkopolskie	137,679
5	włoszczowski	świętokrzyskie	122,017
6	szymborski	mazowieckie	105,237
7	olkuski	małopolskie	104,430
8	konecki	świętokrzyskie	78,982
9	kraśnicki	lubelskie	74,488
10	wodzisławski	śląskie	71,663

wietrze”. Efektem są wzrost wykorzystania gazu i OZE na cele ciepłe oraz – co najważniejsze – mniejsza liczba dni z dobowymi przekroczeniami szkodliwych substancji. Wśród 20 najwyższych sklasyfikowanych powiatów najliczniej reprezentowana jest Małopolska (obok suskiego są też powiaty olkuski i oświęcimski), brakuje zaś powiatów z Pod-

karpacia (najwyżej z tego regionu jest powiat jasielski – pozycja 39.), Warmii i Mazur (najwyżej powiat kętrzyński – 46. lokata), Pomorza (najwyżej powiat lęborski – miejsce 49.) czy województwa łódzkiego. Jeśli chodzi o ostatnie z wymienionych to odnotujemy, iż żaden powiat z Łódzkiego nie przeznacza środków na ochronę powietrza i klimatu. ■

Kompleksowość działań kluczem do sukcesu

Lubartów – 1320 zł na mieszkańca, Ryki – 1036 zł, Starachowice – 871 zł. Tak wygląda podium rankingu w kategorii miast powiatowych. Przyglądamy się samorządom z miejsca drugiego i trzeciego.

W gminie Ryki najwięcej zanieczyszczeń emitują budynki mieszkalne w okresie grzewczym – mówi „Wspólnocie” Marek Józwiak, wiceburmistrz Ryk. – Gmina opracowała plan gospodarki niskoemisyjnej, aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym, tj. redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcji zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej, a także poprawę jakości powietrza.

W 2018 r. dzięki wsparciu regionalnego programu operacyjnego zamontowano aż 554 zestawy kolektorów słonecznych. W 2021 r. zrealizowano kolejne zadanie: „Dostawa i montaż instalacji kolektorów słonecznych, kotłów na biomasę, pomp ciepła oraz instalacji fotowoltaicznych na terenie Gminy Ryki”.

Ryki realizują już kolejny projekt: „Modernizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Ryki na technologii LED” w ramach RPO Woj. Lubelskiego na lata 2014–2020. Głównym celem jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, obniżenie wykorzystania energii elektrycznej na potrzeby oświetlenia ulicznego. Cele szczegółowe to poprawa jakości i warunków życia mieszkańców, oszczędność kosztów zakupu energii elektrycznej, obniżenie kosztów ponoszonych na konserwację oświetlenia ulicznego, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, a także zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym.

Gmina Ryki w ramach podpisanego porozumienia z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie utworzyła Gminny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Programu „Czyste powietrze”.

Szerokie działania w zakresie wymiany nieekologicznych źródeł ciepła prowadzą też trzecie w rankingu Starachowice, ale w tym przypadku warto zaakcentować szerokie programy edukacji ekologicznej inicjowane przez władze tego miasta. W październiku br. w parku na Szlakowisku odbyła się akcja „Czyste, Zielone Miasta”, która jest organizowana w 45 miastach na terenie kraju. Polega na promowaniu ochrony środowiska, dbaniu o tereny zielone oraz integracji mieszkańców wokół idei ekologii.

– Starachowice to miasto zielonej przyszłości. To oznacza, że ekologia, czyste powietrze, odnawialne źródła energii, a w konsekwencji zdrowie naszych mieszkańców jest naszym priorytetem. Na te cele nie szczędzimy czasu i środków, zarówno z naszego budżetu, jak i pozyskanych dużych środków zewnętrznych – powiedział prezydent Marek Materek. Do ekologicznych działań akces zgłosili samorządowcy na czele z prezydentem Materkim, seniorzy z Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz klubów seniora, harcerze oraz mieszkańcy.

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Lubartów	lubelskie	1320,407
2	Ryki	lubelskie	1036,645
3	Starachowice	świętokrzyskie	871,109
4	Strzyżów	podkarpackie	720,521
5	Hrubieszów	lubelskie	603,107
6	Brzeziny	łódzkie	574,380
7	Trzebnica	dolnośląskie	543,400
8	Sucha Beskidzka	małopolskie	516,179
9	Parczew	lubelskie	475,838
10	Opatów	świętokrzyskie	468,603

Widocznym efektem akcji był nie tylko posprzątany park, ale również posadzone przez mieszkańców drzewa: 15 miododajnych lip. Do tego sadzonki dębów, sosen, klonów i jaworów rozdali mieszkańcom przedstawiciele Lasów Państwowych.

„Nie było przypadku w tym, że taką akcję zorganizowano właśnie w Starachowicach. Nasze miasto od lat prowadzi mnóstwo działań proekologicz-

W Starachowicach wzrost liczby osób korzystających z komunikacji autobusowej przekłada się pozytywnie na jakość powietrza i na mniejsze zatłoczenie ulic.

nych. Wystarczy wspomnieć naturalne oczyszczanie zbiornika wodnego Pasternik metodą biologiczną, akcje proekologiczne w placówkach edukacyjnych czy utworzenie Starachowickiego Ogrodu Społecznościowego. To wszystko pozwala kształtować odpowiednią świadomość i zachowania” – pisze Urząd Miasta Starachowice.

Widocznym i docenianym przez mieszkańców działaniem wpisującym się w troskę o czyste powietrze jest

bezpłatna komunikacja autobusowa. – Od 1 kwietnia wprowadziliśmy bezpłatną komunikację dla mieszkańców. Aby starachowiczanie mogli podróżować komfortowo zrealizowaliśmy gigantyczny projekt wymiany taboru autobusowego oraz budowy nowej bazy. W sumie kupiliśmy 20 nowoczesnych i ekologicznych autobusów zasilanych paliwem CNG, które co warto podkreślić, zostały wyprodukowane w naszym mieście – mówi prezydent Marek Materek.

Efekty takiej polityki widoczne są gołym okiem. Wzrost liczby osób, które korzystają z komunikacji autobusowej, przekłada się pozytywnie na jakość powietrza i na mniejsze zatłoczenie ulic. Prezydent zapewnia, że rewolucja ekologiczna w Starachowicach będzie kontynuowana.

Jako ciekawostkę – ale o dużym znaczeniu ekologicznym – warto jeszcze podać, że w Starachowicach powstanie pierwsza w województwie świętokrzyskim instalacja pozyskiwania energii z paliwa RDF. Spowoduje to zmniejszenie zużycia miazgi węglowej w miejskiej spóźnie – Zakładzie Energetyki Ciepłej – o blisko połowę. Ta inwestycja jest bardzo istotna dla miasta, ponieważ pozwoli wyhamować wzrost cen ciepła. Wypracowane zyski pozwolą też obniżyć koszty podłączania do sieci nowych odbiorców. ■

Powrót do źródeł. Trzebnica ponownie stanie się miastem uzdrowiskowym

Pozyskane przeze mnie potężne dofinansowanie to szansa na krok milowy w rozwoju gminy. Zdrowie mieszkańców jest dla mnie najważniejsze – mówi Marek Długozima, burmistrz Trzebnicy.

GMINA
TRZEBNICA

▲ Marek Długozima, burmistrz Trzebnicy.
Fot. UM Trzebnica

Panie burmistrzu, spełnia się wielkie marzenie pana i wielu mieszkańców Trzebnicy o powrocie do uzdrowiskowych korzeni miejscowości, kiedy to niemieckie Trebnitz pełniło rolę popularnego uzdrowiska blisko Wrocławia.

To prawda. Niewątpliwie Trzebnicę czeka nowy, ekscytujący etap rozwoju. Pracowałem nad tym projektem bardzo intensywnie. Moje starania dotyczące przywrócenia statusu uzdrowiska sięgają kilkunastu lat wstecz i rozmów z ówczesnym podsekretarzem stanu w Ministerstwie Środowiska prof. Mariuszem Orionem Jędryskiem. Teraz, dzięki dofinansowaniu w wysokości 17 mln 350 tys. zł, które otrzymaliśmy w ramach rządowego programu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Udostępnianie wód termalnych w Polsce”, możemy z etapu projektu i koncepcji wejść w fazę realizacji. W tym miejscu chciałbym podziękować rządowym partnerom na czele z premierem Ma-

teuszem Morawieckim za przyznane dofinansowanie. Program Polski Ład wchodzi w życie i widać, że rządowi nie są obojętne sprawy mieszkańców, ale także samorządów. Cieszę się, że obdarzono nas zaufaniem i wierzę, że już wkrótce Trzebnica znajdzie się ponownie na uzdrowiskowej mapie Polski.

Trzebnica jest jednym z piętnastu miast w Polsce, które otrzymały takie wsparcie. W jaki sposób zostaną wykorzystane pozyskane fundusze?

Pieniądze zostaną przeznaczone na poszukiwanie wód termalnych na terenach rekreacyjnych w Trzebnicy, przy ul. Czereśniowej. Tam przeprowadzimy odwierty. Całkiem niedawno odczopowaliśmy również stary odwiert źródła termalnego z lat 70., znajdujący się w trzebnickim Lesie Bukowym. Okazuje się, że po renowacji odwiertu będziemy mogli wydobywać z niego wodę termalną o właściwościach leczniczych. Teraz chcemy dokładniej sprawdzić, czy wody termalne, znajdujące się na

ponad dwa razy większej głębokości – 3 kilometrów – nadają się również do celów leczniczych i grzewczych, a jak podkreślają eksperci, jest bardzo duża szansa. Ponadto planuję, aby właśnie w tym miejscu, na obszarze 10 hektarów, powstał cały kompleks uzdrowiskowy, na którym będą baseny termalne, sauny, łaźnie solankowe oraz pensjonaty. Zaależy mi, by zadbać o seniorów, którzy zwłaszcza po pandemii potrzebują rehabilitacji i leczenia. Kolejny pomysł to małe SPA, z którego będą korzystać sportowcy. A wszystko na wyciągnięcie ręki dla mieszkańców Dolnego Śląska. Mamy szansę stać się jedynym miastem uzdrowiskowym na północ od Wrocławia, w dodatku bardzo dobrze skomunikowanym z resztą regionu dzięki trasie szybkiego ruchu S5. Co więcej, to właśnie wokół naszej drogi ekspresowej wyznaczona została ponad 100-hektarowa strefa inwestycyjna. Tym samym w planie rozwoju Trzebnicy na kolejne lata wyraźnie zadbałmy zarówno o przywrócenie statusu uzdrowiska, ale również o in-

▲ Dolny Śląsk słynie z uzdrowisk. Wszystkie jednak leżą w południowej części województwa. Uzdrowisko w Trzebnicy będzie pierwszym na północy, oddalonym zaledwie 12 minut od Wrocławia. Na zdjęciu: Trzebnickie Stawy i łaźnie solankowe – dawne tereny uzdrowiskowe, ulubione miejsce spacerowo-wypoczynkowe mieszkańców i turystów. Fot. UM Trzebnica

MIASTA POWIATOWE

nowacyjność i konkurencyjność na inwestycyjnej mapie okolicznych gmin. Głęboko wierzę, że to będą dwa fundamenty, na których zbudowana zostanie przyszłość Trzebnicy.

Wspomina pan o budowie pensjonatów. Czy są już jakieś konkretne propozycje i plany?

W planie mamy budowę kilku pensjonatów oraz punktów leczniczych. Podjąłem również decyzję o zakupie dawnego Budynku Zdrojowego, który był w posiadaniu sióstr Boromeuszek. Chcę z niego uczynić główne centrum leczniczo-uzdrowiskowe. Chcemy też doprowadzić do niego wody termalne, a w sąsiedztwie wybudować kolejne tężnie solankowe. Ponadto w planach mamy również utworzenie inhalatorium. Dzięki przywróceniu statusu uzdrowiska Trzebnica mogłaby czerpać konkretne profi-

ty. Nie tylko w wyniku zwiększenia jej prestiżu jako miejscowości uzdrowiskowej, ale to dla nas realna szansa na wykreowanie nowych miejsc pracy w sferze obsługi ruchu turystycznego. Szacuję, że pozyskanie dla Trzebnicy miana uzdrowiska da pracę nawet 1000 osobom i mocno wesprze branżę turystyczną. Jak dowodzą badania, jedno miejsce w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego generuje kilka miejsc pracy w branżach obsługujących ruch turystyczny (m.in. w gastronomii czy hotelarstwie). Ponadto miejscowości uzdrowiskowe pobierają opłaty klimatyczne od turystów i kuracjuszy, które zasilają ich budżety, a z budżetu państwa gminom uzdrowiskowym dopłacana jest równowartość całorocznych wpływów z tytułu opłaty klimatycznej, jaką udaje im się pozyskać od przyjezdnych. Gorące źródła mogłyby zasilić m.in.

▲ Gmina Trzebnica odkupiła budynek po dawnym uzdrowisku od sióstr Boromeuszek. Planowane jest doprowadzenie do niego wód termalnych i utworzenie w nim Centrum Leczniczo-Uzdrowiskowego i głównej siedziby trzebnickiego uzdrowiska. Fot. UM Trzebnica

▲ Gminny Park Wodny „Trzebnica-Zdrój” otoczony Lasem Bukowym, położony na dawnych terenach uzdrowiskowych, to jedna z wizytówek Trzebnicy

▲ Długoterminowe plany zakładają przekształcenie budynku po dawnym przedszkolu na cele uzdrowiska. Fot. UM Trzebnica

▲ Podobne inhalatorium ma powstać również w Trzebnicy. Fot. WGmedia.eu

Gminny Park Wodny Trzebnica-Zdrój oraz inne budynki użyteczności publicznej, sprawiając tym samym, że nasza gmina stanie się jeszcze bardziej ekologiczna, zgodnie z najnowszymi wytycznymi Unii Europejskiej w zakresie ochrony światowego klimatu.

Przypomnijmy, że już w XIX wieku Trzebnica miała status uzdrowiska.

To piękna część historii naszego miasta. Przeprowadzano tu kąpiele borowinowe i kwasowęglowe, leczono m.in. stany skrajnego wyczerpania. Wykonywano też popularne wówczas kuracje kefrowe, którym poddawani byli chorzy na blednicę, a w latach 50. XX wieku leczono tu dzieci po chorobie Heinego-Medina. Dziś koronawirus sprawił, że ten rodzaj troski o nasze zdrowie zy-

skuje ponownie na popularności. W naszej działalności uzdrowiskowej planujemy powrócić do niektórych form stosowanego wcześniej lecznictwa, np. kąpiele borowinowych.

Pozyskane przeze mnie potężne dofinansowanie to szansa na kolejny krok milowy w tym rozwoju. Wiem, że jest to projekt na lata, jednak chciałbym, by był on moją spuścizną dla nowych pokoleń trzebniczian, kolejną po Gminnym Parku Wodnym, Hali Widowiskowo-Sportowej, budowie szkół i ponad 800 zrealizowanych inwestycjach. Zdrowie mieszkańców jest dla mnie najważniejsze. Przywrócenie uzdrowiska w Trzebnicy będzie spełnieniem mojego marzenia i kolejnej obietnicy w myśl przyświecającej mi dewizy – „Liczą się czyny, nie słowa”. ■

Termomodernizacja i wymiana kopciuchów

Ścinawa na ochronę powietrza wydała w latach 2018–2021 aż 1932,68 zł na mieszkańca. Drugi w rankingu Myszyniec nieco ponad 200 zł mniej, a trzeci w rankingu Zaklików – ponad 1647 zł. Większość środków przeznaczona została na termomodernizację i wymianę źródeł ciepła.

Wśród wydatków miasteczek w ramach walki o czyste powietrze dominują inwestycje w termomodernizację i odnawialne źródła energii. Dla przykładu Łazy (11. miejsce w naszym rankingu) każdego roku systematycznie remontują placówki oświatowe i budynki pełniące funkcje społeczno-kulturalne. Pomagają w tym dotacje i umarzalne pożyczki z WFOŚiGW. Prace obejmują izolowanie i docieplenie ścian, ale wymieniane są też źródła ciepła i w ogóle cała instalacja c.o. Ponadto gmina uruchomiła program dopłat do wymiany kotłów grzewczych w budynkach mieszkalnych i od 2018 roku systematycznie wydatkuje środki na ten cel. W 2019 roku przystąpiła wraz z 5 innymi JST do programu budowy instalacji odnawialnych źródeł energii. Projekt adresowany był do mieszkańców budynków jednorodzinnych, realizacja inwestycji rozpoczęła się w 2021 roku. Gminy działające w partnerstwie otrzymały dofinansowanie ze środków RPO WSL 2014–2020, a projekt nosił nazwę „Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w podregionie sosnowieckim – Irządze, Łazy, Poręba, Sosnowiec, Szczekociny, Zawiercie”. Władze Biskupca (9. miejsce) podobnie – najwięcej środków na ochronę powietrza wydały właśnie na termomodernizację. Za 26 mln zł (dofi-

▲ Szkoła w gminie Biskupiec. Fot. UM Biskupiec

nansowanie – 13 mln zł) zmodernizowano w ostatnich latach 12 budynków użyteczności publicznej (w tym wszystkie szkoły i przedszkola z terenu gminy), dzięki czemu nie tylko zredukowano bieżące koszty utrzymania, ale przede wszystkim zmniejszono emisję CO₂ do atmosfery. Tu również realizowano gminny program dofinansowania wymiany pieców. W latach 2018–2021 wymieniono 177 źródeł ciepła – wydano na to z budżetu gminy ponad 720 tys. zł.

Kamil Kozłowski, burmistrz Biskupca, nie spoczywa na laurach: – To miłe, że ktoś dostrzega nasze działania. Jednak trzeba otwarcie przyznać, że chciałoby się zrobić jeszcze więcej. Myślę jednak, że to, co do tej pory zrobiliśmy, zwłaszcza w ostatnich latach, to dobry prognostyk na przyszłość i właściwy kierunek działania – mówi.

W Biskupcu – podobnie zresztą jak w Łazach – prowadzone są działania edukacyjne. Przykładem może być

projekt realizowany przy wsparciu WFOŚiGW „Biskupiecki Badacz Powietrza, Wody, Gleby” – skierowany do najmłodszych. Jego celem jest zwiększenie świadomości odnośnie do źródeł zanieczyszczeń powietrza oraz wpływu stanu powietrza na zdrowie mieszkańców, a także – co najważniejsze – rozbudzenie wrażliwości ekologicznej. Warto też wspomnieć, że w 2021 roku ruszył biskupiecki transport zbiorowy. To pośrednio wpływa na czystość powietrza – wiele osób rezygnuje z samochodu wybierając komunikację. Miesięcznie sprzedawanych jest 33 tysiące biletów.

Władze Biskupca czekają na środki unijne z nowej perspektywy. Planują realizować projekty mające na celu niskoemisyjność, np. budowę ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszo-jezdnich. Dalej będą stawiać na wymianę źródeł ciepła, bowiem w tym upatrują szans na zmniejszenie poziomu emisji szkodliwych substancji. ■

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Ścinawa	dolnośląskie	1932,675
2	Myszyniec	mazowieckie	1709,508
3	Zaklików	podkarpackie	1647,769
4	Józefów	mazowieckie	1601,946
5	Józefów nad Wisłą	lubelskie	1310,853
6	Dobra	wielkopolskie	1218,698
7	Modliborzyce	lubelskie	1126,179
8	Piaski	lubelskie	1120,687
9	Biskupiec	warmińsko-mazurskie	1102,679
10	Brzeszcze	małopolskie	1099,869

Burmistrz Piask: Problem jakości powietrza zawsze był mi bliski

Jeszcze 10 lat temu w gminie Piaski było kilkanaście instalacji OZE zamontowanych prywatnie przez mieszkańców. Ostatnia dekada w samorządzie to lata ciężkiej pracy, wzmożonych działań i inwestycji w ochronę środowiska naturalnego, co zaowocowało 8. miejscem w rankingu „Wydatki na ochronę powietrza w latach 2018–2021”.

Burmistrz Michał Cholewa

Stan jakości powietrza na terenie Piaski determinują głównie piece centralnego ogrzewania – zarówno te w domach jednorodzinnych, jak i kotłownie w budynkach użyteczności publicznej oraz transport samochodowy.

Od 2015 roku rozpoczęła się realizacja projektów ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza. – Smog to nasz wspólny problem, musimy z nim walczyć wprowadzając ekologiczne rozwiązania, edukować społeczeństwo. O tym, że nie było najlepiej, wiedzą wszyscy, którzy choć raz w mroźny i bezwietrzny wieczór przeszli ulicami Piask – mówi burmistrz Piask Michał Cholewa.

W celu długofalowej ochrony środowiska naturalnego gmina dąży do zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych, tj. z kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, a także do przyspieszenia termomodernizacji budynków oraz wymiany starych pieców. Pierwszy poważny krok to projekt, który obejmował montaż prawie 700 instalacji kolektorów słonecznych. Dofinansowanie w wysokości 6 mln 600 tys. zł uzyskano z RPO WL oraz PROW na lata 2007–2013.

W 2016 r. gmina Piask podjęła kolejne działania i jako jeden z pięciu pierwszych samorządów z województwa lubelskiego podpisała dwie umowy na dofinansowanie projektów związanych z OZE. Wartość obu umów obejmujących ponad 800 instalacji solarnych oraz ponad 240 pieców na biomasę opiewała na ponad 12 mln zł, z czego 9 mln 500 tys. zł to dofinansowanie z RPO WL 2014–2020.

W tej chwili w wielu miejscach wymieniono już stare kopciuchy na kotły ekologiczne. Po zrealizowaniu projektów w co trzecim domu na terenie Piask jest instalacja solarna. Na popularność instalacji OZE wpływają warunki klimatyczne województwa lubelskiego. W regionie notuje się jedne z najwyższych w Polsce wskaźników tzw. usłonecznienia, czyli liczby godzin słonecznych w ciągu doby. Dlatego w ostatnich latach władze gminy skupiły się na wykorzystaniu energii słonecznej montując głównie instalacje fotowol-

taiczne (400 instalacji). W 2020 roku gmina otrzymała na ten cel dofinansowanie w wysokości 6 mln 900 tys. zł.

Odnawialne źródła energii wciąż cieszą się wśród mieszkańców bardzo dużym zainteresowaniem. Jest to spowodowane ciągłym wzrostem cen paliw kopalnych i energii oraz chęcią zwiększenia wsparcia domowych instalacji odnawialnymi źródłami energii, zarówno w zakresie produkcji ciepła, jak i energii elektrycznej.

– Jestem dumny, że gmina Piaski zajęła tak wysokie miejsce w rankingu samorządów w zakresie ochrony środowiska. Ten temat od zawsze był mi bliski, a z upływem lat zauważalne jest, że nasza ciężka praca doceniana jest przez mieszkańców i przyczynia się do poprawy jakości powietrza. Jestem przekonany, że obrany kierunek rozwoju gminy jest słuszny i kolejne plany, a mamy ich jeszcze dużo, uda się zrealizować – podsumowuje burmistrz Michał Cholewa. ■

Liderzy zamożności dbają o środowisko

Na czele naszej klasyfikacji w tej kategorii znalazły się dwie gminy, które znamy też z czołówki rankingów zamożności oraz inwestycji – Kleszczów i Rząśnia.

Obie gminy z województwa łódzkiego zyskują dzięki wysokim podatkom z pobliskich kopalni węgla brunatnego. Jednak ten medal ma dwie strony – w tak uprzemysłowionej okolicy trzeba szczególnie dbać o jakość środowiska. Wydatki Kleszczowa i Rząśni są tu znacząco wyższe od wydatków gmin z kolejnych pozycji.

W Rząśni samorząd postanowił dać przykład i pozyskał fundusze europejskie na budowę efektownego – ale, co ważniejsze, pasywnego – budynku urzędu gminy. Do produkcji energii cieplnej i elektrycznej wykorzystano tu OZE, co sprzyja zarówno zwiększeniu efektywności energetycznej, jak i zmniejszeniu emisji substancji szkodliwych do atmosfery.

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Kleszczów	łódzkie	5232,340
2	Rząśnia	łódzkie	4926,288
3	Wiązowna	mazowieckie	3022,447
4	Moszczenica	małopolskie	2643,806
5	Pokrzywnica	mazowieckie	2633,622
6	Jarocin	podkarpackie	2583,599
7	Łopiennik Górny	lubelskie	2566,348
8	Czajków	wielkopolskie	2523,000
9	Adamówka	podkarpackie	2400,191
10	Sulmierzyce	łódzkie	2357,918

Przedszkole i żłobek w gminie Kleszczów. Fot. UG Kleszczów

Celem pośrednim jest poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz wykorzystanie energii promieniowania słonecznego i energii aerotermalnej. Realizacja projektu ma sprzyjać też promocji efektywnego wykorzystania i oszczędzania zasobów surowców energetycznych w województwie łódzkim. Budżet przedsięwzięcia to 16,7 mln zł, dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014–2020) przekroczyło 7,2 mln zł. Budynek otwarto we wrześniu 2021 roku.

Na trzeciej pozycji w rankingu znalazła się podwarszawska Wiązowna. Jak zapewnia Iwona Marczyk, naczelnik Wydziału Środowiska i Nieruchomości urzędu gminy, zmiany w zakresie ochrony środowiska także tu zaczęły się od samorządu i od najważniejszych jednostek organizacyjnych. – Na kwotę wydatków przeznaczonych na ochronę powietrza i klimatu składają się przede wszystkim spłaty zobowiązań z tytułu kompleksowej modernizacji trzech budynków szkół i budowy nowego przedszkola na terenie gminy Wiązowna. Realizacja tego zadania odbyła się w formule PPP, a budżet wyniósł blisko 70 mln zł. W 2018 roku kompleksowo zmo-

Sławomir Chojnowski,
wójt Kleszczowa

Nie mamy smogu

Od lipca 2011 r. realizowany jest w naszej gminie program dofinansowania do zakupu i montażu instalacji, które pozwalają zmniejszyć tzw. niską emisję. Dotacje obejmują takie urządzenia, jak kolektory słoneczne, pompy ciepła, ogniwa fotowoltaiczne, turbiny wiatrowe oraz systemy wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła. Stopniowo rozszerzaliśmy ten program wprowadzając np. dotacje na wymianę kotłów grzewczych na nowocześniejsze, doszedł również program dotacyjny na termomodernizację budynków mieszkalnych. W poszczególnych latach zmieniało się

dernizowane zostały budynki trzech szkół (termomodernizacja, rekuperacje, wymiana źródeł ogrzewania, fotowoltaika), wybudowany został też nowoczesny budynek przedszkola – wylicza Iwona Marczyk.

Znaczną część tegorocznego budżetu Wiązowna przeznaczyła na dotacje dla mieszkańców

zainteresowanymi z wymienionych urzędów. Ostatnie lata to zdecydowana przewaga instalacji fotowoltaicznych oraz pomp ciepła. Dodam, że podłączanie kolejnych prosumentów do sieci energetycznej odbywa się w gminie bez większych problemów. Włożyliśmy dużo pracy w modernizację i rozbudowę sieci i stacji elektroenergetycznych, które w ponad 80 proc. są własnością gminy. Zdecydowana większość budynków została podłączona do podziemnych sieci kablowych. Czekamy na jeszcze przyłączenie do tej sieci jednego z dużych sołectw. Efekty tych kilkunastoletnich działań gminy są widoczne m.in. w postaci braku smogu. A mieszkańcy, którzy z pomocą gminy docieplili swoje budynki i posiadają własne zasilanie w prąd w postaci ogniw PV, widzą konkretne oszczędności w domowych budżetach.

z przeznaczeniem na likwidację kopciuchów.

– W tym roku spodziewamy się wymiany blisko 100 pieców z udziałem gminnych środków – przewiduje naczelnik Wydziału Środowiska i Nieruchomości dodając, że gmina nie zaniedbuje także pomiarów – w zeszłym roku pięć budynków użyteczności publicznej i trzy place publiczne wyposażono w czujniki jakości powietrza. Dzięki temu można kontrolować stan powietrza w kilku miejscowościach. Mazowsze reprezentowane jest w czołowej dwudziestce rankingu także za sprawą Pokrzywnicy, Żałusek, Rzeczniowa i Jastrzębia, jednak najliczniej w gronie dwudziestu najlepszych zameldowały się gminy z Podkarpacia – mamy więc Jarocin, Adamówkę, Krzeszów, Padew Narodową, Harasiuki i Kuryłówkę. Zauważmy przy tym, że zaledwie 15 najwyższych klasyfikowanych gmin wiejskich wydało na ochronę środowiska ponad 2 tys. zł na osobę, zaś tylko 81 – ponad 1 tys. zł.

Dopiero na 420. pozycji rankingu znajduje się Godów (woj. śląskie), o którym wspominaliśmy przy okazji publikacji rankingu miejscowości z najbardziej zanieczyszczonym powietrzem. Jak wynika z danych przedstawionych przez Polski Alarm Smogowy, w 2021 roku było tam 69 dni z przekroczeniami norm stężenia pyłu PM10 (norma krajowa to 35 dni). Wydatki Godowa na ochronę środowiska w latach 2018–21 wyniosły 219 zł na mieszkańca. Zabierzów (woj. małopolskie), gdzie w 2021 roku były aż 73 dni smogowe, znalazł się w naszej klasyfikacji na miejscu 237. z wydatkami w wysokości 496 zł na mieszkańca.

Na koniec dodajmy, że 158 gmin wiejskich nie odnotowało w badanym okresie żadnych wydatków na ochronę środowiska i klimatu. ■

Ekologiczny urząd gminy w Rząśni. Fot. UG Rząśnia

WYBRANE ZE WSPÓLNOTY

Cotygodniowy newsletter z najciekawszymi materiałami z Pisma Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”, „Wspólnoty Mieszkaniowej” i „Pracownika Samorządowego”.

Co tydzień, specjalnie dla Państwa, nasi redaktorzy przygotowują wybór tekstów z czasopism wydawanych przez spółkę Municipium, wzbogacony o najświeższe wiadomości oraz informacje o najbliższych szkoleniach i konferencjach.

Aby otrzymywać newsletter „Wybrane ze Wspólnoty”, napisz do nas:
newsletter@wspolnota.org.pl

WOJEWÓDZTWA

Miejsce	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	śląskie	15,847
2	małopolskie	7,068
3	opolskie	2,237
4	mazowieckie	0,618
5	łódzkie	0,587
6	dolnośląskie	0,575
7	lubuskie	0,565
8	podlaskie	0,541
9	wielkopolskie	0,453
10	podkarpackie	0,385
11	warmińsko-mazurskie	0,310
12	kujawsko-pomorskie	0,251
13	lubelskie	0,198
14	zachodniopomorskie	0,167
15	pomorskie	0,000
15	świętokrzyskie	0,000

MIASTA WOJEWÓDZKIE

Miejsce	Miasto	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Bydgoszcz	392,998
2	Szczecin	268,456
3	Olsztyn	186,701
4	Katowice	165,847
5	Kraków	164,952
6	Opole	92,344
7	Poznań	56,641
8	Wrocław	56,163
9	Białystok	25,717
10	Kielce	18,792
11	Zielona Góra	18,461
12	Lublin	9,232
13	Łódź	4,634
14	Warszawa	2,246
15	Gdańsk	0,155
16	Rzeszów	0,013
17	Toruń	0,000
17	Gorzów Wlkp	0,000

MIASTA NA PRAWACH POWIATU

Miejsce	Miasto	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Rybnik	828,772
2	Krosno	514,344
3	Piekary Śląskie	396,033
4	Tychy	246,848
5	Łomża	210,713
6	Kalisz	203,088
7	Biała Podlaska	188,176
8	Jastrzębie-Zdrój	185,635
9	Dąbrowa Górnicza	174,304
10	Sosnowiec	158,798
11	Tarnobrzeg	157,341
12	Bielsko-Biała	141,627
13	Żory	137,742
14	Tarnów	107,647
15	Jelenia Góra	102,661
16	Sopot	102,260
17	Zabrze	101,768
18	Gliwice	98,374
19	Mysłowice	88,667
20	Skierniewice	70,519
21	Nowy Sącz	66,554
22	Legnica	58,551
23	Zamość	48,409
24	Ruda Śląska	47,022

Miejsce	Miasto	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
25	Siemianowice Śl.	44,180
26	Jaworzno	40,160
27	Leszno	36,202
28	Przemysł	35,476
29	Bytom	32,020
30	Płock	24,013
31	Siedlce	21,596
32	Suwałki	21,563
33	Częstochowa	16,144
34	Świnoujście	8,862
35	Grudziądz	8,088
36	Radom	6,642
37	Elbląg	4,059
38	Wałbrzych	1,097
39	Koszalin	0,889
40	Piotrków Trybunalski	0,205
41	Świętochłowice	0,192
42	Konin	0,172
43	Włocławek	0,000
43	Chełm	0,000
43	Ostrołęka	0,000
43	Gdynia	0,000
43	Słupsk	0,000
43	Chorzów	0,000

OCHRONA POWIETRZA

POWIATY

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	suski	małopolskie	357,720
2	międzyrzecki	lubuskie	155,558
3	strzelecki	opolskie	154,151
4	średzki	wielkopolskie	137,679
5	włoszczowski	świętokrzyskie	122,017
6	szymborski	mazowieckie	105,237
7	olkuski	małopolskie	104,430
8	konecki	świętokrzyskie	78,982
9	kraśnicki	lubelskie	74,488
10	wodzisławski	śląskie	71,663
11	łomżyński	podlaskie	44,840
12	bielski	śląskie	42,535
13	dzierżoniowski	dolnośląskie	37,439
14	sejneński	podlaskie	27,893
15	oświęcimski	małopolskie	25,789
16	drawski	zachodniopomorskie	22,323
17	brzeski	opolskie	20,678
18	ślubicki	lubuskie	19,450
19	ostrołęcki	mazowieckie	18,737
20	wąbrzeski	kujawsko-pomorskie	18,531
21	kędzierzyńsko-kozielski	opolskie	17,755
22	przasnyski	mazowieckie	15,508
23	lipski	mazowieckie	13,928
24	bieruńsko-łędziński	śląskie	13,835
25	walecki	zachodniopomorskie	13,650
26	policki	zachodniopomorskie	13,429
27	szczecinecki	zachodniopomorskie	11,524
28	gorlicki	małopolskie	10,591
29	poznański	wielkopolskie	10,468
30	krapkowicki	opolskie	10,456
31	hrubieszowski	lubelskie	9,874
32	grajewski	podlaskie	6,475
33	opolski	opolskie	6,156
34	augustowski	podlaskie	5,197
35	zielonogórski	lubuskie	4,342
36	będziński	śląskie	4,272
37	wrocławski	dolnośląskie	3,835
38	chodzieski	wielkopolskie	3,119
39	jasielski	podkarpackie	2,632
40	święcki	kujawsko-pomorskie	1,651
41	dębicki	podkarpackie	1,646
42	ostrzeszowski	wielkopolskie	1,205
43	tarnowski	małopolskie	1,190
44	mławski	mazowieckie	1,151
45	kłobucki	śląskie	0,834
46	kętrzyński	warmińsko-mazurskie	0,802
47	miechowski	małopolskie	0,799
48	kłodzki	dolnośląskie	0,790
49	łębski	pomorskie	0,754

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
50	proszowicki	małopolskie	0,552
51	brzeski	małopolskie	0,470
52	pyrzycki	zachodniopomorskie	0,450
53	dąbrowski	małopolskie	0,422
54	nowotarski	małopolskie	0,295
55	wołomiński	mazowieckie	0,261
56	legionowski	mazowieckie	0,238
57	prudnicki	opolskie	0,233
58	myślenicki	małopolskie	0,222
59	tarnogórski	śląskie	0,222
60	chrzanowski	małopolskie	0,188
61	wadowicki	małopolskie	0,173
62	bocheński	małopolskie	0,154
63	nowosądecki	małopolskie	0,149
64	wielicki	małopolskie	0,139
65	kluczborski	opolskie	0,123
66	strzeliński	dolnośląskie	0,105
67	kępiński	wielkopolskie	0,087
68	wolsztyński	wielkopolskie	0,049
69	ropczycko-sędziszowski	podkarpackie	0,040
70	pruskowski	mazowieckie	0,036
71	sokołowski	mazowieckie	0,033
72	pilski	wielkopolskie	0,024
73	bolesławiecki	dolnośląskie	0,000
73	głogowski	dolnośląskie	0,000
73	górowski	dolnośląskie	0,000
73	jaworski	dolnośląskie	0,000
73	karkonoski	dolnośląskie	0,000
73	kamiennogórski	dolnośląskie	0,000
73	legnicki	dolnośląskie	0,000
73	lubański	dolnośląskie	0,000
73	lubiński	dolnośląskie	0,000
73	lwówecki	dolnośląskie	0,000
73	milicki	dolnośląskie	0,000
73	oleśnicki	dolnośląskie	0,000
73	oławski	dolnośląskie	0,000
73	polkowicki	dolnośląskie	0,000
73	średzki	dolnośląskie	0,000
73	świdnicki	dolnośląskie	0,000
73	trzebnicki	dolnośląskie	0,000
73	wałbrzyski	dolnośląskie	0,000
73	wołowski	dolnośląskie	0,000
73	ząbkowicki	dolnośląskie	0,000
73	zgorzelecki	dolnośląskie	0,000
73	złotoryjski	dolnośląskie	0,000
73	aleksandrowski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	brodnicki	kujawsko-pomorskie	0,000
73	bydgoski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	chełmiński	kujawsko-pomorskie	0,000

OCHRONA POWIETRZA

POWIATY

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
73	golubsko-dobrzyński	kujawsko-pomorskie	0,000
73	grudziądzki	kujawsko-pomorskie	0,000
73	inowrocławski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	lipnowski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	mogileński	kujawsko-pomorskie	0,000
73	nakielski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	radziejowski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	rypiński	kujawsko-pomorskie	0,000
73	sępoleński	kujawsko-pomorskie	0,000
73	toruński	kujawsko-pomorskie	0,000
73	tucholski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	włocławski	kujawsko-pomorskie	0,000
73	żniński	kujawsko-pomorskie	0,000
73	białski	lubelskie	0,000
73	biłgorajski	lubelskie	0,000
73	chełmski	lubelskie	0,000
73	janowski	lubelskie	0,000
73	krasnostawski	lubelskie	0,000
73	lubartowski	lubelskie	0,000
73	lubelski	lubelskie	0,000
73	łęczyński	lubelskie	0,000
73	łukowski	lubelskie	0,000
73	opolski	lubelskie	0,000
73	parczewski	lubelskie	0,000
73	puławski	lubelskie	0,000
73	radzyński	lubelskie	0,000
73	rycki	lubelskie	0,000
73	świdnicki	lubelskie	0,000
73	tomaszowski	lubelskie	0,000
73	włodawski	lubelskie	0,000
73	zamojski	lubelskie	0,000
73	gorzowski	lubuskie	0,000
73	krośnieński	lubuskie	0,000
73	nowosolski	lubuskie	0,000
73	strzelecko-drezdenecki	lubuskie	0,000
73	sulęciński	lubuskie	0,000
73	świebodziński	lubuskie	0,000
73	żagański	lubuskie	0,000
73	żarski	lubuskie	0,000
73	wschowski	lubuskie	0,000
73	bełchatowski	łódzkie	0,000
73	kutnowski	łódzkie	0,000
73	łaski	łódzkie	0,000
73	łęczycki	łódzkie	0,000
73	łowicki	łódzkie	0,000
73	łódzki wschodni	łódzkie	0,000
73	opoczyński	łódzkie	0,000
73	pabianicki	łódzkie	0,000
73	pajęczański	łódzkie	0,000

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
73	piotrkowski	łódzkie	0,000
73	poddębicki	łódzkie	0,000
73	radomszczański	łódzkie	0,000
73	rawski	łódzkie	0,000
73	sieradzki	łódzkie	0,000
73	skierniewicki	łódzkie	0,000
73	tomaszowski	łódzkie	0,000
73	wieluński	łódzkie	0,000
73	wieruszowski	łódzkie	0,000
73	zduńskowolski	łódzkie	0,000
73	zgierski	łódzkie	0,000
73	brzeziński	łódzkie	0,000
73	krakowski	małopolskie	0,000
73	limanowski	małopolskie	0,000
73	tatrzański	małopolskie	0,000
73	białobrzegi	mazowieckie	0,000
73	ciechanowski	mazowieckie	0,000
73	garwoliński	mazowieckie	0,000
73	gostyniński	mazowieckie	0,000
73	grodziski	mazowieckie	0,000
73	grójecki	mazowieckie	0,000
73	kozienicki	mazowieckie	0,000
73	łosicki	mazowieckie	0,000
73	makowski	mazowieckie	0,000
73	miński	mazowieckie	0,000
73	nowodworski	mazowieckie	0,000
73	ostrowski	mazowieckie	0,000
73	otwocki	mazowieckie	0,000
73	piaseczyński	mazowieckie	0,000
73	płocki	mazowieckie	0,000
73	płoński	mazowieckie	0,000
73	przysuski	mazowieckie	0,000
73	pułtuski	mazowieckie	0,000
73	radomski	mazowieckie	0,000
73	siedlecki	mazowieckie	0,000
73	sierpecki	mazowieckie	0,000
73	sochaczewski	mazowieckie	0,000
73	warszawski zachodni	mazowieckie	0,000
73	węgrowski	mazowieckie	0,000
73	wyszowski	mazowieckie	0,000
73	zwoleniński	mazowieckie	0,000
73	żuromiński	mazowieckie	0,000
73	żyrardowski	mazowieckie	0,000
73	glęboczycki	opolskie	0,000
73	namysłowski	opolskie	0,000
73	nyski	opolskie	0,000
73	oleski	opolskie	0,000
73	bieszczadzki	podkarpackie	0,000
73	brzozowski	podkarpackie	0,000

POWIATY

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
73	jarosławski	podkarpackie	0,000
73	kolbuszowski	podkarpackie	0,000
73	króśnieński	podkarpackie	0,000
73	leżajski	podkarpackie	0,000
73	lubaczowski	podkarpackie	0,000
73	łańcucki	podkarpackie	0,000
73	mielecki	podkarpackie	0,000
73	niżański	podkarpackie	0,000
73	przemyski	podkarpackie	0,000
73	przeworski	podkarpackie	0,000
73	rzeszowski	podkarpackie	0,000
73	sanocki	podkarpackie	0,000
73	stalowowlowski	podkarpackie	0,000
73	strzyżowski	podkarpackie	0,000
73	tarnobrzeski	podkarpackie	0,000
73	leski	podkarpackie	0,000
73	białostocki	podlaskie	0,000
73	bielski	podlaskie	0,000
73	hajnowski	podlaskie	0,000
73	kolneński	podlaskie	0,000
73	moniecki	podlaskie	0,000
73	siemiatycki	podlaskie	0,000
73	sokółski	podlaskie	0,000
73	suwalski	podlaskie	0,000
73	wysokomazowiecki	podlaskie	0,000
73	zambrowski	podlaskie	0,000
73	bytowski	pomorskie	0,000
73	chojnicki	pomorskie	0,000
73	człuchowski	pomorskie	0,000
73	gdański	pomorskie	0,000
73	kartuski	pomorskie	0,000
73	kościerski	pomorskie	0,000
73	kwidzyński	pomorskie	0,000
73	malborski	pomorskie	0,000
73	nowodworski	pomorskie	0,000
73	pucki	pomorskie	0,000
73	słupski	pomorskie	0,000
73	starogardzki	pomorskie	0,000
73	tczewski	pomorskie	0,000
73	wejherowski	pomorskie	0,000
73	sztumski	pomorskie	0,000
73	cieszyński	śląskie	0,000
73	częstochoowski	śląskie	0,000
73	gliwicki	śląskie	0,000
73	lubliniecki	śląskie	0,000
73	mikołowski	śląskie	0,000
73	myszkowski	śląskie	0,000
73	pszczyński	śląskie	0,000
73	raciborski	śląskie	0,000

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
73	rybnicki	śląskie	0,000
73	zawierciański	śląskie	0,000
73	żywiecki	śląskie	0,000
73	buski	świętokrzyskie	0,000
73	jędrzejowski	świętokrzyskie	0,000
73	kazimierski	świętokrzyskie	0,000
73	kielecki	świętokrzyskie	0,000
73	opatowski	świętokrzyskie	0,000
73	ostrowiecki	świętokrzyskie	0,000
73	pińczowski	świętokrzyskie	0,000
73	sandomierski	świętokrzyskie	0,000
73	skarżyski	świętokrzyskie	0,000
73	starachowicki	świętokrzyskie	0,000
73	staszowski	świętokrzyskie	0,000
73	bartoszycki	warmińsko-mazurskie	0,000
73	braniewski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	działdowski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	elbląski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	ełcki	warmińsko-mazurskie	0,000
73	giżycki	warmińsko-mazurskie	0,000
73	iławski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	lidzbarski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	mrągowski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	nidzicki	warmińsko-mazurskie	0,000
73	nowomiejski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	olecki	warmińsko-mazurskie	0,000
73	olsztyński	warmińsko-mazurskie	0,000
73	ostródzki	warmińsko-mazurskie	0,000
73	piski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	szczygieński	warmińsko-mazurskie	0,000
73	gołdapski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	węgorzewski	warmińsko-mazurskie	0,000
73	czarnkowsko-trzcianecki	wielkopolskie	0,000
73	gnieźnieński	wielkopolskie	0,000
73	gostyński	wielkopolskie	0,000
73	grodziski	wielkopolskie	0,000
73	jarociński	wielkopolskie	0,000
73	kaliski	wielkopolskie	0,000
73	kolski	wielkopolskie	0,000
73	koniński	wielkopolskie	0,000
73	kościański	wielkopolskie	0,000
73	krotoszyński	wielkopolskie	0,000
73	leszczyński	wielkopolskie	0,000
73	międzybórzki	wielkopolskie	0,000
73	nowotomyski	wielkopolskie	0,000
73	obornicki	wielkopolskie	0,000
73	ostrowski	wielkopolskie	0,000
73	pleszewski	wielkopolskie	0,000
73	rawicki	wielkopolskie	0,000

POWIATY

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
73	słupecki	wielkopolskie	0,000
73	szamotulski	wielkopolskie	0,000
73	śremski	wielkopolskie	0,000
73	turecki	wielkopolskie	0,000
73	wągrowiecki	wielkopolskie	0,000
73	wrzesiński	wielkopolskie	0,000
73	złotowski	wielkopolskie	0,000
73	białogardzki	zachodniopomorskie	0,000
73	choszczeński	zachodniopomorskie	0,000
73	goleniowski	zachodniopomorskie	0,000

Miejsce	Powiat	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
73	gryficki	zachodniopomorskie	0,000
73	gryfiński	zachodniopomorskie	0,000
73	kamieński	zachodniopomorskie	0,000
73	kołobrzeski	zachodniopomorskie	0,000
73	koszaliński	zachodniopomorskie	0,000
73	mysliborski	zachodniopomorskie	0,000
73	sławieński	zachodniopomorskie	0,000
73	stargardzki	zachodniopomorskie	0,000
73	świdwiński	zachodniopomorskie	0,000
73	łobeski	zachodniopomorskie	0,000

MIASTA POWIATOWE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Lubartów	lubelskie	1320,407
2	Ryki	lubelskie	1036,645
3	Starachowice	świętokrzyskie	871,109
4	Strzyżów	podkarpackie	720,521
5	Hrubieszów	lubelskie	603,107
6	Brzeziny	łódzkie	574,380
7	Trzebnica	dolnośląskie	543,400
8	Sucha Beskidzka	małopolskie	516,179
9	Parczew	lubelskie	475,838
10	Opatów	świętokrzyskie	468,603
11	Cieszyn	śląskie	466,295
12	Włoszczowa	świętokrzyskie	442,732
13	Radzyń Podlaski	lubelskie	437,587
14	Pajęczno	łódzkie	432,506
15	Busko-Zdrój	świętokrzyskie	426,683
16	Pińczów	świętokrzyskie	422,875
17	Myszków	śląskie	391,333
18	Tomaszów Lubelski	lubelskie	364,744
19	Lesko	podkarpackie	360,075
20	Przeworsk	podkarpackie	340,325
21	Ostrzeszów	wielkopolskie	340,010
22	Wysokie Mazowieckie	podlaskie	318,216
23	Świdnica	dolnośląskie	312,124
24	Włodawa	lubelskie	302,994
25	Ustrzyki Dolne	podkarpackie	286,574
26	Namysłów	opolskie	262,783
27	Krotoszyn	wielkopolskie	262,013
28	Turek	wielkopolskie	258,065
29	Racibórz	śląskie	251,352
30	Hajnówka	podlaskie	240,237
31	Wodzisław Śląski	śląskie	237,628
32	Wieliczka	małopolskie	235,194
33	Ropczyce	podkarpackie	233,879
34	Kolbuszowa	podkarpackie	220,829
35	Radziejów	kujawsko-pomorskie	218,002
36	Dębica	podkarpackie	216,532
37	Ciechanów	mazowieckie	212,371
38	Kościan	wielkopolskie	210,204
39	Brodnica	kujawsko-pomorskie	210,054
40	Proszowice	małopolskie	204,023
41	Otwock	mazowieckie	201,903
42	Wadowice	małopolskie	197,976
43	Polkowice	dolnośląskie	194,200
44	Jasło	podkarpackie	193,012
45	Zawiercie	śląskie	192,127
46	Mikołów	śląskie	190,893
47	Pszczyna	śląskie	180,006
48	Nowy Targ	małopolskie	173,009
49	Białogard	zachodniopomorskie	167,971

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
50	Wieluń	łódzkie	160,569
51	Jarosław	podkarpackie	154,660
52	Nowy Dwór Mazowiecki	mazowieckie	146,407
53	Płońsk	mazowieckie	144,878
54	Bochnia	małopolskie	141,547
55	Zambrów	podlaskie	140,563
56	Myślenice	małopolskie	138,546
57	Stupca	wielkopolskie	135,749
58	Dąbrowa Tarnowska	małopolskie	129,769
59	Kłobuck	śląskie	126,305
60	Jawor	dolnośląskie	122,868
61	Węgrów	mazowieckie	114,836
62	Stalowa Wola	podkarpackie	114,632
63	Limanowa	małopolskie	112,785
64	Miechów	małopolskie	110,990
65	Janów Lubelski	lubelskie	110,012
66	Leżajsk	podkarpackie	107,539
67	Sieradz	łódzkie	106,497
68	Wąbrzeźno	kujawsko-pomorskie	104,797
69	Lubań	dolnośląskie	104,706
70	Pleszew	wielkopolskie	101,389
71	Ząbkowice Śląskie	dolnośląskie	96,344
72	Międzyrzecz	lubuskie	95,089
73	Chrzanów	małopolskie	94,678
74	Brzozów	podkarpackie	93,466
75	Nakło nad Notecią	kujawsko-pomorskie	92,513
76	Ostrów Wielkopolski	wielkopolskie	92,069
77	Tarnowskie Góry	śląskie	91,076
78	Oświęcim	małopolskie	90,169
79	Bolesławiec	dolnośląskie	89,677
80	Sierpc	mazowieckie	87,698
81	Grodzisk Mazowiecki	mazowieckie	83,700
82	Gorlice	małopolskie	80,010
83	Legionowo	mazowieckie	78,256
84	Olkusz	małopolskie	77,338
85	Strzelce Opolskie	opolskie	76,989
86	Środa Śląska	dolnośląskie	76,175
87	Biłgoraj	lubelskie	75,872
88	Drawsko Pomorskie	zachodniopomorskie	75,535
89	Zduńska Wola	łódzkie	72,603
90	Radomsko	łódzkie	64,426
91	Łowicz	łódzkie	58,552
92	Lubliniec	śląskie	57,874
93	Tuchola	kujawsko-pomorskie	52,483
94	Chelmno	kujawsko-pomorskie	52,134
95	Szczecinek	zachodniopomorskie	51,359
96	Oława	dolnośląskie	51,099
97	Wejherowo	pomorskie	49,608
98	Szydłowiec	mazowieckie	49,318

MIASTA POWIATOWE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
99	Oleśnica	dolnośląskie	48,343
100	Wałcz	zachodniopomorskie	47,464
101	Mława	mazowieckie	47,110
102	Brzesko	małopolskie	46,529
103	Szamotuły	wielkopolskie	46,032
104	Kozienice	mazowieckie	43,841
105	Grajewo	podlaskie	42,472
106	Kościerzyna	pomorskie	42,380
107	Wolsztyn	wielkopolskie	42,106
108	Bielsk Podlaski	podlaskie	41,433
109	Rawicz	wielkopolskie	41,231
110	Nysa	opolskie	41,131
111	Rypin	kujawsko-pomorskie	41,107
112	Kamienna Góra	dolnośląskie	40,579
113	Tomaszów Mazowiecki	łódzkie	39,682
114	Złotoryja	dolnośląskie	39,610
115	Przasnysz	mazowieckie	39,578
116	Brzeg	opolskie	38,034
117	Żyrardów	mazowieckie	37,418
118	Wieruszów	łódzkie	37,282
119	Sochaczew	mazowieckie	33,631
120	Pabianice	łódzkie	33,379
121	Krapkowice	opolskie	33,365
122	Lidzbark Warmiński	warmińsko-mazurskie	33,274
123	Mińsk Mazowiecki	mazowieckie	32,929
124	Śrem	wielkopolskie	32,808
125	Jarocin	wielkopolskie	32,768
126	Chojnice	pomorskie	32,352
127	Mońki	podlaskie	31,556
128	Góra	dolnośląskie	29,740
129	Łask	łódzkie	27,528
130	Nowy Tomyśl	wielkopolskie	26,770
131	Kamień Pomorski	zachodniopomorskie	26,636
132	Słubice	lubuskie	26,365
133	Puławy	lubelskie	25,792
134	Kwidzyn	pomorskie	25,620
135	Augustów	podlaskie	25,320
136	Stargard Szczeciński	zachodniopomorskie	24,339
137	Kępno	wielkopolskie	24,239
138	Żywiec	śląskie	24,052
139	Wołów	dolnośląskie	23,888
140	Milicz	dolnośląskie	23,402
141	Kutno	łódzkie	22,970
142	Gostynin	mazowieckie	22,322
143	Głubczyce	opolskie	22,129
144	Piaseczno	mazowieckie	20,721
145	Żuromin	mazowieckie	20,488
146	Świecie	kujawsko-pomorskie	20,206
147	Grójec	mazowieckie	20,094

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
148	Bełchatów	łódzkie	18,658
149	Wągrowiec	wielkopolskie	18,613
150	Łosice	mazowieckie	18,022
151	Szczytno	warmińsko-mazurskie	17,900
152	Kartuzy	pomorskie	17,247
153	Gniezno	wielkopolskie	17,028
154	Nidzica	warmińsko-mazurskie	16,653
155	Puck	pomorskie	16,348
156	Braniewo	warmińsko-mazurskie	15,810
157	Prudnik	opolskie	15,673
158	Złotów	wielkopolskie	15,305
159	Choszczno	zachodniopomorskie	15,143
160	Goleniów	zachodniopomorskie	15,009
161	Końskie	świętokrzyskie	14,912
162	Grodzisk Wielkopolski	wielkopolskie	14,702
163	Łuków	lubelskie	14,645
164	Malbork	pomorskie	14,348
165	Lwówek Śląski	dolnośląskie	14,336
166	Września	wielkopolskie	14,247
167	Białobrzegi	mazowieckie	13,188
168	Starogard Gdański	pomorskie	13,127
169	Działdowo	warmińsko-mazurskie	12,800
170	Aleksandrów Kujawski	kujawsko-pomorskie	11,919
171	Zwoleń	mazowieckie	11,806
172	Giżycko	warmińsko-mazurskie	9,492
173	Żagań	lubuskie	7,971
174	Police	zachodniopomorskie	7,177
175	Ostrów Mazowiecka	mazowieckie	7,087
176	Maków Mazowiecki	mazowieckie	6,973
177	Pułtusk	mazowieckie	6,794
178	Wschowa	lubuskie	6,697
179	Sokołów Podlaski	mazowieckie	6,596
180	Żary	lubuskie	6,243
181	Żnin	kujawsko-pomorskie	5,911
182	Gostyń	wielkopolskie	5,909
183	Czarnków	wielkopolskie	5,807
184	Garwolin	mazowieckie	5,360
185	Kołobrzeg	zachodniopomorskie	5,330
186	Będzin	śląskie	5,275
187	Lipsko	mazowieckie	4,821
188	Mogilno	kujawsko-pomorskie	4,721
189	Świdwin	zachodniopomorskie	4,700
190	Świebodzin	lubuskie	4,383
191	Pruszcz Gdański	pomorskie	4,295
192	Inowrocław	kujawsko-pomorskie	3,613
193	Koło	wielkopolskie	3,372
194	Przysucha	mazowieckie	3,077
195	Kazimierza Wielka	świętokrzyskie	3,026
196	Sejny	podlaskie	2,827

MIASTA POWIATOWE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
197	Siemiatycze	podlaskie	2,493
198	Jędrzejów	świętokrzyskie	2,424
199	Lipno	kujawsko-pomorskie	2,252
200	Tczew	pomorskie	1,920
201	Oborniki	wielkopolskie	1,845
202	Nowe Miasto Lubawskie	warmińsko-mazurskie	1,766
203	Strzelce Krajeńskie	lubuskie	1,736
204	Lubin	dolnośląskie	1,581
205	Łobez	zachodniopomorskie	1,567
206	Środa Wielkopolska	wielkopolskie	1,551
207	Sławno	zachodniopomorskie	1,431
208	Olesno	opolskie	1,403
209	Głogów	dolnośląskie	1,349
210	Golub-Dobrzyń	kujawsko-pomorskie	1,310
211	Olecko	warmińsko-mazurskie	1,272
212	Gryfice	zachodniopomorskie	1,196
213	Kluczbork	opolskie	1,189
214	Sokółka	podlaskie	1,155
215	Pyrzyce	zachodniopomorskie	1,139
216	Człuchów	pomorskie	1,029
217	Krosno Odrzańskie	lubuskie	1,023
218	Łęczycza	łódzkie	0,887
219	Nowa Sól	lubuskie	0,853
220	Zgorzelec	dolnośląskie	0,841
221	Piła	wielkopolskie	0,815
222	Mrągowo	warmińsko-mazurskie	0,745
223	Kędzierzyn-Koźle	opolskie	0,654
224	Sulęcín	lubuskie	0,648
225	Chodzież	wielkopolskie	0,646
226	Pisz	warmińsko-mazurskie	0,571
227	Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie	0,515
228	Bartoszyce	warmińsko-mazurskie	0,515
229	Opoczno	łódzkie	0,506
230	Ilawa	warmińsko-mazurskie	0,499
231	Gołdap	warmińsko-mazurskie	0,451
232	Staszów	świętokrzyskie	0,446

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
233	Kraśnik	lubelskie	0,405
234	Świdnik	lubelskie	0,393
235	Sanok	podkarpackie	0,234
236	Zakopane	małopolskie	0,233
237	Elk	warmińsko-mazurskie	0,147
238	Węgorzewo	warmińsko-mazurskie	0,036
239	Gryfino	zachodniopomorskie	0,012
240	Dzierżonów	dolnośląskie	0,00
240	Kłodzko	dolnośląskie	0,00
240	Strzelin	dolnośląskie	0,00
240	Sępólno Krajeńskie	kujawsko-pomorskie	0,00
240	Krasnystaw	lubelskie	0,00
240	Łęczna	lubelskie	0,00
240	Opole Lubelskie	lubelskie	0,00
240	Poddębice	łódzkie	0,00
240	Rawa Mazowiecka	łódzkie	0,00
240	Zgierz	łódzkie	0,00
240	Pruszków	mazowieckie	0,00
240	Wołomin	mazowieckie	0,00
240	Wyszów	mazowieckie	0,00
240	Lubaczów	podkarpackie	0,00
240	Łańcut	podkarpackie	0,00
240	Mielec	podkarpackie	0,00
240	Nisko	podkarpackie	0,00
240	Kolno	podlaskie	0,00
240	Bytów	pomorskie	0,00
240	Lębork	pomorskie	0,00
240	Nowy Dwór Gdański	pomorskie	0,00
240	Sztum	pomorskie	0,00
240	Sandomierz	świętokrzyskie	0,00
240	Skarżysko-Kamienna	świętokrzyskie	0,00
240	Kętrzyn	warmińsko-mazurskie	0,00
240	Ostróda	warmińsko-mazurskie	0,00
240	Międzychód	wielkopolskie	0,00
240	Myślibórz	zachodniopomorskie	0,00

MIASTECZKA

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Ścinawa	dolnośląskie	1932,675
2	Myszyniec	mazowieckie	1709,508
3	Zaklików	podkarpackie	1647,769
4	Józefów	mazowieckie	1601,946
5	Józefów nad Wisłą	lubelskie	1310,853
6	Dobra	wielkopolskie	1218,698
7	Modliborzycze	lubelskie	1126,179
8	Piaski	lubelskie	1120,687
9	Biskupiec	warmińsko-mazurskie	1102,679
10	Brzeszcze	małopolskie	1099,869
11	Łazy	śląskie	1046,474
12	Przeclaw	podkarpackie	1042,046
13	Zagórz	podkarpackie	1019,501
14	Bardo	dolnośląskie	991,320
15	Wąsosz	dolnośląskie	979,490
16	Jedlicze	podkarpackie	952,839
17	Łochów	mazowieckie	947,045
18	Drzewica	łódzkie	913,645
19	Goraj	lubelskie	888,000
20	Siewierz	śląskie	852,842
21	Głuszycza	dolnośląskie	834,967
22	Błażowa	podkarpackie	834,369
23	Wojcieszów	dolnośląskie	827,398
24	Gościno	zachodniopomorskie	795,198
25	Urzędów	lubelskie	789,104
26	Czerwionka-Leszczyny	śląskie	777,532
27	Skala	małopolskie	766,556
28	Działoszyce	świętokrzyskie	739,147
29	Kamionka	lubelskie	738,295
30	Terespol	lubelskie	733,332
31	Miasteczko Śląskie	śląskie	713,082
32	Kamieńsk	łódzkie	697,769
33	Józefów	lubelskie	687,583
34	Daleszyce	świętokrzyskie	669,562
35	Skawina	małopolskie	663,007
36	Halinów	mazowieckie	662,958
37	Rejowiec	lubelskie	661,599
38	Nowa Sarzyna	podkarpackie	625,346
39	Szczekociny	śląskie	607,774
40	Sokolów Małopolski	podkarpackie	602,498
41	Bobowa	małopolskie	599,110
42	Krasnobród	lubelskie	596,221
43	Nowa Ruda	dolnośląskie	589,937
44	Solec nad Wisłą	mazowieckie	585,523
45	Świątniki Górne	małopolskie	584,758
46	Koziegłowy	śląskie	577,592
47	Tłuszcz	mazowieckie	561,343
48	Łaszczów	lubelskie	544,329
49	Łągów	świętokrzyskie	535,248

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
50	Szydłów	świętokrzyskie	523,430
51	Annapol	lubelskie	520,359
52	Sędziszów	świętokrzyskie	519,825
53	Nowe Skalmierzyce	wielkopolskie	509,119
54	Paczków	opolskie	507,334
55	Tarnogród	lubelskie	503,460
56	Szczawnica	małopolskie	503,082
57	Działoszyn	łódzkie	498,125
58	Opatowiec	świętokrzyskie	491,532
59	Goniądz	podlaskie	485,291
60	Sulejówek	mazowieckie	456,847
61	Jedlina-Zdrój	dolnośląskie	453,627
62	Szczytna	dolnośląskie	448,442
63	Brzostek	podkarpackie	441,394
64	Ogrodzieniec	śląskie	435,465
65	Rymanów	podkarpackie	434,380
66	Międzyrzec Podlaski	lubelskie	423,818
67	Jedwabne	podlaskie	407,051
68	Tychowo	zachodniopomorskie	404,546
69	Świeradów-Zdrój	dolnośląskie	403,079
70	Odolanów	wielkopolskie	402,719
71	Zwierzyniec	lubelskie	401,324
72	Kleszczele	podlaskie	396,846
73	Tyszowce	lubelskie	395,329
74	Michałow	podlaskie	392,520
75	Świerzawa	dolnośląskie	386,513
76	Nowogród	podlaskie	378,744
77	Ciechanowiec	podlaskie	377,468
78	Poręba	śląskie	376,215
79	Żmigród	dolnośląskie	374,062
80	Pilzno	podkarpackie	371,467
81	Dukla	podkarpackie	370,102
82	Złoty Stok	dolnośląskie	361,554
83	Boguszów-Gorce	dolnośląskie	361,303
84	Wodzisław	świętokrzyskie	357,743
85	Ożarów Mazowiecki	mazowieckie	354,221
86	Rejowiec Fabryczny	lubelskie	349,666
87	Gliniojeck	mazowieckie	348,663
88	Morawica	świętokrzyskie	342,918
89	Borne Sulinowo	zachodniopomorskie	333,093
90	Kończyce	podkarpackie	332,975
91	Siedliszcze	lubelskie	328,948
92	Pierzchnica	świętokrzyskie	325,722
93	Żarki	śląskie	324,221
94	Sońciewice	śląskie	313,322
95	Rabka-Zdrój	małopolskie	305,784
96	Koszyce	małopolskie	304,082
97	Zator	małopolskie	300,558
98	Polanica-Zdrój	dolnośląskie	300,115

MIASTECZKA

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
99	Skalbmierz	świętokrzyskie	294,734
100	Radomyśl Wielki	podkarpackie	294,513
101	Imielin	śląskie	293,445
102	Bukowno	małopolskie	283,110
103	Ulanów	podkarpackie	278,521
104	Prochowice	dolnośląskie	278,196
105	Wolbrom	małopolskie	277,130
106	Podkowa Leśna	mazowieckie	276,187
107	Szczucin	małopolskie	275,356
108	Słomniki	małopolskie	269,224
109	Prusice	dolnośląskie	269,137
110	Nowe Brzesko	małopolskie	262,128
111	Biała Rawska	łódzkie	259,604
112	Chmielnik	świętokrzyskie	258,798
113	Karlino	zachodniopomorskie	257,873
114	Nowy Wiśnicz	małopolskie	257,374
115	Kock	lubelskie	252,726
116	Czchów	małopolskie	252,101
117	Dąbrowa Białostocka	podlaskie	248,430
118	Poniatowa	lubelskie	235,055
119	Niepołomice	małopolskie	223,776
120	Głogów Małopolski	podkarpackie	221,383
121	Woźniki	śląskie	208,552
122	Dobczyce	małopolskie	208,469
123	Wisła	śląskie	198,436
124	Tuchów	małopolskie	196,569
125	Bieruń	śląskie	193,332
126	Brusy	pomorskie	191,326
127	Mszczonów	mazowieckie	189,064
128	Nowa Dęba	podkarpackie	188,527
129	Mszana Dolna	małopolskie	185,570
130	Biecz	małopolskie	183,497
131	Chocianów	dolnośląskie	181,106
132	Karczew	mazowieckie	177,779
133	Baranów Sandomierski	podkarpackie	177,458
134	Łapy	podlaskie	177,340
135	Wąchock	świętokrzyskie	176,204
136	Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	172,612
137	Szczawno-Zdrój	dolnośląskie	172,609
138	Szczyrk	śląskie	170,518
139	Pieńsk	dolnośląskie	169,666
140	Kalety	śląskie	167,424
141	Brańsk	podlaskie	165,969
142	Szczuczyn	podlaskie	165,749
143	Stawiski	podlaskie	163,871
144	Czersk	pomorskie	160,022
145	Krynica-Zdrój	małopolskie	159,196
146	Syców	dolnośląskie	159,120
147	Skaryszew	mazowieckie	158,085

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
148	Andrychów	małopolskie	158,073
149	Jordanów	małopolskie	156,799
150	Stronie Śląskie	dolnośląskie	156,376
151	Osieczna	wielkopolskie	154,608
152	Muszyna	małopolskie	153,376
153	Krzanowice	śląskie	153,349
154	Dziwnów	zachodniopomorskie	153,336
155	Ryglice	małopolskie	153,329
156	Bolków	dolnośląskie	153,291
157	Barcin	kujawsko-pomorskie	151,375
158	Żychlin	łódzkie	151,102
159	Babimost	lubuskie	151,069
160	Puszczykowo	wielkopolskie	150,731
161	Kosów Lacki	mazowieckie	150,030
162	Radłów	małopolskie	149,586
163	Stary Sącz	małopolskie	149,456
164	Biały Bór	zachodniopomorskie	148,897
165	Frampol	lubelskie	142,659
166	Zakliczyn	małopolskie	140,488
167	Bobolice	zachodniopomorskie	138,772
168	Piechowice	dolnośląskie	138,135
169	Pszów	śląskie	138,069
170	Chelmek	małopolskie	137,015
171	Żabno	małopolskie	136,124
172	Karpacz	dolnośląskie	133,553
173	Twardogóra	dolnośląskie	130,234
174	Trzebinia	małopolskie	128,689
175	Kamieniec Żąbkowicki	dolnośląskie	127,994
176	Lewin Brzeski	opolskie	127,993
177	Ciechocinek	kujawsko-pomorskie	127,588
178	Suchowola	podlaskie	126,079
179	Góra Kalwaria	mazowieckie	126,022
180	Maków Podhalański	małopolskie	125,009
181	Ustroń	śląskie	124,888
182	Strumień	śląskie	124,602
183	Sędziszów Małopolski	podkarpackie	121,925
184	Ciężkowice	małopolskie	121,297
185	Tykocin	podlaskie	119,912
186	Frampol	dolnośląskie	117,245
187	Wiślica	świętokrzyskie	116,603
188	Czechowice-Dziedzice	śląskie	115,831
189	Wojnicz	małopolskie	113,024
190	Orzesze	śląskie	111,794
191	Krynki	podlaskie	111,492
192	Radlin	śląskie	111,253
193	Wiązów	dolnośląskie	110,434
194	Kąty Wrocławskie	dolnośląskie	108,840
195	Choroszcz	podlaskie	108,690
196	Suraz	podlaskie	104,732

MIASTECZKA

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
197	Krzeszowice	małopolskie	104,163
198	Suchań	zachodniopomorskie	101,757
199	Sławków	śląskie	100,114
200	Szklarska Poręba	dolnośląskie	99,913
201	Różan	mazowieckie	99,466
202	Libiąż	małopolskie	98,020
203	Nowogrodziec	dolnośląskie	98,011
204	Kleczew	wielkopolskie	97,336
205	Łądek-Zdrój	dolnośląskie	96,351
206	Kudowa-Zdrój	dolnośląskie	96,133
207	Stryków	łódzkie	95,656
208	Ujazd	opolskie	93,521
209	Dobrodzień	opolskie	92,829
210	Kęty	małopolskie	90,924
211	Lubawka	dolnośląskie	86,782
212	Piwniczna-Zdrój	małopolskie	85,917
213	Wasilków	podlaskie	85,879
214	Gogolin	opolskie	84,810
215	Grybów	małopolskie	83,704
216	Grabów nad Prosną	wielkopolskie	83,530
217	Mieszkowice	zachodniopomorskie	82,684
218	Prószków	opolskie	81,526
219	Duszniki-Zdrój	dolnośląskie	81,042
220	Czeladź	śląskie	80,582
221	Połczyn-Zdrój	zachodniopomorskie	80,444
222	Gryfów Śląski	dolnośląskie	79,373
223	Łaziska Górne	śląskie	78,909
224	Nowy Korczyn	świętokrzyskie	78,007
225	Koluszki	łódzkie	76,517
226	Rzgów	łódzkie	75,179
227	Buk	wielkopolskie	73,450
228	Mieroszów	dolnośląskie	73,042
229	Grodków	opolskie	72,209
230	Sułkowice	małopolskie	72,175
231	Jelcz-Laskowice	dolnośląskie	71,978
232	Pelplin	pomorskie	71,900
233	Opalenica	wielkopolskie	71,027
234	Wolin	zachodniopomorskie	70,920
235	Olszyna	dolnośląskie	70,848
236	Barlinek	zachodniopomorskie	69,276
237	Serock	mazowieckie	68,074
238	Chojnów	dolnośląskie	65,936
239	Ilża	mazowieckie	64,297
240	Kolonowskie	opolskie	63,738
241	Pilica	śląskie	63,236
242	Głucholazy	opolskie	62,288
243	Ilowa	lubuskie	61,957
244	Alwernia	małopolskie	61,208
245	Rydułtowy	śląskie	60,836

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
246	Wilamowice	śląskie	60,501
247	Radzionków	śląskie	60,281
248	Czarna Białostocka	podlaskie	59,828
249	Międzylesie	dolnośląskie	59,816
250	Baborów	opolskie	59,012
251	Ziębice	dolnośląskie	58,738
252	Wiskitki	mazowieckie	58,503
253	Łeba	pomorskie	58,013
254	Zawidów	dolnośląskie	57,996
255	Krośnice	łódzkie	57,719
256	Błachownia	śląskie	57,428
257	Janowiec Wielkopolski	kujawsko-pomorskie	56,678
258	Kostrzyn	wielkopolskie	56,389
259	Sulmierzyce	wielkopolskie	55,927
260	Nekla	wielkopolskie	55,466
261	Czempiń	wielkopolskie	55,294
262	Strzegom	dolnośląskie	54,240
263	Pyskowice	śląskie	52,321
264	Kruszwica	kujawsko-pomorskie	51,122
265	Bogatynia	dolnośląskie	48,644
266	Węgliniec	dolnośląskie	47,976
267	Bielawa	dolnośląskie	47,972
268	Warta	łódzkie	47,915
269	Ruciane-Nida	warmińsko-mazurskie	47,775
270	Lubawa	warmińsko-mazurskie	47,734
271	Dobrzyca	wielkopolskie	46,423
272	Żarów	dolnośląskie	46,418
273	Wolbórz	łódzkie	46,392
274	Kowary	dolnośląskie	45,661
275	Międzyzdroje	zachodniopomorskie	44,968
276	Żerków	wielkopolskie	44,865
277	Korfantów	opolskie	44,765
278	Miejska Górka	wielkopolskie	43,724
279	Kuźnia Raciborska	śląskie	39,639
280	Reszel	warmińsko-mazurskie	39,343
281	Witkowo	wielkopolskie	39,234
282	Sobótka	dolnośląskie	38,238
283	Wolczyn	opolskie	37,818
284	Kobyłka	mazowieckie	37,735
285	Oborniki Śląskie	dolnośląskie	37,195
286	Janikowo	kujawsko-pomorskie	36,113
287	Zduny	wielkopolskie	35,664
288	Gołańcz	wielkopolskie	35,664
289	Dynów	podkarpackie	35,344
290	Łabiszyn	kujawsko-pomorskie	34,791
291	Łomianki	mazowieckie	34,571
292	Skoczów	śląskie	34,566
293	Świebodzice	dolnośląskie	34,154
294	Luboń	wielkopolskie	34,023

MIASTECZKA

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
295	Bierutów	dolnośląskie	33,867
296	Pakość	kujawsko-pomorskie	32,527
297	Miłosław	wielkopolskie	32,228
298	Biezuń	mazowieckie	32,163
299	Krzywiń	wielkopolskie	32,021
300	Międzybórz	dolnośląskie	31,274
301	Rakoniewice	wielkopolskie	31,159
302	Wleń	dolnośląskie	30,777
303	Konstancin-Jeziorna	mazowieckie	30,379
304	Raciąż	mazowieckie	30,354
305	Mielno	zachodniopomorskie	30,234
306	Niemcza	dolnośląskie	29,576
307	Głogówek	opolskie	29,291
308	Sława	lubuskie	29,166
309	Kępice	pomorskie	28,030
310	Pasym	warmińsko-mazurskie	27,583
311	Pieszycy	dolnośląskie	27,317
312	Koźmin Wielkopolski	wielkopolskie	27,034
313	Dubiecko	podkarpackie	26,866
314	Kobylin	wielkopolskie	26,339
315	Ozorków	łódzkie	25,976
316	Mosina	wielkopolskie	25,530
317	Swarzędz	wielkopolskie	25,239
318	Nasielsk	mazowieckie	25,185
319	Marki	mazowieckie	24,455
320	Tułowice	opolskie	24,428
321	Krobia	wielkopolskie	24,255
322	Witnica	lubuskie	24,046
323	Brok	mazowieckie	23,715
324	Stęszew	wielkopolskie	23,690
325	Połaniec	świętokrzyskie	23,616
326	Mogielnica	mazowieckie	23,377
327	Nowogard	zachodniopomorskie	23,096
328	Żelechów	mazowieckie	23,081
329	Ustka	pomorskie	22,393
330	Błonie	mazowieckie	22,014
331	Ozimek	opolskie	21,964
332	Radków	dolnośląskie	21,719
333	Zdzieszowice	opolskie	21,274
334	Koronowo	kujawsko-pomorskie	21,013
335	Morąg	warmińsko-mazurskie	21,000
336	Osiek	świętokrzyskie	20,867
337	Rogoźno	wielkopolskie	20,604
338	Chojna	zachodniopomorskie	20,291
339	Barwice	zachodniopomorskie	20,273
340	Jaworzyna Śląska	dolnośląskie	20,162
341	Skoki	wielkopolskie	20,152
342	Szczebrzeszyn	lubelskie	20,074
343	Piława Górna	dolnośląskie	19,942

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
344	Trzemeszno	wielkopolskie	19,889
345	Wronki	wielkopolskie	19,825
346	Nieszawa	kujawsko-pomorskie	19,769
347	Śmigiel	wielkopolskie	19,749
348	Kórnik	wielkopolskie	19,552
349	Zakroczym	mazowieckie	19,396
350	Łobżenica	wielkopolskie	18,762
351	Pasłęk	warmińsko-mazurskie	18,041
352	Siechnice	dolnośląskie	17,854
353	Zbąszynek	lubuskie	17,472
354	Chorzele	mazowieckie	17,347
355	Ryn	warmińsko-mazurskie	16,771
356	Tarczyn	mazowieckie	16,702
357	Lubowidz	mazowieckie	16,700
358	Nowe Warpno	zachodniopomorskie	16,588
359	Lubień Kujawski	kujawsko-pomorskie	16,481
360	Ińsko	zachodniopomorskie	16,373
361	Sochocin	mazowieckie	15,745
362	Kamień Krajeński	kujawsko-pomorskie	15,489
363	Kowalewo Pomorskie	kujawsko-pomorskie	15,080
364	Niemodlin	opolskie	14,874
365	Zielonka	mazowieckie	14,748
366	Bystrzyca Kłodzka	dolnośląskie	14,384
367	Stepnica	zachodniopomorskie	14,347
368	Stoczek Łukowski	lubelskie	14,257
369	Kowal	kujawsko-pomorskie	14,135
370	Ząbki	mazowieckie	13,773
371	Drobin	mazowieckie	13,408
372	Sulechów	lubuskie	13,396
373	Dzierżoń	pomorskie	13,314
374	Ujście	wielkopolskie	13,184
375	Wyśmierzyce	mazowieckie	13,079
376	Radzymin	mazowieckie	12,238
377	Frombork	warmińsko-mazurskie	11,818
378	Jastarnia	pomorskie	11,614
379	Wyrzysk	wielkopolskie	11,518
380	Budzyń	wielkopolskie	11,280
381	Solec Kujawski	kujawsko-pomorskie	10,823
382	Piława	mazowieckie	10,696
383	Czarna Woda	pomorskie	10,456
384	Dobrzyń nad Wisłą	kujawsko-pomorskie	10,428
385	Koniecpol	śląskie	10,255
386	Głowno	łódzkie	9,981
387	Polanów	zachodniopomorskie	9,341
388	Żukowo	pomorskie	9,279
389	Kostrzyn nad Odrą	lubuskie	9,165
390	Mrocza	kujawsko-pomorskie	8,820
391	Wielbark	warmińsko-mazurskie	8,702
392	Przemków	dolnośląskie	8,428

MIASTECZKA

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
393	Skępe	kujawsko-pomorskie	8,363
394	Gniewkowo	kujawsko-pomorskie	8,204
395	Radzyń Chełmiński	kujawsko-pomorskie	7,896
396	Szadek	łódzkie	7,893
397	Stawiszyn	wielkopolskie	7,657
398	Ślesin	wielkopolskie	7,504
399	Torzym	lubuskie	7,475
400	Kazimierz Dolny	lubelskie	7,305
401	Bełżyce	lubelskie	7,287
402	Błaszki	łódzkie	7,282
403	Zawichost	świętokrzyskie	7,204
404	Dąbie	wielkopolskie	7,154
405	Izbica Kujawska	kujawsko-pomorskie	7,148
406	Lubomierz	dolnośląskie	6,944
407	Pieniężno	warmińsko-mazurskie	6,942
408	Górowo Iławeckie	warmińsko-mazurskie	6,926
409	Skórcz	pomorskie	6,745
410	Mrozy	mazowieckie	6,710
411	Brześć Kujawski	kujawsko-pomorskie	6,540
412	Chodecz	kujawsko-pomorskie	6,283
413	Lubraniec	kujawsko-pomorskie	6,275
414	Krajenka	wielkopolskie	6,217
415	Gorzów Śląski	opolskie	6,107
416	Jabłonowo Pomorskie	kujawsko-pomorskie	6,092
417	Dobiegiew	lubuskie	6,076
418	Więcbork	kujawsko-pomorskie	6,039
419	Łasin	kujawsko-pomorskie	5,937
420	Krzepice	śląskie	5,931
421	Trzcianka	wielkopolskie	5,880
422	Dobrzany	zachodniopomorskie	5,694
423	Pacanów	świętokrzyskie	5,609
424	Tyczyn	podkarpackie	5,590
425	Wielichowo	wielkopolskie	5,277
426	Moryń	zachodniopomorskie	5,228
427	Węgorzyno	zachodniopomorskie	5,217
428	Otmuchów	opolskie	5,043
429	Bytom Odrzański	lubuskie	4,938
430	Klimontów	świętokrzyskie	4,849
431	Praszka	opolskie	4,789
432	Wojkowice	śląskie	4,707
433	Mikstat	wielkopolskie	4,532
434	Tuczno	zachodniopomorskie	4,427
435	Nowogród Bobrzański	lubuskie	4,405
436	Golczewo	zachodniopomorskie	4,331
437	Górzno	kujawsko-pomorskie	4,307
438	Chelmża	kujawsko-pomorskie	4,302
439	Skwierzyna	lubuskie	4,297
440	Piotrków Kujawski	kujawsko-pomorskie	4,280
441	Uniejów	łódzkie	4,183

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
442	Nowe Miasto nad Pilicą	mazowieckie	4,179
443	Reda	pomorskie	4,094
444	Nowe Miasteczko	lubuskie	4,028
445	Piastów	mazowieckie	4,025
446	Czerwieńsk	lubuskie	4,022
447	Radymno	podkarpackie	4,001
448	Zawadzkie	opolskie	3,922
449	Barczewo	warmińsko-mazurskie	3,900
450	Zagórow	wielkopolskie	3,838
451	Radoszyce	świętokrzyskie	3,782
452	Obrzycko	wielkopolskie	3,770
453	Lubycza Królewska	lubelskie	3,662
454	Poniec	wielkopolskie	3,637
455	Milanówek	mazowieckie	3,573
456	Szepietowo	podlaskie	3,572
457	Sieraków	wielkopolskie	3,485
458	Cedynia	zachodniopomorskie	3,440
459	Recz	zachodniopomorskie	3,412
460	Dobra	zachodniopomorskie	3,332
461	Ostroróg	wielkopolskie	3,247
462	Trzcianko-Zdrój	zachodniopomorskie	3,151
463	Kalisz Pomorski	zachodniopomorskie	3,117
464	Zelów	łódzkie	3,100
465	Kańczuga	podkarpackie	3,052
466	Mirosławiec	zachodniopomorskie	3,032
467	Jaraczewo	wielkopolskie	3,001
468	Lututów	łódzkie	2,968
469	Olsztynek	warmińsko-mazurskie	2,942
470	Młynary	warmińsko-mazurskie	2,927
471	Szlichtyngowa	lubuskie	2,925
472	Golina	wielkopolskie	2,920
473	Lipiany	zachodniopomorskie	2,890
474	Chociwel	zachodniopomorskie	2,878
475	Oleśnica	świętokrzyskie	2,782
476	Resko	zachodniopomorskie	2,691
477	Katuszyn	mazowieckie	2,661
478	Jutrosin	wielkopolskie	2,617
479	Stopnica	świętokrzyskie	2,486
480	Koprzywnica	świętokrzyskie	2,429
481	Szamocin	wielkopolskie	2,426
482	Wyszogród	mazowieckie	2,421
483	Czerniejewo	wielkopolskie	2,420
484	Tolkmicko	warmińsko-mazurskie	2,386
485	Suchedniów	świętokrzyskie	2,327
486	Chęciny	świętokrzyskie	2,327
487	Złocieniec	zachodniopomorskie	2,305
488	Okonek	wielkopolskie	2,225
489	Tuliszków	wielkopolskie	2,196
490	Narol	podkarpackie	2,188

MIASTEczKA

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
491	Mordy	mazowieckie	2,174
492	Rychwał	wielkopolskie	2,161
493	Trzebiatów	zachodniopomorskie	2,143
494	Miastko	pomorskie	2,103
495	Raszków	wielkopolskie	2,097
496	Mirsk	dolnośląskie	2,062
497	Biała	opolskie	2,024
498	Ośno Lubuskie	lubuskie	1,982
499	Chocz	wielkopolskie	1,951
500	Czarne	pomorskie	1,947
501	Jastrowie	wielkopolskie	1,845
502	Debrzno	pomorskie	1,806
503	Nowe	kujawsko-pomorskie	1,777
504	Rydzyňa	wielkopolskie	1,699
505	Strzelno	kujawsko-pomorskie	1,688
506	Klecko	wielkopolskie	1,679
507	Drawno	zachodniopomorskie	1,659
508	Koźminek	wielkopolskie	1,616
509	Hel	pomorskie	1,601
510	Zabłudów	podlaskie	1,589
511	Małomice	lubuskie	1,537
512	Czyżew	podlaskie	1,476
513	Przedbórz	łódzkie	1,423
514	Szprotawa	lubuskie	1,413
515	Ploty	zachodniopomorskie	1,404
516	Margonin	wielkopolskie	1,401
517	Murowana Goślina	wielkopolskie	1,396
518	Opatówek	wielkopolskie	1,394
519	Zbąszyń	wielkopolskie	1,368
520	Krzyż Wielkopolski	wielkopolskie	1,353
521	Lubsko	lubuskie	1,320
522	Jasień	lubuskie	1,311
523	Sępólno	warmińsko-mazurskie	1,307
524	Nowa Słupia	świętokrzyskie	1,287
525	Bisztynek	warmińsko-mazurskie	1,243
526	Nowy Staw	pomorskie	1,237
527	Toszek	śląskie	1,214
528	Szubin	kujawsko-pomorskie	1,193
529	Wieleń	wielkopolskie	1,171
530	Sianów	zachodniopomorskie	1,161
531	Maszewo	zachodniopomorskie	1,069
532	Bojanowo	wielkopolskie	1,044
533	Drezdenko	lubuskie	1,018
534	Boguchwała	podkarpackie	1,001
535	Byczyna	opolskie	0,994
536	Skarszewy	pomorskie	0,987
537	Tuszyn	łódzkie	0,943
538	Pruchnik	podkarpackie	0,940
539	Rzepin	lubuskie	0,939
540	Orneta	warmińsko-mazurskie	0,925

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
541	Biała Piska	warmińsko-mazurskie	0,916
542	Rudnik nad Sanem	podkarpackie	0,873
543	Kłodawa	wielkopolskie	0,856
544	Prabuty	pomorskie	0,803
545	Stąporków	świętokrzyskie	0,802
546	Dębno	zachodniopomorskie	0,792
547	Gniew	pomorskie	0,791
548	Małogoszcz	świętokrzyskie	0,789
549	Konstantynów Łódzki	łódzkie	0,764
550	Brzeg Dolny	dolnośląskie	0,700
551	Pobiedziska	wielkopolskie	0,643
552	Knurów	śląskie	0,609
553	Gozdnica	lubuskie	0,567
554	Lędziny	śląskie	0,516
555	Rumia	pomorskie	0,503
556	Warka	mazowieckie	0,468
557	Trzciel	lubuskie	0,390
558	Aleksandrów Łódzki	łódzkie	0,350
559	Jeżorany	warmińsko-mazurskie	0,312
560	Pyzdry	wielkopolskie	0,147
561	Kunów	świętokrzyskie	0,101
562	Bodzentyn	świętokrzyskie	0,079
563	Mikołajki	warmińsko-mazurskie	0,044
564	Kcynia	kujawsko-pomorskie	0,000
564	Ostrów Lubelski	lubelskie	0,000
564	Bychawa	lubelskie	0,000
564	Nalęczów	lubelskie	0,000
564	Dęblin	lubelskie	0,000
564	Gubin	lubuskie	0,000
564	Koźuchów	lubuskie	0,000
564	Otyń	lubuskie	0,000
564	Cybinka	lubuskie	0,000
564	Lubniewice	lubuskie	0,000
564	Kargowa	lubuskie	0,000
564	Łęknica	lubuskie	0,000
564	Piątek	łódzkie	0,000
564	Sulejów	łódzkie	0,000
564	Złoczew	łódzkie	0,000
564	Łaskarzew	mazowieckie	0,000
564	Sanniki	mazowieckie	0,000
564	Gąbin	mazowieckie	0,000
564	Czerwińsk nad Wisłą	mazowieckie	0,000
564	Brwinów	mazowieckie	0,000
564	Pionki	mazowieckie	0,000
564	Kietrz	opolskie	0,000
564	Leńnica	opolskie	0,000
564	Iwonicz-Zdrój	podkarpackie	0,000
564	Cieszanów	podkarpackie	0,000
564	Oleszyce	podkarpackie	0,000
564	Sieniawa	podkarpackie	0,000

MIASTEczKA

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
564	Lipsk	podlaskie	0,000
564	Supraśl	podlaskie	0,000
564	Rajgród	podlaskie	0,000
564	Knyszyn	podlaskie	0,000
564	Drohiczyn	podlaskie	0,000
564	Krynica Morska	pomorskie	0,000
564	Władysławowo	pomorskie	0,000
564	Ożarów	świętokrzyskie	0,000
564	Ćmielów	świętokrzyskie	0,000
564	Lidzbark	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Kisielice	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Susz	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Zalewo	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Korsze	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Dobre Miasto	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Miłakowo	warmińsko-mazurskie	0,000

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
564	Miłomłyn	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Orzysz	warmińsko-mazurskie	0,000
564	Borek Wielkopolski	wielkopolskie	0,000
564	Pogorzela	wielkopolskie	0,000
564	Przedecz	wielkopolskie	0,000
564	Sompolno	wielkopolskie	0,000
564	Lwówek	wielkopolskie	0,000
564	Wysoka	wielkopolskie	0,000
564	Pniewy	wielkopolskie	0,000
564	Dolsk	wielkopolskie	0,000
564	Książ Wielkopolski	wielkopolskie	0,000
564	Pelczyce	zachodniopomorskie	0,000
564	Czaplinek	zachodniopomorskie	0,000
564	Darłowo	zachodniopomorskie	0,000
564	Człopa	zachodniopomorskie	0,000

Fot. Pixabay

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1	Kleszczów	łódzkie	5232,340
2	Rząśnia	łódzkie	4926,288
3	Wiązowna	mazowieckie	3022,447
4	Moszczenica	małopolskie	2643,806
5	Pokrzywnica	mazowieckie	2633,622
6	Jarocin	podkarpackie	2583,599
7	Łopiennik Górny	lubelskie	2566,348
8	Czajków	wielkopolskie	2523,000
9	Adamówka	podkarpackie	2400,191
10	Sulmierzyce	łódzkie	2357,918
11	Krzyszów	podkarpackie	2348,967
12	Załużki	mazowieckie	2320,933
13	Kocmyrzów-Luborzycza	małopolskie	2225,501
14	Dębowa Kłoda	lubelskie	2155,568
15	Padew Narodowa	podkarpackie	2112,302
16	Łukowa	lubelskie	1988,338
17	Rzeczniów	mazowieckie	1911,769
18	Harasiuki	podkarpackie	1904,997
19	Kuryłówka	podkarpackie	1888,328
20	Jastrząb	mazowieckie	1841,164
21	Kamień	podkarpackie	1766,415
22	Drelów	lubelskie	1705,180
23	Gnojnik	małopolskie	1685,010
24	Międzyrzec Podlaski	lubelskie	1676,129
25	Sławatycze	lubelskie	1640,044
26	Czermin	podkarpackie	1607,423
27	Baligród	podkarpackie	1579,137
28	Strzelce	łódzkie	1570,483
29	Rzgów	wielkopolskie	1560,284
30	Biszczka	lubelskie	1556,989
31	Łoniów	świętokrzyskie	1554,669
32	Tuszów Narodowy	podkarpackie	1511,587
33	Radecznicza	lubelskie	1501,276
34	Zarzecze	podkarpackie	1494,171
35	Dąbrowice	łódzkie	1444,787
36	Szczerców	łódzkie	1434,647
37	Piszczac	lubelskie	1388,893
38	Sokołów Podlaski	mazowieckie	1384,092
39	Czarna	podkarpackie	1372,666
40	Platerów	mazowieckie	1366,823
41	Tereszpol	lubelskie	1364,433
42	Aleksandrów	lubelskie	1346,502
43	Wysokie	lubelskie	1339,166
44	Rybczewice	lubelskie	1285,721
45	Puchaczów	lubelskie	1269,228
46	Lubartów	lubelskie	1256,543
47	Marklowice	śląskie	1242,754
48	Krempna	podkarpackie	1231,829
49	Ułęż	lubelskie	1215,565

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
50	Dąbrowa Zielona	śląskie	1212,511
51	Przasnysz	mazowieckie	1212,077
52	Białopole	lubelskie	1209,901
53	Ciepielów	mazowieckie	1173,323
54	Czarnia	mazowieckie	1172,279
55	Skarbimierz	opolskie	1158,391
56	Paprotnia	mazowieckie	1157,652
57	Niedzwica Duża	lubelskie	1156,229
58	Komarówka Podlaska	lubelskie	1117,322
59	Łaziska	lubelskie	1114,576
60	Przyłęk	mazowieckie	1101,461
61	Tryńcza	podkarpackie	1100,685
62	Jeleniewo	podlaskie	1092,821
63	Pałecznica	małopolskie	1080,677
64	Somianka	mazowieckie	1076,990
65	Czernichów	małopolskie	1076,767
66	Niebylec	podkarpackie	1069,796
67	Lewin Kłodzki	dolnośląskie	1063,171
68	Chodel	lubelskie	1060,545
69	Krzczonów	lubelskie	1052,043
70	Trzydnik Duży	lubelskie	1039,397
71	Łomazy	lubelskie	1035,702
72	Tuczna	lubelskie	1032,851
73	Boronów	śląskie	1030,157
74	Sochaczew	mazowieckie	1026,348
75	Rokietnica	podkarpackie	1024,232
76	Serokomla	lubelskie	1021,190
77	Powidz	wielkopolskie	1014,896
78	Nielisz	lubelskie	1010,319
79	Sułów	lubelskie	1008,185
80	Korczew	mazowieckie	1001,614
81	Wojaszówka	podkarpackie	1000,141
82	Sękowa	małopolskie	995,553
83	Borowa	podkarpackie	994,646
84	Repki	mazowieckie	993,145
85	Wyryki	lubelskie	992,050
86	Kornowac	śląskie	974,153
87	Żółkiewka	lubelskie	972,160
88	Klonowa	łódzkie	971,769
89	Ulan-Majorat	lubelskie	965,068
90	Dzwola	lubelskie	958,601
91	Leśna Podlaska	lubelskie	956,711
92	Sosnówka	lubelskie	945,722
93	Nowa Sucha	mazowieckie	938,708
94	Kraszewice	wielkopolskie	926,179
95	Złota	świętokrzyskie	925,878
96	Niegowa	śląskie	923,579
97	Potok Wielki	lubelskie	918,566
98	Orla	podlaskie	916,775

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
99	Cisna	podkarpackie	914,984
100	Garbów	lubelskie	914,960
101	Jaślicka	podkarpackie	902,053
102	Jabłonna	lubelskie	898,662
103	Czarnożyły	łódzkie	895,131
104	Nieporęt	mazowieckie	893,289
105	Rossosz	lubelskie	892,911
106	Łuków	lubelskie	879,408
107	Markuszów	lubelskie	863,543
108	Stary Brus	lubelskie	862,011
109	Miejsce Piastowe	podkarpackie	857,788
110	Lichnowy	pomorskie	853,597
111	Stara Kornica	mazowieckie	853,031
112	Gościeradów	lubelskie	851,310
113	Żyraków	podkarpackie	849,475
114	Miączyn	lubelskie	848,814
115	Radymno	podkarpackie	844,818
116	Perlejewo	podlaskie	835,394
117	Sułoszowa	małopolskie	830,610
118	Kodeń	lubelskie	829,190
119	Mirów	mazowieckie	827,374
120	Konstantynów	lubelskie	823,765
121	Brańszczyk	mazowieckie	821,650
122	Stary Zamość	lubelskie	815,517
123	Korczyna	podkarpackie	811,836
124	Susiec	lubelskie	801,110
125	Jodłownik	małopolskie	795,751
126	Przesmyki	mazowieckie	791,358
127	Gawłuszowice	podkarpackie	789,778
128	Irządze	śląskie	786,349
129	Opinogóra Górna	mazowieckie	785,283
130	Rejowiec Fabryczny	lubelskie	782,388
131	Jawornik Polski	podkarpackie	778,337
132	Wisznia Mała	dolnośląskie	774,013
133	Krypno	podlaskie	765,444
134	Sadowie	świętokrzyskie	765,086
135	Rokitno	lubelskie	762,730
136	Potok Górny	lubelskie	760,651
137	Podedwórze	lubelskie	759,715
138	Kołaki Kościelne	podlaskie	758,161
139	Lipusz	pomorskie	748,099
140	Hanna	lubelskie	743,982
141	Buczkwice	śląskie	743,198
142	Chełm	lubelskie	742,731
143	Jeziorzany	lubelskie	741,154
144	Leśniowice	lubelskie	740,823
145	Rudnik	lubelskie	736,287
146	Hyzne	podkarpackie	729,131
147	Włodawa	lubelskie	729,087

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
148	Wielka Wieś	małopolskie	728,808
149	Lubomia	śląskie	728,472
150	Kurów	lubelskie	728,454
151	Michów	lubelskie	720,646
152	Przyrów	śląskie	714,782
153	Skołyszyn	podkarpackie	706,986
154	Klucze	małopolskie	705,546
155	Goczałkowice-Zdrój	śląskie	703,484
156	Puńsk	podlaskie	699,972
157	Zielonki	małopolskie	694,386
158	Ruda-Huta	lubelskie	692,448
159	Wohyń	lubelskie	692,040
160	Firlej	lubelskie	682,209
161	Zatory	mazowieckie	681,091
162	Kąkolewnica Wschodnia	lubelskie	676,857
163	Żarnów	łódzkie	675,924
164	Adamów	lubelskie	675,824
165	Skierbieszów	lubelskie	675,334
166	Psary	śląskie	672,969
167	Stary Targ	pomorskie	670,144
168	Liszki	małopolskie	669,438
169	Obryte	mazowieckie	666,840
170	Izbica	lubelskie	666,676
171	Olszewo-Borki	mazowieckie	666,429
172	Mierzęcice	śląskie	664,078
173	Turobin	lubelskie	664,003
174	Masłowice	łódzkie	663,842
175	Urszulin	lubelskie	655,396
176	Gnojno	świętokrzyskie	651,254
177	Grodziec	wielkopolskie	650,555
178	Przygodzice	wielkopolskie	648,037
179	Lgota Wielka	łódzkie	646,546
180	Parzęczew	łódzkie	641,394
181	Męcinka	dolnośląskie	639,765
182	Chorkówka	podkarpackie	635,513
183	Wólka	lubelskie	634,469
184	Olszanica	podkarpackie	630,537
185	Przeworsk	podkarpackie	629,607
186	Głusk	lubelskie	627,702
187	Borki	lubelskie	625,338
188	Raniżów	podkarpackie	619,018
189	Suwałki	podlaskie	617,934
190	Paradyż	łódzkie	613,766
191	Rogów	łódzkie	610,996
192	Trzebieszów	lubelskie	609,522
193	Sosnowica	lubelskie	608,689
194	Jejkowice	śląskie	608,022
195	Charsznica	małopolskie	607,243
196	Drwinia	małopolskie	604,358

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
197	Łuzna	małopolskie	598,664
198	Abramów	lubelskie	598,098
199	Włodowice	śląskie	589,601
200	Teresin	mazowieckie	585,915
201	Wielopole Skrzyńskie	podkarpackie	585,566
202	Drużbice	łódzkie	578,695
203	Dołhobyczów	lubelskie	574,881
204	Czemierniki	lubelskie	574,319
205	Tarnowiec	podkarpackie	568,437
206	Obsza	lubelskie	563,566
207	Kuczbork-Osada	mazowieckie	561,522
208	Grajewo	podlaskie	560,007
209	Skomlin	łódzkie	558,366
210	Łopuszno	świętokrzyskie	555,918
211	Dziadkowice	podlaskie	552,405
212	Solina	podkarpackie	550,608
213	Gorzków	lubelskie	548,894
214	Zamość	lubelskie	543,273
215	Kamień	lubelskie	540,582
216	Zawidz	mazowieckie	537,126
217	Białowieża	podlaskie	535,243
218	Hajnówka	podlaskie	528,707
219	Sitno	lubelskie	527,595
220	Lisewo	kujawsko-pomorskie	526,194
221	Zakrzewo	kujawsko-pomorskie	525,504
222	Złotów	wielkopolskie	524,560
223	Strachówka	mazowieckie	522,493
224	Fabianki	lubelskie	518,781
225	Ludwin	lubelskie	517,958
226	Orońsko	mazowieckie	517,497
227	Korycin	podlaskie	516,740
228	Raków	świętokrzyskie	508,861
229	Świątki	warmińsko-mazurskie	505,510
230	Jabłoń	lubelskie	504,882
231	Szelków	mazowieckie	503,983
232	Bełchatów	łódzkie	501,653
233	Herby	śląskie	500,895
234	Stare Pole	pomorskie	500,750
235	Gieraltowice	śląskie	500,396
236	Niwiska	podkarpackie	496,663
237	Zabierzów	małopolskie	495,762
238	Starcza	śląskie	490,674
239	Bobowo	pomorskie	487,102
240	Aleksandrów Kujawski	kujawsko-pomorskie	485,767
241	Rybno	mazowieckie	484,644
242	Płaska	podlaskie	481,719
243	Radziemice	małopolskie	476,399
244	Wieniawa	mazowieckie	476,009
245	Wadowice Górne	podkarpackie	475,253

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
246	Krościenko Wyżne	podkarpackie	470,449
247	Świerklaniec	śląskie	470,433
248	Książki	kujawsko-pomorskie	467,087
249	Mielec	podkarpackie	466,932
250	Papowo Biskupie	kujawsko-pomorskie	466,529
251	Lipinki	małopolskie	465,341
252	Jodłowa	podkarpackie	462,712
253	Sierakowice	pomorskie	456,540
254	Ostrów Mazowiecka	mazowieckie	451,508
255	Książ Wielki	małopolskie	444,790
256	Mielnik	podlaskie	439,699
257	Samborzec	świętokrzyskie	439,475
258	Dobryczyce	łódzkie	438,684
259	Cekcyn	kujawsko-pomorskie	434,889
260	Biłgoraj	lubelskie	434,550
261	Rachanie	lubelskie	433,908
262	Baranów	lubelskie	433,830
263	Czarna	podkarpackie	428,754
264	Śliwice	kujawsko-pomorskie	426,526
265	Gołcza	małopolskie	420,764
266	Gozdowo	mazowieckie	415,069
267	Szumowo	podlaskie	410,841
268	Trzciannie	podlaskie	410,576
269	Kościan	wielkopolskie	408,912
270	Stolno	kujawsko-pomorskie	407,387
271	Tomaszów Lubelski	lubelskie	404,915
272	Dobre	mazowieckie	404,607
273	Osie	kujawsko-pomorskie	401,562
274	Chełmno	kujawsko-pomorskie	401,117
275	Wojciechów	lubelskie	399,880
276	Obrazów	świętokrzyskie	398,040
277	Telatyn	lubelskie	395,506
278	Stoczek Łukowski	lubelskie	393,543
279	Świerklany	śląskie	390,617
280	Jaświły	podlaskie	385,952
281	Rościszewo	mazowieckie	385,612
282	Wąpielsk	kujawsko-pomorskie	384,867
283	Rakszawa	podkarpackie	382,180
284	Żołyńia	podkarpackie	381,090
285	Janowo	warmińsko-mazurskie	378,505
286	Sypniewo	mazowieckie	375,632
287	Lyski	śląskie	374,990
288	Joniec	mazowieckie	373,224
289	Igolomia-Wawrzeńczyce	małopolskie	372,983
290	Pabianice	łódzkie	371,975
291	Grębocice	dolnośląskie	371,371
292	Gorzyce	śląskie	371,358
293	Mszana	śląskie	371,266
294	Ożarowice	śląskie	370,568

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
295	Koniusza	małopolskie	370,237
296	Mały Płock	podlaskie	368,785
297	Godziszów	lubelskie	368,345
298	Zduny	łódzkie	365,674
299	Lelów	śląskie	365,480
300	Tomaszów Mazowiecki	łódzkie	362,705
301	Wyszki	podlaskie	362,631
302	Strzegowo	mazowieckie	362,356
303	Iwierzyce	podkarpackie	358,863
304	Brzyska	podkarpackie	357,706
305	Biała Podlaska	lubelskie	357,271
306	Janów Podlaski	lubelskie	357,115
307	Przykona	wielkopolskie	356,485
308	Chlewiska	mazowieckie	354,885
309	Dubicze Cerkiewne	podlaskie	354,596
310	Wróblew	łódzkie	354,474
311	Uście Gorlickie	małopolskie	354,178
312	Obrowo	kujawsko-pomorskie	352,400
313	Rudziniec	śląskie	348,822
314	Osieck	mazowieckie	346,685
315	Nawojowa	małopolskie	341,853
316	Dydnia	podkarpackie	341,758
317	Iwanowice	małopolskie	340,936
318	Jemielno	dolnośląskie	338,204
319	Kobiór	śląskie	335,705
320	Rzewnie	mazowieckie	334,580
321	Pawłowice	śląskie	330,981
322	Radgoszcz	małopolskie	330,165
323	Ropa	małopolskie	329,765
324	Osiek Jasielski	podkarpackie	329,368
325	Przerośl	podlaskie	328,959
326	Spytkowice	małopolskie	328,839
327	Śniadowo	podlaskie	328,156
328	Jerzmanowice-Przegonia	małopolskie	326,844
329	Dębica	podkarpackie	324,801
330	Miedźna	śląskie	324,767
331	Jasienica Rosielna	podkarpackie	324,534
332	Nowinka	podlaskie	322,701
333	Łabunie	lubelskie	320,681
334	Zalesie	lubelskie	319,776
335	Pilchowice	śląskie	317,681
336	Gaszowice	śląskie	315,661
337	Biskupice	małopolskie	314,989
338	Bobrowniki	śląskie	314,821
339	Radzanów	mazowieckie	314,227
340	Dobroszyce	dolnośląskie	313,185
341	Świdnica	dolnośląskie	309,846
342	Solec-Zdrój	świętokrzyskie	308,770
343	Bolesław	małopolskie	305,204

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
344	Koszarawa	śląskie	303,100
345	Stanin	lubelskie	302,959
346	Gorzkowice	łódzkie	301,672
347	Czarnocin	świętokrzyskie	300,491
348	Fabianki	kujawsko-pomorskie	299,530
349	Augustów	podlaskie	298,349
350	Strzelce Wielkie	łódzkie	297,691
351	Pawłów	świętokrzyskie	297,307
352	Radków	świętokrzyskie	297,169
353	Czerwonka	mazowieckie	293,731
354	Kraśnik	lubelskie	288,548
355	Winnica	mazowieckie	287,486
356	Markowa	podkarpackie	287,402
357	Iwkowa	małopolskie	287,042
358	Krościenko nad Dunajcem	małopolskie	286,351
359	Zbójno	kujawsko-pomorskie	285,256
360	Krzyżanowice	śląskie	281,590
361	Narewka	podlaskie	280,468
362	Rutki	podlaskie	279,295
363	Gorlice	małopolskie	278,075
364	Jeżewo	kujawsko-pomorskie	273,570
365	Nowy Targ	małopolskie	272,302
366	Gomunice	łódzkie	272,284
367	Baboszewo	mazowieckie	272,238
368	Żegocina	małopolskie	270,385
369	Laskowa	małopolskie	269,879
370	Zebrzydowice	śląskie	267,340
371	Rudna	dolnośląskie	266,104
372	Uścimów	lubelskie	266,090
373	Naruszewo	mazowieckie	263,385
374	Krynice	lubelskie	263,374
375	Raciąż	mazowieckie	262,038
376	Dwikozy	świętokrzyskie	261,642
377	Bukowina Tatrzańska	małopolskie	259,657
378	Rogóźno	kujawsko-pomorskie	256,935
379	Panki	śląskie	256,245
380	Puławy	lubelskie	255,960
381	Trzuszczany	lubelskie	255,583
382	Poronin	małopolskie	254,552
383	Ojrzeń	mazowieckie	254,512
384	Gać	podkarpackie	252,693
385	Wielowieś	śląskie	252,666
386	Kijewo Królewskie	kujawsko-pomorskie	251,079
387	Nowiny	świętokrzyskie	249,764
388	Księżpól	lubelskie	249,757
389	Michałowice	małopolskie	249,339
390	Grybów	małopolskie	246,332
391	Gręboszów	małopolskie	245,418

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
392	Trzciana	małopolskie	244,422
393	Stryków	małopolskie	244,218
394	Buczek	łódzkie	244,051
395	Mszana Dolna	małopolskie	242,650
396	Sławno	zachodniopomorskie	242,461
397	Starogard Gdański	pomorskie	241,435
398	Szczurowa	małopolskie	241,311
399	Dębno	małopolskie	239,996
400	Nowa Karczma	pomorskie	239,601
401	Lipnik	świętokrzyskie	239,588
402	Gorzyce	podkarpackie	238,851
403	Sarnaki	mazowieckie	238,272
404	Bieliny	świętokrzyskie	236,617
405	Sadowne	mazowieckie	234,633
406	Chmielnik	podkarpackie	233,429
407	Golub-Dobrzyń	kujawsko-pomorskie	230,316
408	Kamionka Wielka	małopolskie	228,601
409	Raczki	podlaskie	226,970
410	Mirzec	świętokrzyskie	226,914
411	Majdan Królewski	podkarpackie	226,154
412	Baranowo	mazowieckie	225,318
413	Rzepiennik Strzyżewski	małopolskie	224,207
414	Gdów	małopolskie	223,625
415	Warlubie	kujawsko-pomorskie	223,063
416	Lubień	małopolskie	222,548
417	Kozy	śląskie	222,465
418	Grębów	podkarpackie	222,029
419	Oświęcim	małopolskie	220,717
420	Godów	śląskie	219,140
421	Pawłosiów	podkarpackie	219,015
422	Kaliska	pomorskie	217,001
423	Dębowiec	podkarpackie	216,155
424	Kluczewsko	świętokrzyskie	214,976
425	Bolesław	małopolskie	213,520
426	Wierzchowo	zachodniopomorskie	211,729
427	Moskorzew	świętokrzyskie	210,565
428	Stare Bogaczowice	dolnośląskie	209,545
429	Olesno	małopolskie	209,161
430	Kobierzyce	dolnośląskie	208,982
431	Rudnik	śląskie	206,570
432	Miedziana Góra	świętokrzyskie	206,525
433	Lubiewo	kujawsko-pomorskie	205,125
434	Kościerzyna	pomorskie	204,891
435	Grodzisk	podlaskie	201,056
436	Rogowo	kujawsko-pomorskie	200,419
437	Chelmiec	małopolskie	200,237
438	Rypin	kujawsko-pomorskie	197,747
439	Waśniów	świętokrzyskie	197,603
440	Wilków	lubelskie	197,013

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
441	Klaj	małopolskie	195,314
442	Wiśniewo	mazowieckie	194,776
443	Nowe Piekuty	podlaskie	194,342
444	Cmolas	podkarpackie	193,304
445	Milanów	lubelskie	191,480
446	Sieradz	łódzkie	190,944
447	Borów	dolnośląskie	190,588
448	Osiek	małopolskie	189,884
449	Wierzchosławice	małopolskie	187,301
450	Siepraw	małopolskie	187,247
451	Osiecznica	dolnośląskie	185,803
452	Czorsztyn	małopolskie	185,129
453	Dąbrowa	opolskie	184,147
454	Dąbrowa Chelmińska	kujawsko-pomorskie	183,689
455	Borzęcin	małopolskie	182,600
456	Ciechocin	kujawsko-pomorskie	181,247
457	Bestwina	śląskie	180,698
458	Wojciechowice	świętokrzyskie	180,103
459	Chełm Śląski	śląskie	179,574
460	Mała Wieś	mazowieckie	178,550
461	Zbrosławice	śląskie	177,246
462	Mściwojów	dolnośląskie	176,297
463	Imielno	świętokrzyskie	176,015
464	Dobrzyniewo Duże	podlaskie	175,271
465	Kościelisko	małopolskie	174,148
466	Łąpsze Niżne	małopolskie	173,819
467	Dobra	małopolskie	173,236
468	Brzeźnica	małopolskie	172,598
469	Werbkowice	lubelskie	169,290
470	Zagnańsk	świętokrzyskie	166,200
471	Turośń Kościelna	podlaskie	162,933
472	Janów	śląskie	162,126
473	Przeciszów	małopolskie	158,607
474	Kowal	kujawsko-pomorskie	156,987
475	Lubichowo	pomorskie	155,984
476	Ryńsk	kujawsko-pomorskie	155,281
477	Gródek nad Dunajcem	małopolskie	155,081
478	Zawady	podlaskie	154,207
479	Raciechowice	małopolskie	152,613
480	Bakalarzewo	podlaskie	152,273
481	Niedźwiedz	małopolskie	151,925
482	Czyże	podlaskie	150,592
483	Bierawa	opolskie	150,185
484	Łęka Opatowska	wielkopolskie	149,548
485	Ostrów	podkarpackie	149,113
486	Głowno	łódzkie	148,874
487	Zembrzyce	małopolskie	147,917
488	Domaniów	dolnośląskie	147,763
489	Chojnice	pomorskie	146,299

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
490	Secemin	świętokrzyskie	146,155
491	Bodzechów	świętokrzyskie	144,476
492	Prostki	warmińsko-mazurskie	143,579
493	Strzyżewice	lubelskie	142,038
494	Mogilany	małopolskie	141,805
495	Wieprz	małopolskie	141,172
496	Pątnów	łódzkie	140,276
497	Tworóg	śląskie	140,177
498	Tymbark	małopolskie	139,871
499	Kłodzko	dolnośląskie	139,334
500	Opatów	śląskie	138,774
501	Olsztyn	śląskie	137,540
502	Skrzyszów	małopolskie	135,083
503	Radomsko	łódzkie	134,265
504	Izabelin	mazowieckie	134,087
505	Dzikowiec	podkarpackie	133,633
506	Lisia Góra	małopolskie	132,383
507	Jeżów Sudecki	dolnośląskie	131,287
508	Łukowica	małopolskie	131,164
509	Krotoszyce	dolnośląskie	130,836
510	Pomiechówek	mazowieckie	130,313
511	Filipów	podlaskie	129,864
512	Wietrzychowice	małopolskie	129,671
513	Polanka Wielka	małopolskie	129,332
514	Boguty-Pianki	mazowieckie	128,995
515	Szerzyny	małopolskie	128,831
516	Jasło	podkarpackie	127,755
517	Rutka-Tartak	podlaskie	127,360
518	Krasnosielc	mazowieckie	124,786
519	Łysomice	kujawsko-pomorskie	124,295
520	Klukowo	podlaskie	122,992
521	Paszowice	dolnośląskie	122,715
522	Malczyce	dolnośląskie	122,573
523	Porąbka	śląskie	122,550
524	Stara Kiszewa	pomorskie	121,383
525	Nagłowice	świętokrzyskie	119,692
526	Wądroże Wielkie	dolnośląskie	119,667
527	Warta Bolesławiecka	dolnośląskie	119,640
528	Kurzętnik	warmińsko-mazurskie	119,492
529	Mysłakowice	dolnośląskie	118,530
530	Budzów	małopolskie	118,126
531	Narew	podlaskie	117,912
532	Jakubów	mazowieckie	117,555
533	Mochowo	mazowieckie	115,923
534	Podegrodzie	małopolskie	114,578
535	Mykanów	śląskie	113,910
536	Tokarnia	małopolskie	112,050
537	Wielka Nieszawka	kujawsko-pomorskie	111,757
538	Krzykosy	wielkopolskie	111,532

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
539	Pietrowice Wielkie	śląskie	111,231
540	Nowa Ruda	dolnośląskie	110,807
541	Tarnów	małopolskie	110,721
542	Drzycim	kujawsko-pomorskie	109,927
543	Michałowice	mazowieckie	109,712
544	Kołbiel	mazowieckie	109,518
545	Ciepłowody	dolnośląskie	109,479
546	Borzechów	lubelskie	108,197
547	Bystra-Sidzina	małopolskie	107,953
548	Wiśniowa	małopolskie	106,686
549	Piekoszów	świętokrzyskie	104,502
550	Jeżowe	podkarpackie	104,401
551	Oporów	łódzkie	104,245
552	Gromnik	małopolskie	104,100
553	Lanckorona	małopolskie	103,485
554	Łącko	małopolskie	102,602
555	Mędrzechów	małopolskie	102,318
556	Bełzec	lubelskie	102,110
557	Grudziądz	kujawsko-pomorskie	101,486
558	Czosnów	mazowieckie	100,809
559	Poraj	śląskie	100,369
560	Walce	opolskie	98,511
561	Leszno	mazowieckie	98,463
562	Będków	łódzkie	98,279
563	Mucharz	małopolskie	97,934
564	Limanowa	małopolskie	97,925
565	Konopiska	śląskie	96,428
566	Pcim	małopolskie	95,263
567	Tomice	małopolskie	95,220
568	Jerzmanowa	dolnośląskie	94,912
569	Krzywda	lubelskie	92,877
570	Wizna	podlaskie	92,805
571	Kobylin-Borzymy	podlaskie	92,066
572	Rzeczyca	łódzkie	91,628
573	Brójce	łódzkie	90,375
574	Rzezawa	małopolskie	89,838
575	Radwanice	dolnośląskie	89,423
576	Ustka	pomorskie	88,825
577	Bojszowy	śląskie	88,355
578	Wola Krzysztoporska	łódzkie	88,100
579	Ulhówek	lubelskie	88,099
580	Bochnia	małopolskie	87,933
581	Ceranów	mazowieckie	86,915
582	Spytkowice	małopolskie	86,910
583	Łowicz	łódzkie	85,607
584	Potęgowo	pomorskie	85,394
585	Jabłonna	mazowieckie	85,332
586	Lubrza	opolskie	85,140
587	Zakrzew	lubelskie	85,125

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
588	Miękinia	dolnośląskie	85,019
589	Wilczyce	świętokrzyskie	84,598
590	Jaworze	śląskie	84,421
591	Przytyk	mazowieckie	83,983
592	Pleśna	małopolskie	83,459
593	Rędziny	śląskie	82,472
594	Sulików	dolnośląskie	82,197
595	Nędza	śląskie	81,874
596	Jaktorów	mazowieckie	81,192
597	Chybie	śląskie	81,023
598	Ładzice	łódzkie	80,925
599	Siemień	lubelskie	80,315
600	Janów	podlaskie	79,631
601	Korzenna	małopolskie	79,297
602	Kruszyna	śląskie	77,868
603	Babice	małopolskie	77,760
604	Koszęcin	śląskie	77,278
605	Niegosławice	lubuskie	77,213
606	Milówka	śląskie	76,799
607	Andrespol	łódzkie	76,038
608	Mircze	lubelskie	75,989
609	Rząśnik	mazowieckie	75,913
610	Ujsoły	śląskie	75,798
611	Bukowiec	kujawsko-pomorskie	74,091
612	Juchnowiec Kościelny	podlaskie	73,903
613	Stoszowice	dolnośląskie	72,792
614	Gołuchów	wielkopolskie	71,674
615	Zduńska Wola	łódzkie	71,282
616	Góra Świętej Małgorzaty	łódzkie	71,181
617	Kostomłoty	dolnośląskie	70,921
618	Oleśnica	dolnośląskie	70,456
619	Poświętne	mazowieckie	70,376
620	Łodygowice	śląskie	69,531
621	Szaflary	małopolskie	68,601
622	Raszyn	mazowieckie	67,913
623	Komprachcice	opolskie	67,825
624	Piecki	warmińsko-mazurskie	67,676
625	Kłomnice	śląskie	67,514
626	Zgorzelec	dolnośląskie	65,507
627	Baranów	wielkopolskie	64,716
628	Lipie	śląskie	64,438
629	Wieliszew	mazowieckie	63,706
630	Kampinos	mazowieckie	63,626
631	Krasnopol	podlaskie	63,460
632	Stare Babice	mazowieckie	62,787
633	Kiernozia	łódzkie	62,041
634	Słaboszów	małopolskie	62,015
635	Czarny Dunajec	małopolskie	60,965
636	Legnickie Pole	dolnośląskie	60,573

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
637	Lipnica Murowana	małopolskie	59,885
638	Poczesna	śląskie	59,458
639	Chmielno	pomorskie	58,252
640	Wisznice	lubelskie	58,246
641	Zawoja	małopolskie	58,042
642	Raba Wyżna	małopolskie	57,873
643	Skórzec	mazowieckie	57,819
644	Pakoślawice	opolskie	57,000
645	Grębków	mazowieckie	56,521
646	Walim	dolnośląskie	56,464
647	Osielsko	kujawsko-pomorskie	56,073
648	Bircza	podkarpackie	55,989
649	Biały Dunajec	małopolskie	55,676
650	Jordanów Śląski	dolnośląskie	55,251
651	Lesznówola	mazowieckie	54,522
652	Stanisławów	mazowieckie	53,691
653	Jednoróżec	mazowieckie	53,684
654	Sulęczyno	pomorskie	53,193
655	Czarnocin	łódzkie	53,178
656	Chrzastowice	opolskie	53,028
657	Kamienna Góra	dolnośląskie	52,625
658	Gilowice	śląskie	52,548
659	Jordanów	małopolskie	52,406
660	Łyszkowice	łódzkie	52,291
661	Dębowiec	śląskie	52,203
662	Lipowa	śląskie	52,045
663	Trzyciąż	małopolskie	51,553
664	Strzałkowo	wielkopolskie	51,137
665	Łanięta	łódzkie	51,082
666	Doruchów	wielkopolskie	50,856
667	Słopnice	małopolskie	50,454
668	Żagań	lubuskie	50,307
669	Dobromierz	dolnośląskie	49,174
670	Adamów	lubelskie	48,116
671	Białe Błota	kujawsko-pomorskie	47,831
672	Tarnów Opolski	opolskie	46,984
673	Dębe Wielkie	mazowieckie	46,801
674	Goleszów	śląskie	46,679
675	Lubin	dolnośląskie	46,250
676	Masłów	świętokrzyskie	46,212
677	Krzywca	podkarpackie	45,779
678	Kleszczewo	wielkopolskie	45,457
679	Zagrodno	dolnośląskie	45,177
680	Świdnica	lubuskie	44,447
681	Cieszków	dolnośląskie	44,340
682	Wilkowice	śląskie	44,055
683	Nowa Wieś Wielka	kujawsko-pomorskie	43,885
684	Pacyna	mazowieckie	43,644
685	Słupsk	pomorskie	43,637

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
686	Jasienica	śląskie	43,493
687	Kikół	kujawsko-pomorskie	42,943
688	Szczytno	warmińsko-mazurskie	42,821
689	Ostrów Wielkopolski	wielkopolskie	42,577
690	Wilczyn	wielkopolskie	42,345
691	Chrzanów	lubelskie	42,341
692	Darłowo	zachodniopomorskie	41,724
693	Młynarze	mazowieckie	41,700
694	Kończygłowy	pomorskie	40,993
695	Troszyn	mazowieckie	40,908
696	Rytko	małopolskie	40,636
697	Popielów	opolskie	40,498
698	Reńska Wieś	opolskie	39,879
699	Lipce Reymontowskie	łódzkie	39,535
700	Olszanka	opolskie	39,519
701	Kamienica Polska	śląskie	39,260
702	Żukowice	dolnośląskie	38,886
703	Celestynów	mazowieckie	38,738
704	Bralin	wielkopolskie	38,675
705	Kozłów	małopolskie	38,615
706	Obrzycko	wielkopolskie	38,580
707	Terespol	lubelskie	38,521
708	Lubicz	kujawsko-pomorskie	38,514
709	Dopiewo	wielkopolskie	38,357
710	Lubań	dolnośląskie	38,283
711	Czarny Bór	dolnośląskie	38,137
712	Brenna	śląskie	38,041
713	Pępowo	wielkopolskie	37,928
714	Święciechowa	wielkopolskie	37,678
715	Janowice Wielkie	dolnośląskie	36,808
716	Brodnica	kujawsko-pomorskie	36,614
717	Lubanie	kujawsko-pomorskie	36,490
718	Słupno	mazowieckie	35,869
719	Jeleśnia	śląskie	35,142
720	Dolice	zachodniopomorskie	34,882
721	Chocień	kujawsko-pomorskie	34,784
722	Komorniki	wielkopolskie	34,722
723	Krasne	mazowieckie	34,623
724	Rozprza	łódzkie	34,590
725	Rajcza	śląskie	34,383
726	Szczawin Kościelny	mazowieckie	34,146
727	Stare Czarnowo	zachodniopomorskie	34,004
728	Bartniczka	kujawsko-pomorskie	33,358
729	Wieczfnia Kościelna	mazowieckie	33,332
730	Radziechowy-Wieprz	śląskie	32,902
731	Kotla	dolnośląskie	32,472
732	Dąbrówka	mazowieckie	32,233
733	Branice	opolskie	32,068
734	Liw	mazowieckie	31,774

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
735	Łaskarzew	mazowieckie	31,718
736	Kuźnica	podlaskie	31,533
737	Świerczów	opolskie	31,369
738	Rozdrażew	wielkopolskie	31,321
739	Sokolniki	łódzkie	31,302
740	Sadkowie	łódzkie	31,062
741	Marcinowice	dolnośląskie	31,000
742	Kłodawa	lubuskie	30,310
743	Dzierżonów	dolnośląskie	30,147
744	Siemiatycze	podlaskie	29,373
745	Siennica	mazowieckie	29,293
746	Kluki	łódzkie	28,272
747	Dziadowa Kłoda	dolnośląskie	28,103
748	Skoroszyce	opolskie	27,620
749	Kadzidło	mazowieckie	27,548
750	Długoleka	dolnośląskie	27,497
751	Ruda Maleniecka	świętokrzyskie	27,354
752	Bolesławiec	dolnośląskie	27,201
753	Dalików	łódzkie	27,111
754	Radziejowice	mazowieckie	26,570
755	Jablonna Lacka	mazowieckie	26,380
756	Biskupiec	warmińsko-mazurskie	26,250
757	Wodynie	mazowieckie	25,953
758	Mstów	śląskie	25,491
759	Mietków	dolnośląskie	25,137
760	Lutomiersk	łódzkie	24,964
761	Czerwonak	wielkopolskie	24,850
762	Włocławek	kujawsko-pomorskie	24,753
763	Złotoryja	dolnośląskie	24,278
764	Nowe Miasto	mazowieckie	24,221
765	Miedzna	mazowieckie	24,172
766	Czernica	dolnośląskie	24,070
767	Turawa	opolskie	23,960
768	Jarczów	lubelskie	23,907
769	Żurawica	podkarpackie	23,664
770	Huszlew	mazowieckie	23,417
771	Bolimów	łódzkie	23,236
772	Jeżów	łódzkie	22,978
773	Łambinowice	opolskie	22,527
774	Izbicko	opolskie	22,336
775	Zbiczno	kujawsko-pomorskie	22,316
776	Wyry	śląskie	22,253
777	Łęczyce	pomorskie	22,133
778	Płużnica	kujawsko-pomorskie	22,036
779	Siemiatkowo	mazowieckie	21,859
780	Szypliszki	podlaskie	21,341
781	Chotcza	mazowieckie	21,255
782	Kotlin	wielkopolskie	20,423
783	Jemielnica	opolskie	20,250

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
784	Zakrzew	mazowieckie	20,187
785	Świercze	mazowieckie	20,143
786	Górowo Iławeckie	warmińsko-mazurskie	20,112
787	Trąbki Wielkie	pomorskie	20,015
788	Ryjewo	pomorskie	19,997
789	Brochów	mazowieckie	19,831
790	Smoldzino	pomorskie	19,672
791	Osjaków	łódzkie	19,638
792	Smętowo Graniczne	pomorskie	19,619
793	Kwilcz	wielkopolskie	19,479
794	Płoniawy-Bramura	mazowieckie	19,476
795	Ślemień	śląskie	19,296
796	Baruchowo	kujawsko-pomorskie	18,856
797	Konarzyny	pomorskie	18,767
798	Nur	mazowieckie	18,558
799	Wińsko	dolnośląskie	18,518
800	Bedlno	łódzkie	18,488
801	Gołymin-Ośrodek	mazowieckie	18,417
802	Podgórzyn	dolnośląskie	18,376
803	Zabrodzie	mazowieckie	18,050
804	Sobienie-Jeziory	mazowieckie	17,990
805	Perzów	wielkopolskie	17,906
806	Hańsk	lubelskie	17,885
807	Grudusk	mazowieckie	17,876
808	Ciasna	śląskie	17,475
809	Radłów	opolskie	17,197
810	Dubienka	lubelskie	17,132
811	Milejczyce	podlaskie	17,101
812	Choczewo	pomorskie	16,898
813	Siekierczyn	dolnośląskie	16,859
814	Gowarczów	świętokrzyskie	16,731
815	Brudzeń Duży	mazowieckie	16,572
816	Popów	śląskie	16,409
817	Kęsowo	kujawsko-pomorskie	16,300
818	Raciążek	kujawsko-pomorskie	16,234
819	Siemkowice	łódzkie	15,843
820	Żarnowiec	śląskie	15,741
821	Siedlce	mazowieckie	15,576
822	Kotuń	mazowieckie	15,466
823	Turek	wielkopolskie	15,443
824	Nowy Żmigród	podkarpackie	15,431
825	Damnica	pomorskie	15,428
826	Sośnie	wielkopolskie	15,357
827	Łomża	podlaskie	15,321
828	Rogowo	kujawsko-pomorskie	15,314
829	Poświętne	łódzkie	15,091
830	Radzanów	mazowieckie	15,057
831	Andrzejewo	mazowieckie	15,027
832	Chrostkowo	kujawsko-pomorskie	14,934

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
833	Lutocin	mazowieckie	14,843
834	Cedry Wielkie	pomorskie	14,806
835	Błędów	mazowieckie	14,756
836	Łękawica	śląskie	14,688
837	Dmosin	łódzkie	14,640
838	Świątajno	warmińsko-mazurskie	14,546
839	Inowrocław	kujawsko-pomorskie	14,175
840	Banie	zachodniopomorskie	13,901
841	Słupia (Jędrzejowska)	świętokrzyskie	13,742
842	Głowaczów	mazowieckie	13,705
843	Kunice	dolnośląskie	13,680
844	Oksa	świętokrzyskie	13,587
845	Wojślawice	lubelskie	13,571
846	Gostycyn	kujawsko-pomorskie	13,542
847	Stoczek	mazowieckie	13,493
848	Sieciechów	mazowieckie	13,220
849	Belsk Duży	mazowieckie	13,182
850	Daszyna	łódzkie	13,135
851	Kołaczkowo	wielkopolskie	12,987
852	Bobrowniki	kujawsko-pomorskie	12,951
853	Nowosolna	łódzkie	12,917
854	Łąck	mazowieckie	12,746
855	Dębowa Łąka	kujawsko-pomorskie	12,702
856	Tłuchowo	kujawsko-pomorskie	12,676
857	Gromadka	dolnośląskie	12,517
858	Malbork	pomorskie	12,367
859	Rudka	podlaskie	12,165
860	Świecie nad Osą	kujawsko-pomorskie	11,989
861	Janowiec	lubelskie	11,985
862	Rojewo	kujawsko-pomorskie	11,915
863	Lipowiec Kościelny	mazowieckie	11,891
864	Płoskinia	warmińsko-mazurskie	11,788
865	Luzino	pomorskie	11,674
866	Gniezno	wielkopolskie	11,596
867	Widawa	łódzkie	11,552
868	Ostrówek	lubelskie	11,417
869	Brzuze	kujawsko-pomorskie	11,361
870	Leoncin	mazowieckie	11,236
871	Świerzno	zachodniopomorskie	11,147
872	Kowala	mazowieckie	11,128
873	Szydłowo	mazowieckie	11,025
874	Borkowice	mazowieckie	11,009
875	Zbuczyn	mazowieckie	10,980
876	Górzno	mazowieckie	10,823
877	Stara Kamienica	dolnośląskie	10,820
878	Bytoń	kujawsko-pomorskie	10,662
879	Cisek	opolskie	10,624
880	Regimin	mazowieckie	10,565
881	Banie Mazurskie	warmińsko-mazurskie	10,540

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
882	Nowe Miasto Lubawskie	warmińsko-mazurskie	10,409
883	Stara Biała	mazowieckie	10,355
884	Radzanowo	mazowieckie	10,346
885	Zawonia	dolnośląskie	10,263
886	Ujazd	łódzkie	10,250
887	Ustronie Morskie	zachodniopomorskie	10,233
888	Tyrawa Wołoska	podkarpackie	10,210
889	Dubeninki	warmińsko-mazurskie	10,043
890	Kamieniec	wielkopolskie	10,043
891	Witonia	łódzkie	10,041
892	Pniewy	mazowieckie	9,986
893	Ostrówek	łódzkie	9,906
894	Nadarzyn	mazowieckie	9,851
895	Ormontowice	śląskie	9,772
896	Radowo Małe	zachodniopomorskie	9,672
897	Nowe Ostrowy	łódzkie	9,670
898	Wiżajny	podlaskie	9,590
899	Pokój	opolskie	9,585
900	Zławieś Wielka	kujawsko-pomorskie	9,515
901	Głogów	dolnośląskie	9,451
902	Wielgomłyn	łódzkie	9,373
903	Raclawice	małopolskie	9,370
904	Końskowola	lubelskie	9,335
905	Lubrza	lubuskie	9,317
906	Staroźreby	mazowieckie	9,204
907	Jasieniec	mazowieckie	9,056
908	Stare Miasto	wielkopolskie	9,043
909	Bałtów	świętokrzyskie	9,031
910	Wojcieszków	lubelskie	8,975
911	Sterdyń	mazowieckie	8,919
912	Klwów	mazowieckie	8,912
913	Wolanów	mazowieckie	8,900
914	Jastrzębia	mazowieckie	8,889
915	Waganiec	kujawsko-pomorskie	8,871
916	Gruta	kujawsko-pomorskie	8,856
917	Radomyśl nad Sanem	podkarpackie	8,705
918	Bulkowo	mazowieckie	8,684
919	Płońnica	warmińsko-mazurskie	8,624
920	Świekatowo	kujawsko-pomorskie	8,614
921	Bojanów	podkarpackie	8,604
922	Potworów	mazowieckie	8,589
923	Platerówka	dolnośląskie	8,583
924	Lutowiska	podkarpackie	8,526
925	Wola Mysłowska	lubelskie	8,441
926	Boniewo	kujawsko-pomorskie	8,411
927	Grodziczno	warmińsko-mazurskie	8,371
928	Słupia	łódzkie	8,270
929	Wielgie	kujawsko-pomorskie	8,258
930	Wierzbica	mazowieckie	8,186

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
931	Miłki	warmińsko-mazurskie	8,159
932	Policzna	mazowieckie	8,112
933	Chłopice	podkarpackie	8,107
934	Osiek	pomorskie	7,938
935	Bielice	zachodniopomorskie	7,899
936	Boleszkowice	zachodniopomorskie	7,820
937	Rokiciny	łódzkie	7,765
938	Sośno	kujawsko-pomorskie	7,764
939	Chąšno	łódzkie	7,759
940	Zaręby Kościelne	mazowieckie	7,700
941	Grabowiec	lubelskie	7,678
942	Smyków	świętokrzyskie	7,609
943	Ceków-Kolonia	wielkopolskie	7,598
944	Jeziora Wielkie	kujawsko-pomorskie	7,547
945	Kodrąb	łódzkie	7,497
946	Sobolew	mazowieckie	7,402
947	Zapolice	łódzkie	7,290
948	Długosiodło	mazowieckie	7,271
949	Ruja	dolnośląskie	7,204
950	Kiwity	warmińsko-mazurskie	7,158
951	Chelmża	kujawsko-pomorskie	7,149
952	Tarnawatka	lubelskie	7,108
953	Łubianka	kujawsko-pomorskie	7,095
954	Brzeźnica	lubuskie	7,082
955	Wicko	pomorskie	7,068
956	Osięciny	kujawsko-pomorskie	6,920
957	Kowiesy	łódzkie	6,879
958	Kramsk	wielkopolskie	6,846
959	Sztutowo	pomorskie	6,804
960	Pawonków	śląskie	6,792
961	Pakosław	wielkopolskie	6,771
962	Łyse	mazowieckie	6,743
963	Krzyków	wielkopolskie	6,741
964	Aleksandrów	łódzkie	6,704
965	Łagiewniki	dolnośląskie	6,678
966	Janowiec Kościelny	warmińsko-mazurskie	6,622
967	Koneck	kujawsko-pomorskie	6,620
968	Osina	zachodniopomorskie	6,545
969	Sienno	mazowieckie	6,545
970	Brzozie	kujawsko-pomorskie	6,516
971	Dzierżążnia	mazowieckie	6,492
972	Kije	świętokrzyskie	6,420
973	Jedwabno	warmińsko-mazurskie	6,417
974	Grabów	łódzkie	6,345
975	Sierpc	mazowieckie	6,328
976	Pruszcz Gdański	pomorskie	6,274
977	Stary Lubotyń	mazowieckie	6,268
978	Wapno	wielkopolskie	6,222
979	Wymiarki	lubuskie	6,177

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
980	Batorz	lubelskie	6,160
981	Niechlów	dolnośląskie	6,121
982	Przybiernów	zachodniopomorskie	6,120
983	Boćki	podlaskie	6,106
984	Wydminy	warmińsko-mazurskie	6,064
985	Jedlnia-Letnisko	mazowieckie	6,043
986	Złotniki Kujawskie	kujawsko-pomorskie	5,844
987	Poświętne	podlaskie	5,778
988	Chrzypsko Wielkie	wielkopolskie	5,725
989	Miłkowice	dolnośląskie	5,656
990	Osieczna	pomorskie	5,603
991	Pruszcz	kujawsko-pomorskie	5,595
992	Zębowice	opolskie	5,587
993	Sadki	kujawsko-pomorskie	5,573
994	Świnna	śląskie	5,529
995	Kroczyce	śląskie	5,526
996	Borzytuchom	pomorskie	5,518
997	Nowy Duninów	mazowieckie	5,500
998	Koczala	pomorskie	5,480
999	Sicienko	kujawsko-pomorskie	5,426
1000	Horyniec-Zdrój	podkarpackie	5,344
1001	Marianowo	zachodniopomorskie	5,327
1002	Bobrowice	lubuskie	5,322
1003	Krupski Młyn	śląskie	5,238
1004	Kołobrzeg	zachodniopomorskie	5,222
1005	Wodzierady	łódzkie	5,208
1006	Miedzichowo	wielkopolskie	5,182
1007	Puck	pomorskie	5,119
1008	Ostaszewo	pomorskie	5,058
1009	Cielądz	łódzkie	5,053
1010	Udanin	dolnośląskie	5,045
1011	Wielkie Oczy	podkarpackie	4,994
1012	Wierzbica	lubelskie	4,968
1013	Morzeszczyn	pomorskie	4,966
1014	Osiek	kujawsko-pomorskie	4,941
1015	Stupsk	mazowieckie	4,889
1016	Goworowo	mazowieckie	4,869
1017	Baćkowice	świętokrzyskie	4,845
1018	Trzcinica	wielkopolskie	4,825
1019	Brody	lubuskie	4,811
1020	Murów	opolskie	4,789
1021	Gaworzyce	dolnośląskie	4,779
1022	Domaniewice	łódzkie	4,776
1023	Puszcza Mariańska	mazowieckie	4,687
1024	Wijewo	wielkopolskie	4,667
1025	Mniszków	łódzkie	4,643
1026	Godkowo	warmińsko-mazurskie	4,640
1027	Srokowo	warmińsko-mazurskie	4,598
1028	Gzy	mazowieckie	4,585

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1029	Mikołajki Pomorskie	pomorskie	4,569
1030	Rychtal	wielkopolskie	4,561
1031	Dragacz	kujawsko-pomorskie	4,502
1032	Granowo	wielkopolskie	4,498
1033	Stara Dąbrowa	zachodniopomorskie	4,494
1034	Stara Błotnica	mazowieckie	4,486
1035	Stubno	podkarpackie	4,476
1036	Świnice Warckie	łódzkie	4,460
1037	Rzeczenica	pomorskie	4,446
1038	Bejsce	świętokrzyskie	4,435
1039	Chodzież	wielkopolskie	4,404
1040	Somonino	pomorskie	4,395
1041	Dobre	kujawsko-pomorskie	4,389
1042	Wilczęta	warmińsko-mazurskie	4,318
1043	Damasławek	wielkopolskie	4,316
1044	Czernice Borowe	mazowieckie	4,309
1045	Michałów	świętokrzyskie	4,307
1046	Rozogi	warmińsko-mazurskie	4,253
1047	Komańcza	podkarpackie	4,233
1048	Wysokie Mazowieckie	podlaskie	4,203
1049	Karnice	zachodniopomorskie	4,199
1050	Żytno	łódzkie	4,191
1051	Suchy Dąb	pomorskie	4,190
1052	Barciany	warmińsko-mazurskie	4,165
1053	Czermin	wielkopolskie	4,138
1054	Roźwienica	podkarpackie	4,132
1055	Rusinów	mazowieckie	4,109
1056	Czernichów	śląskie	4,101
1057	Nowa Brzeźnica	łódzkie	4,094
1058	Łapanów	małopolskie	4,078
1059	Łubnice	łódzkie	4,073
1060	Maszewo	lubuskie	4,026
1061	Świdwin	zachodniopomorskie	4,025
1062	Kaźmierz	wielkopolskie	4,012
1063	Gidle	łódzkie	4,009
1064	Godzianów	łódzkie	3,963
1065	Łubnice	świętokrzyskie	3,953
1066	Łągów	lubuskie	3,949
1067	Karniewo	mazowieckie	3,949
1068	Parysów	mazowieckie	3,878
1069	Fajslawice	lubelskie	3,868
1070	Łukta	warmińsko-mazurskie	3,856
1071	Ostrowite	wielkopolskie	3,855
1072	Krzynowłoga Mała	mazowieckie	3,846
1073	Widuchowa	zachodniopomorskie	3,823
1074	Przystajń	śląskie	3,781
1075	Tarłów	świętokrzyskie	3,768
1076	Burzenin	łódzkie	3,767
1077	Karczmiska	lubelskie	3,745

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1078	Kościelec	wielkopolskie	3,734
1079	Rudniki	opolskie	3,734
1080	Dygowo	zachodniopomorskie	3,728
1081	Gielniów	mazowieckie	3,712
1082	Żórawina	dolnośląskie	3,698
1083	Dąbrówno	warmińsko-mazurskie	3,679
1084	Grabowo	podlaskie	3,660
1085	Kazanów	mazowieckie	3,658
1086	Niechanowo	wielkopolskie	3,643
1087	Gniewoszów	mazowieckie	3,620
1088	Marciszów	dolnośląskie	3,597
1089	Gizałki	wielkopolskie	3,594
1090	Sorkwity	warmińsko-mazurskie	3,586
1091	Nieborów	łódzkie	3,571
1092	Karsin	pomorskie	3,568
1093	Zakrzewo	wielkopolskie	3,553
1094	Łubniany	opolskie	3,535
1095	Medyka	podkarpackie	3,532
1096	Gąsawa	kujawsko-pomorskie	3,517
1097	Piątnica	podlaskie	3,516
1098	Górzycza	lubuskie	3,512
1099	Lubenia	podkarpackie	3,510
1100	Kowale Oleckie	warmińsko-mazurskie	3,488
1101	Mokobody	mazowieckie	3,465
1102	Stromiec	mazowieckie	3,465
1103	Strawczyn	świętokrzyskie	3,430
1104	Kolno	podlaskie	3,359
1105	Odrzywół	mazowieckie	3,345
1106	Miastków Kościelny	mazowieckie	3,338
1107	Purda	warmińsko-mazurskie	3,327
1108	Tczów	mazowieckie	3,290
1109	Czernikowo	kujawsko-pomorskie	3,261
1110	Ciechanów	mazowieckie	3,250
1111	Brzeziny	wielkopolskie	3,231
1112	Krzeszyce	lubuskie	3,190
1113	Stare Kurowo	lubuskie	3,143
1114	Kuślin	wielkopolskie	3,137
1115	Ilów	mazowieckie	3,109
1116	Olszanka	mazowieckie	3,085
1117	Lipno	kujawsko-pomorskie	3,081
1118	Brzeźnio	łódzkie	3,079
1119	Goszczyn	mazowieckie	3,077
1120	Borowie	mazowieckie	3,063
1121	Kiszkowo	wielkopolskie	3,048
1122	Węgierska Górka	śląskie	3,044
1123	Dzierzgowo	mazowieckie	3,026
1124	Tarnówka	wielkopolskie	3,026
1125	Gronowo Elbląskie	warmińsko-mazurskie	2,995
1126	Przytoczna	lubuskie	2,985

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1127	Mycielin	wielkopolskie	2,977
1128	Lubsza	opolskie	2,969
1129	Władysławów	wielkopolskie	2,951
1130	Stężycza	lubelskie	2,930
1131	Dynów	podkarpackie	2,925
1132	Przeworno	dolnośląskie	2,922
1133	Zblewo	pomorskie	2,880
1134	Dębica Kaszubska	pomorskie	2,875
1135	Kosakowo	pomorskie	2,854
1136	Dziemiany	pomorskie	2,832
1137	Lelis	mazowieckie	2,829
1138	Drawsko	wielkopolskie	2,823
1139	Mieścisko	wielkopolskie	2,819
1140	Wilkołaz	lubelskie	2,806
1141	Sadlinki	pomorskie	2,805
1142	Łabowa	małopolskie	2,801
1143	Trojanów	mazowieckie	2,787
1144	Wiśniew	mazowieckie	2,779
1145	Subkowy	pomorskie	2,765
1146	Trzebiechów	lubuskie	2,762
1147	Bojadła	lubuskie	2,762
1148	Dominowo	wielkopolskie	2,755
1149	Sidra	podlaskie	2,738
1150	Giby	podlaskie	2,727
1151	Brojce	zachodniopomorskie	2,707
1152	Tuczepy	świętokrzyskie	2,704
1153	Garbatka-Letnisko	mazowieckie	2,704
1154	Kamiennik	opolskie	2,675
1155	Lipka	wielkopolskie	2,667
1156	Skulsk	wielkopolskie	2,656
1157	Trawniki	lubelskie	2,645
1158	Giżycko	warmińsko-mazurskie	2,637
1159	Promna	mazowieckie	2,635
1160	Przywidz	pomorskie	2,635
1161	Latowicz	mazowieckie	2,632
1162	Łądek	wielkopolskie	2,631
1163	Dobrzeń Wielki	opolskie	2,622
1164	Głuchów	łódzkie	2,621
1165	Kamienica	małopolskie	2,621
1166	Wąsewo	mazowieckie	2,615
1167	Rąbino	zachodniopomorskie	2,612
1168	Niedźwiada	lubelskie	2,612
1169	Krańciczyn	lubelskie	2,606
1170	Orły	podkarpackie	2,602
1171	Kołbaskowo	zachodniopomorskie	2,592
1172	Duszynki	wielkopolskie	2,556
1173	Kobyła Góra	wielkopolskie	2,536
1174	Stupca	wielkopolskie	2,536
1175	Bielany	mazowieckie	2,524

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1176	Krzęcin	zachodniopomorskie	2,522
1177	Przechlewo	pomorskie	2,513
1178	Grzmiąca	zachodniopomorskie	2,513
1179	Jabłonka	małopolskie	2,503
1180	Pawłowiczki	opolskie	2,501
1181	Unisław	kujawsko-pomorskie	2,497
1182	Główczyce	pomorskie	2,488
1183	Blizyn	świętokrzyskie	2,471
1184	Suszec	śląskie	2,462
1185	Białaczów	łódzkie	2,449
1186	Żelechlinek	łódzkie	2,448
1187	Bielsk	mazowieckie	2,446
1188	Zambrów	podlaskie	2,441
1189	Rychliki	warmińsko-mazurskie	2,438
1190	Połajewo	wielkopolskie	2,438
1191	Konopnica	łódzkie	2,426
1192	Wilga	mazowieckie	2,414
1193	Skarżysko Kościelne	świętokrzyskie	2,397
1194	Zaniemyśl	wielkopolskie	2,397
1195	Falków	świętokrzyskie	2,355
1196	Baranów	mazowieckie	2,351
1197	Bodzanów	mazowieckie	2,344
1198	Sawin	lubelskie	2,342
1199	Biesiekierz	zachodniopomorskie	2,337
1200	Nowa Sól	lubuskie	2,322
1201	Kobylanka	zachodniopomorskie	2,317
1202	Gubin	lubuskie	2,292
1203	Laszki	podkarpackie	2,277
1204	Kazimierz Biskupi	wielkopolskie	2,274
1205	Stryszawa	małopolskie	2,274
1206	Sobków	świętokrzyskie	2,268
1207	Dobroń	łódzkie	2,263
1208	Kochanowice	śląskie	2,256
1209	Pęcław	dolnośląskie	2,247
1210	Stary Dzików	podkarpackie	2,243
1211	Markusy	warmińsko-mazurskie	2,239
1212	Nowodwór	lubelskie	2,229
1213	Bolesławiec	łódzkie	2,223
1214	Małdyty	warmińsko-mazurskie	2,210
1215	Siennica Różana	lubelskie	2,209
1216	Godziesze Wielkie	wielkopolskie	2,176
1217	Jadów	mazowieckie	2,175
1218	Kondratowice	dolnośląskie	2,170
1219	Brody	świętokrzyskie	2,165
1220	Krzyżanów	łódzkie	2,147
1221	Kozłowo	warmińsko-mazurskie	2,146
1222	Radomin	kujawsko-pomorskie	2,128
1223	Mokrsko	łódzkie	2,128
1224	Żyrzyn	lubelskie	2,128

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1225	Malanów	wielkopolskie	2,113
1226	Strzeleczy	opolskie	2,109
1227	Pszczew	lubuskie	2,103
1228	Lisków	wielkopolskie	2,086
1229	Chojnów	dolnośląskie	2,085
1230	Żary	lubuskie	2,073
1231	Jasionówka	podlaskie	2,068
1232	Lubasz	wielkopolskie	2,060
1233	Miedźno	śląskie	2,048
1234	Bogoria	świętokrzyskie	2,042
1235	Koło	wielkopolskie	2,024
1236	Lubochnia	łódzkie	2,020
1237	Piaski	wielkopolskie	2,015
1238	Wąwolnica	lubelskie	1,999
1239	Dąbrowa	kujawsko-pomorskie	1,972
1240	Krzemieniewo	wielkopolskie	1,955
1241	Działdowo	warmińsko-mazurskie	1,942
1242	Przemęt	wielkopolskie	1,921
1243	Deszczno	lubuskie	1,916
1244	Krośnice	dolnośląskie	1,908
1245	Człuchów	pomorskie	1,901
1246	Czeremcha	podlaskie	1,832
1247	Cewice	pomorskie	1,823
1248	Gródek	podlaskie	1,814
1249	Świeszyno	zachodniopomorskie	1,802
1250	Czerwin	mazowieckie	1,800
1251	Zaleszany	podkarpackie	1,795
1252	Przelewice	zachodniopomorskie	1,789
1253	Kalinowo	warmińsko-mazurskie	1,781
1254	Chynów	mazowieckie	1,760
1255	Zabór	lubuskie	1,756
1256	Ochotnica Dolna	małopolskie	1,753
1257	Kwidzyn	pomorskie	1,733
1258	Skrwilno	kujawsko-pomorskie	1,726
1259	Bielsk Podlaski	podlaskie	1,724
1260	Nowa Wieś Lęborska	pomorskie	1,709
1261	Czudec	podkarpackie	1,709
1262	Rytwiany	świętokrzyskie	1,707
1263	Topólka	kujawsko-pomorskie	1,703
1264	Osiek Mały	wielkopolskie	1,692
1265	Haczów	podkarpackie	1,634
1266	Grunwald	warmińsko-mazurskie	1,632
1267	Zwierzyn	lubuskie	1,625
1268	Zgierz	łódzkie	1,619
1269	Bogdaniec	lubuskie	1,619
1270	Lipnica Wielka	małopolskie	1,608
1271	Bielawy	łódzkie	1,605
1272	Babiak	wielkopolskie	1,601
1273	Szastarka	lubelskie	1,595

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1274	Przodkowo	pomorskie	1,570
1275	Łubowo	wielkopolskie	1,557
1276	Zarszyn	podkarpackie	1,553
1277	Bierzwnik	zachodniopomorskie	1,548
1278	Czarnków	wielkopolskie	1,545
1279	Melgiew	lubelskie	1,544
1280	Spiczyn	lubelskie	1,537
1281	Wągrowiec	wielkopolskie	1,528
1282	Szczytniki	wielkopolskie	1,505
1283	Korytnica	mazowieckie	1,498
1284	Domaradz	podkarpackie	1,492
1285	Prażmów	mazowieckie	1,472
1286	Łososina Dolna	małopolskie	1,464
1287	Klembów	mazowieckie	1,459
1288	Dorohusk	lubelskie	1,439
1289	Dobrcz	kujawsko-pomorskie	1,427
1290	Magnuszew	mazowieckie	1,421
1291	Zakrzówek	lubelskie	1,417
1292	Pysznica	podkarpackie	1,408
1293	Etł	warmińsko-mazurskie	1,408
1294	Iwaniska	świętokrzyskie	1,399
1295	Wierzchlas	łódzkie	1,393
1296	Krasocin	świętokrzyskie	1,359
1297	Kawęczyn	wielkopolskie	1,332
1298	Lasowice Wielkie	opolskie	1,331
1299	Wręczyca Wielka	śląskie	1,328
1300	Górno	świętokrzyskie	1,320
1301	Dywity	warmińsko-mazurskie	1,318
1302	Wałcz	zachodniopomorskie	1,308
1303	Lubiszyn	lubuskie	1,298
1304	Będzino	zachodniopomorskie	1,286
1305	Kłoczew	lubelskie	1,275
1306	Kolbudy	pomorskie	1,246
1307	Cyców	lubelskie	1,216
1308	Gostynin	mazowieckie	1,205
1309	Elbląg	warmińsko-mazurskie	1,182
1310	Sławno	łódzkie	1,180
1311	Sabnie	mazowieckie	1,173
1312	Nozdrzec	podkarpackie	1,147
1313	Leżajsk	podkarpackie	1,146
1314	Bukowsko	podkarpackie	1,132
1315	Płońsk	mazowieckie	1,117
1316	Moszczenica	łódzkie	1,080
1317	Krasnystaw	lubelskie	1,079
1318	Mniów	świętokrzyskie	1,020
1319	Milejów	lubelskie	1,003
1320	Kętrzyn	warmińsko-mazurskie	0,993
1321	Rybno	warmińsko-mazurskie	0,991
1322	Szczecinek	zachodniopomorskie	0,983

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1323	Hrubieszów	lubelskie	0,962
1324	Pionki	mazowieckie	0,913
1325	Ryczywół	wielkopolskie	0,909
1326	Jarosław	podkarpackie	0,891
1327	Santok	lubuskie	0,872
1328	Bledzew	lubuskie	0,847
1329	Małkinia Górna	mazowieckie	0,827
1330	Haziłach	śląskie	0,827
1331	Łañcut	podkarpackie	0,819
1332	Jastków	lubelskie	0,796
1333	Rokietnica	wielkopolskie	0,772
1334	Istebna	śląskie	0,758
1335	Szemud	pomorskie	0,753
1336	Suchy Las	wielkopolskie	0,736
1337	Siedlec	wielkopolskie	0,705
1338	Ilawa	warmińsko-mazurskie	0,686
1339	Garwolin	mazowieckie	0,677
1340	Blizanów	wielkopolskie	0,672
1341	Wierzbinek	wielkopolskie	0,664
1342	Tarnowo Podgórze	wielkopolskie	0,658
1343	Dobra (Szczecińska)	zachodniopomorskie	0,651
1344	Gardeja	pomorskie	0,623
1345	Sońsk	mazowieckie	0,521
1346	Uchanie	lubelskie	0,518
1347	Pszczółki	pomorskie	0,481
1348	Sieroszewice	wielkopolskie	0,382
1349	Żmudź	lubelskie	0,380
1350	Gietrzwałd	warmińsko-mazurskie	0,296
1351	Wejherowo	pomorskie	0,251
1352	Oława	dolnośląskie	0,236
1353	Wilków	opolskie	0,233
1354	Żelazków	wielkopolskie	0,214
1355	Białobrzegi	podkarpackie	0,206
1356	Lniano	kujawsko-pomorskie	0,189
1357	Kolsko	lubuskie	0,169
1358	Polska Cerekiew	opolskie	0,129
1359	Miasteczko Krajeńskie	wielkopolskie	0,104
1360	Wąsosz	podlaskie	0,071
1361	Trzebień	lubuskie	0,066
1362	Olszówka	wielkopolskie	0,027
1363	Turośl	podlaskie	0,015
1364	Skąpe	lubuskie	0,000002
1365	Pielgrzymka	dolnośląskie	0,000
1365	Bądkowo	kujawsko-pomorskie	0,000
1365	Bobrowo	kujawsko-pomorskie	0,000
1365	Świedziebnia	kujawsko-pomorskie	0,000
1365	Dąbrowa Biskupia	kujawsko-pomorskie	0,000
1365	Radziejów	kujawsko-pomorskie	0,000
1365	Horodło	lubelskie	0,000

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1365	Dzierzkowice	lubelskie	0,000
1365	Serniki	lubelskie	0,000
1365	Konopnica	lubelskie	0,000
1365	Niemce	lubelskie	0,000
1365	Wola Uhruska	lubelskie	0,000
1365	Komarów-Osada	lubelskie	0,000
1365	Bytnica	lubuskie	0,000
1365	Dąbie	lubuskie	0,000
1365	Siedlisko	lubuskie	0,000
1365	Słońsk	lubuskie	0,000
1365	Szczaniec	lubuskie	0,000
1365	Lipinki Łużyckie	lubuskie	0,000
1365	Przewóz	lubuskie	0,000
1365	Tuplice	lubuskie	0,000
1365	Rusiec	łódzkie	0,000
1365	Kutno	łódzkie	0,000
1365	Sędziejowice	łódzkie	0,000
1365	Łęczyca	łódzkie	0,000
1365	Kocierzew Południowy	łódzkie	0,000
1365	Dłutów	łódzkie	0,000
1365	Ksawerów	łódzkie	0,000
1365	Kielczygłów	łódzkie	0,000
1365	Grabica	łódzkie	0,000
1365	Łęki Szlacheckie	łódzkie	0,000
1365	Ręczno	łódzkie	0,000
1365	Pęczniew	łódzkie	0,000
1365	Wartkowice	łódzkie	0,000
1365	Zadzim	łódzkie	0,000
1365	Kobiele Wielkie	łódzkie	0,000
1365	Rawa Mazowiecka	łódzkie	0,000
1365	Regnów	łódzkie	0,000
1365	Brąszewice	łódzkie	0,000
1365	Goszczanów	łódzkie	0,000
1365	Maków	łódzkie	0,000
1365	Nowy Kawęczyn	łódzkie	0,000
1365	Skierniewice	łódzkie	0,000
1365	Budziszewice	łódzkie	0,000
1365	Czerniewice	łódzkie	0,000
1365	Inowłódz	łódzkie	0,000
1365	Biała	łódzkie	0,000
1365	Czastary	łódzkie	0,000
1365	Galewice	łódzkie	0,000
1365	Ozorków	łódzkie	0,000
1365	Brzeziny	łódzkie	0,000
1365	Maciejowice	mazowieckie	0,000
1365	Żabia Wola	mazowieckie	0,000
1365	Grabów nad Pilicą	mazowieckie	0,000
1365	Ceglów	mazowieckie	0,000
1365	Mińsk Mazowiecki	mazowieckie	0,000

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1365	Sześć	mazowieckie	0,000
1365	Rzekuń	mazowieckie	0,000
1365	Szulborze Wielkie	mazowieckie	0,000
1365	Stubice	mazowieckie	0,000
1365	Gózd	mazowieckie	0,000
1365	Jedlińsk	mazowieckie	0,000
1365	Domanice	mazowieckie	0,000
1365	Suchożebry	mazowieckie	0,000
1365	Szczutowo	mazowieckie	0,000
1365	Młodzieszyn	mazowieckie	0,000
1365	Wierzbo	mazowieckie	0,000
1365	Domaszowice	opolskie	0,000
1365	Wiązownica	podkarpackie	0,000
1365	Grodzisko Dolne	podkarpackie	0,000
1365	Lubaczów	podkarpackie	0,000
1365	Czarna	podkarpackie	0,000
1365	Fredropol	podkarpackie	0,000
1365	Krasiczyn	podkarpackie	0,000
1365	Przemyśl	podkarpackie	0,000
1365	Krasne	podkarpackie	0,000
1365	Świlcza	podkarpackie	0,000
1365	Trzebownik	podkarpackie	0,000
1365	Besko	podkarpackie	0,000
1365	Sanok	podkarpackie	0,000
1365	Frysztak	podkarpackie	0,000
1365	Wiśniowa	podkarpackie	0,000
1365	Bargłów Kościelny	podlaskie	0,000
1365	Sztabin	podlaskie	0,000
1365	Brańsk	podlaskie	0,000
1365	Radziłów	podlaskie	0,000
1365	Miastkowo	podlaskie	0,000
1365	Przytuły	podlaskie	0,000
1365	Zbójna	podlaskie	0,000
1365	Sejny	podlaskie	0,000
1365	Nurzec-Stacja	podlaskie	0,000
1365	Nowy Dwór	podlaskie	0,000
1365	Szudziałowo	podlaskie	0,000
1365	Kulesze Kościelne	podlaskie	0,000
1365	Sokoły	podlaskie	0,000
1365	Czarna Dąbrówka	pomorskie	0,000
1365	Lipnica	pomorskie	0,000
1365	Parchowo	pomorskie	0,000
1365	Studzienice	pomorskie	0,000
1365	Trzebielino	pomorskie	0,000
1365	Tuchomie	pomorskie	0,000
1365	Stężycza	pomorskie	0,000
1365	Liniewo	pomorskie	0,000
1365	Miłoradz	pomorskie	0,000
1365	Stegna	pomorskie	0,000

GMINY WIEJSKIE

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1365	Krokowa	pomorskie	0,000
1365	Kobylnica	pomorskie	0,000
1365	Skórcz	pomorskie	0,000
1365	Tczew	pomorskie	0,000
1365	Gniewino	pomorskie	0,000
1365	Linia	pomorskie	0,000
1365	Stary Dzierzgoń	pomorskie	0,000
1365	Słupia Konecka	świętokrzyskie	0,000
1365	Łączna	świętokrzyskie	0,000
1365	Bartoszyce	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Braniewo	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Lelkowo	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Łłowo-Osada	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Milejewo	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Stare Juchy	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Kruklanki	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Lubawa	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Lidzbark Warmiński	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Lubomino	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Mrażkowo	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Świątajno	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Wieliczki	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Jonkowo	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Kolno	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Stawiguda	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Ostróda	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Dźwierzuty	warmińsko-mazurskie	0,000

Miejsce	Miasto	Województwo	Wydatki na ochronę powietrza (2018–2021; per capita)
1365	Budry	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Pozezdrze	warmińsko-mazurskie	0,000
1365	Mieleszyn	wielkopolskie	0,000
1365	Chodów	wielkopolskie	0,000
1365	Grzegorzew	wielkopolskie	0,000
1365	Lipno	wielkopolskie	0,000
1365	Włoszakowice	wielkopolskie	0,000
1365	Białośliwie	wielkopolskie	0,000
1365	Kaczory	wielkopolskie	0,000
1365	Szydłowo	wielkopolskie	0,000
1365	Orchowo	wielkopolskie	0,000
1365	Nowe Miasto nad Wartą	wielkopolskie	0,000
1365	Brodnica	wielkopolskie	0,000
1365	Brudzew	wielkopolskie	0,000
1365	Białogard	zachodniopomorskie	0,000
1365	Rewal	zachodniopomorskie	0,000
1365	Rymań	zachodniopomorskie	0,000
1365	Siemyśl	zachodniopomorskie	0,000
1365	Manowo	zachodniopomorskie	0,000
1365	Nowogródek Pomorski	zachodniopomorskie	0,000
1365	Kozielice	zachodniopomorskie	0,000
1365	Warnice	zachodniopomorskie	0,000
1365	Malechowo	zachodniopomorskie	0,000
1365	Postomino	zachodniopomorskie	0,000
1365	Stargard Szczeciński	zachodniopomorskie	0,000
1365	Brzeźno	zachodniopomorskie	0,000
1365	Sławoborze	zachodniopomorskie	0,000

Kalendarz Vademecum Samorządu Terytorialnego 2023

dla pracowników urzędów, radnych
i partnerów samorządów

- Praktyczne kalendarium – każdy dzień umieszczony jest na osobnej stronie kalendarza.
- Całoroczny terminarz niezastąpiony w samorządowej działalności.
- Zawiera daty składania sprawozdań, wniosków, zbiorczych zestawień.

Część merytoryczna

- Dane osobowe publikowane w biuletynie informacji publicznej – problemy i nieprawidłowości.
- Problemy i błędy w prowadzeniu dokumentacji pracowniczej w samorządach.

Część informacyjna

Niezwykle praktyczny, podany w uporządkowanej formie zbiór teleadresowy (adresy, telefony, faksy, e-maile, strony www) obejmujący m.in. parlament, ministerstwa i urzędy centralne oraz wojewódzkie, ogólnopolskie i lokalne organizacje samorządowe, agencje, fundacje, fundusze, stowarzyszenia samorządowe.

Zamówienia można składać:

e-mailowo: handlowy@municipium.com.pl w księgarni: www.wspolnota.org.pl/ksiegarnia